

4
r

DOMINICI CYRILLI

M. D. ET IN NEAPOLITANO GYMNASIO

MEDICINÆ PROF. &c.

MATERIA MEDICA

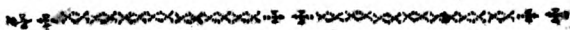
REGNI

MINERALIS.

Audendo agendoque.

NEAPOLI.

M D C C X C I I.

MEDICINÆ STUDIOSIS

DOMINICUS CYRILLUS.

DE materia medica Regni mineralis disserere, elementa hujus disciplinae medicinae studiosis proponere in splendidissima scientiarum nostri temporis luce, satis arduum, ac multiplici difficultate plenum opus existimari debet. Et profecto dum perspicua veritate monstrante viam, hinc Historiæ naturalis necessitatem in multiplicium substantiarum intelligentia, hinc chemicam profundam reconditamque scientiam, (hæc enim oportet ut omnino ad manus sit), aliarumque utilium quoque doctrinarum opportunam notitiam, intuemur, tanto oneri sustinendo tenues ingenii vires nullo modo pares esse manifeste apparobis. Sunt deinde & novi Generis difficultates, quarum accessione priores in invensum crescunt. Nam 1. Materia medica non solum medicamentosas diversorum corporum qualitates descriptione accurata persequitur, & præcipuam illorum actionem in corpore humano investigare conatur, verum etiam, quomodo, quando, quibusve in morbis varia possint ac debeant aptari remedia indicare debet. Hinc si uberrimo fundamentalium doctrinarum apparatus indiget pro remedium historia; statim ac de usu adversus immensam ægritudinum cohortem, serio agitur, simplex materiae medicæ intelligentia, cum diagnosi, mutationum & accidentium morbosorum signis, atque

cum obscurissimis sanæ œconomia perturbationibus intime conjungenda. Etenim quamvis medicamenti indoles perspecta sit, & tamen natura morbi aut ex parte, aut penitus ignoratur in principio, -sive cruditate remedia, quæ coctionis & remissionis tempore opportuna sunt, inopportune propinantur. Hoc certe in loco apprime adnotanda magni Hippocratis sententia, in qua medico jubet, ut a quocumque remedio, immo & a clystere etiam abstineat, si æger simplici utitur pitisana. Naturæ motus, & salutare perturbationes, quæ in morbis eveniunt, nunquam medicamentis retardari aut prohiberi debent. Igitur practico tantum accuratissimo, qui materiam medicam diligenter persequutus est, remediorum administratio tuto & absolute permittenda, Qui deinde hac nostra ætate ad scientiam medicamentorum enucleandam accedunt, novis deterriti difficultatibus ab opere abstinent. Nam ut recentiorum chemicoꝝ doctrinas se recte intelligere ostendant, nova nomina adhibere, nova addiscere vocabula, recentissimæque theoriæ dogmata in medium afferre debent. Hoc scribentibus ingratum, ingratissimum legentibus est. Sed de hoc argumento mox breviter disputabimus. Nil denique adeo in hac provincia arduum, quam post doctissima excellentium virorum scripta, & una cum laudatissimis Europæ medicis in scenam prodire. Quomodo enim cum Murrayo, Cullenio, cum Edinburgensibus & Londinensibus materiæ medicæ scriptoribus, Italus ultimi subseſsi, infimæque classis medicus poterit comparari?

In tanta rerum difficultate, atque in utillimo studio, ut artis salutaris obscuritas, densissimæque te-
ne-

nebræ, quæ curationi morborum opponuntur, quantum fieri poterit dissipentur, nil præstantius nihilque expeditius, quam junctis viribus, cumulatoque labore rem tanti momenti suscipere. Fortasse practicum accuratioribus observationibus, chemicorum inventis innixæ, & in solidam massam redactæ, generi humano emolumentum afferre facillime poterunt. Nostri vero in hoc opere suscipiendo conatus non adeo levibus innituntur fundamentis; nam materiæ medicæ elementa prius in hoc Gymnasio tradidimus, atque incognitam prorsus pharmaceuticam eruditionem, pathologiæ copulatam publice ex hoc loco illustravimus; medicamenta quæ e vegetabilibus medicina mutuatur, & dogmata pharmaceutica typis mandare curavimus: oportebat modo & alteram operis partem pertractare, ut incobatum opus minime negligenteretur. Superest & postrema hujus disciplinæ particula, nempe remedium ab animalium classe depromptorum historia, quæ proximo anno lucem videbit.

In celerrimo chemicarum doctrinam progressu, & post stupendas admodum chemiæ pneumaticæ observationes, quæ a Cel. Black inventis, usque ad Priestley experimenta, junctis immortalis Bergman, ingeniosissimi Sheele, Fontana aliorumque laboribus, multum disputarunt doctiores scientiæ cultores, atque observando investigandoque, quæ erronea atque dubia emendatione atque illustratione indigebant ad examen revocarunt viri de chemica disciplina optime meriti. Investigationum fructus profecto uberrimi, non solum in soliditate doctrinarum versantur, sed fundamenta theoretica novam formam assumpserunt, novisque nominibus modo designantur. Celeberrimus inter Pa-

risienses chemiæ philosophicæ cultores D. Lavoisier ,
 qui principii inflammabilis , sive phlogisti theoriã a
 Stahlîo propositã reliquisque subsequentium tempo-
 rum observatoribus confirmatã , falsã esse existi-
 marvit , atque imaginarias phlogisti proprietates omni-
 no contemnendas esse credidit , novã excogitavit no-
 mina rerum & objectorum naturã , juxta propriã
 theoriã , magis convenientiã . Lavoisierii dogmata
 sequuti sunt omnes in Gallia chemici novarum re-
 rum amatores Fourcroy , Morveau , aliique , Cl. La
 Merberie excepto . Multi inter Italos novã nomina
 probarunt , improbarunt alii . Angliã doctissimi Phi-
 losophi , acerrimè primum , D. Kirwan ducente agmine ,
 pro phlogisto pugnarunt . Sed a recentissimis scriptis
 modo eruitur introitos phlogisti propugnatores , at-
 tamen divinã veritatis vindices , more magnorum
 virorum , (ut Celsus de Hippocrate , qui se deceptum
 fuisse ingenue declaravit , eleganter scriptum re-
 liquit) , inter quos ipse Kirwan ipseque Black
 numerantur , proselytorum numerum auxerunt . At-
 que ut res tanti momenti , brevi accurataque narra-
 tione oculis vestris subiiciatur , operæpretium duxi
 historiã novæ theoriæ , quæ in ultima Pharmaco-
 pœiæ Edinburgensis editone exstat , in latinum sermo-
 nem versã hoc in loco , eruditionis gratia , apponere .
 Diligentissimus itaque D. Duncan in hujusce operis
 introductione hæc habet .

(vii)

E P I T O M E

NOVARUM CHEMICARUM DOCTRINARUM.

Quemadmodum novæ doctrinæ chemicæ, nomine theoriz antiphlogisticæ, magnam celebritatem adeptæ sunt, atque pro evertenda phlogisti theoria a chemicis philosophis per longum tempus exulta, rapidissime progrediuntur; procul dubio existimandum, quod generalis prospectus principiorum novæ doctrinæ, majori lectorum numero acceptus esse poterit; & quod horum principiorum explicatio, recte poterit partem introductionis pro tractatu artis, quæ a scientia chemica absolute pender, constituere.

Generalis historia chemiæ philosophicæ, nulla alia ratione melius assequi poterit, quam proponendo epitomen elementorum chemiæ, a D L A V O I S I E R recenter editorum; regularem enim continent novarum doctrinarum historiam. Systema majori ex parte proprium est; formam suam & integram compositionem propriæ investigationi accuratisque observationibus debet; atque quoad maximam partem propriis Auctoris inventis innititur. Quamvis ob inventorum celebritatem, novæ hujusmodi doctrinæ celeriter per Europam propagatæ sunt, tamen rapidus illarum progressus in Anglia adjuvabatur elegantissima versione D. Kerr in anglicam linguam; hic enim ob perfectam argumenti intelligentiam quidquid laudis a traductore poterat, operi D. L A V O I S I E R conciliavit.

Princeps differentia, quæ interest inter D. LAVOISIER philosophiam chemicam, & theoriam Stahlianam in hoc præsertim versatur, quod a D. LAVOISIER hypotheticum elementum phlogiston dictum integre refutatur, tamquam nullo innixum fundamento, & tamquam factis & observationibus oppositum; quæ contra phænomena omnia, quæ vulgo phlogistica appellantur, manifeste pendere ostenduntur, ab absorptione vel evolutione aëris vitalis, aut solidæ ejus basis, quæ in nova nomenclatura dicitur *Oxygene*. Valde singulare, sed simul aprissimum est, quod omnes fere phænomenorum chemicorum explicationes, quæ a veteris theoriæ fautoribus proponuntur, in novas doctrinas mutari possunt, posthabito tantum vocabulo phlogiston, atque assumpto elemento oxygenes, levissima tantum idiomatis inversione. Ubi cumque corpus aliquod a Stahlianis phlogisticatum esse dicitur, vel mutatis vocabulis, cum imaginario phlogisti elemento combinatum, D. LAVOISIER ejusque sequaces manifeste ostendunt oxygenis, vel baseos aëris vitalis, evolutionem evenisse; contra vero ubi corpus phlogiston amisisse supponitur, vel dephlogisticatum esse, revera hoc accidit quod absorptionem & combinationem aëris vitalis.

D. LAVOISIER in explicatione suarum idearum circa compositionem fluidorum aëriiformium elasticorum, qui *gas* dicuntur, auspicatur demonstrando, vel saltem solidis argumentis probare nititur, quod consent solida basi, combinata cum materia caloris, quæ in recenti nomenclatura

tura appellatur, *caloricum*. Hanc hypothesim effectibus generaliter observatis, temperiei incremento in corporibus superstruere nititur; peculiariter vero hæc probatur doctrina a constanti illo effectu, nempe quia horum corporum dimensiones in quamcumque directionem augentur, statim ac temperies crescit. Atque ab analogia concludit, quod omnia corpora sunt vel *solida*, *fluida*, aut *aëri-formia*, juxta proportionem, quæ réperitur inter vires attractivas, quæ illorum particulis inhærent, & vim expulsivam quam, ut illas separet, *caloricum* exeritur. Sequitur ab hac theoria, corpora omnia naturaliter solida esse si calor, sive *caloricum*, nempe causa caloris secedit; ac proinde liquida omnia, & fluida aëri-formia constant basi peculiari naturaliter solida, sive *principio proprio*, cujus particulæ ob combinationem cum calórico, tamquam principio communi prohibentur ut generali attractionis legi obsequantur. Hac hypothesi & certis observationibus absorptionis aëris vitalis, explicat apparentiam caloris in combustionem, demonstrando quod vitalis aër, qui ab ipso appellatur *gas oxygenum* quemadmodum componitur a basi solida, nempe ab oxygene, cum calórico conjuncto, procul dubio *caloricum* dimittere debet, dum formam aëris relinquit, ut combinetur cum corpore solido combustibili, atque ubi transire debet a statu rarioris, in statum densioris aggregationis; ac proinde quod hæc phaenomena pendent a variis attractionibus electivis calórici, quantum caloris in hac operatione partes sunt. Ait deinde quod *caloricum* ubi chemice

mice combinatur cum quocumque corpore, hujus substantiæ aggregationem in majoris raritatis statum mutat, a solido in liquidum, vel a liquido in æriformem, juxta præcedentes proportiones; & quod ubi a combinatione liberatur, gignit incrementum temperiei, cum flamma vel igne conjunctum, juxta varium concentrationis gradum.

Nonnulli reperiuntur simpliciter elastici æriformes vapores, qui in omni cognita temperie in statu *gas* permanent, verum cum aliis corporibus combinantur, & solidam vel liquidam formam aggregationis assumunt. Facilioris intelligentiæ gratia distinctionem instituit, inter basim solidam, quæ has efformat combinationes, & *gas*, in quo combinantur cum calorico. Princeps *gas*, a longo jam tempore appellatur *aër vitalis*: verum D. LAVOISIER existimat melius esse vocabulum *aër fluido tantum atmosphærico designando inserviat*, qui diversorum *gas* mixtura est; atque ut species distinguantur, addit genericæ voci *gas* nomen specificum depromptum ab eminenti aliqua proprietate solidæ basis, quæ præcipuum elementum efformat. Hinc *aëri vitali gas oxygenis* nomen tribuit, ab essentiali baseos proprietate, quam *oxygenum* appellat, quia est causa universalis aciditatis.

Manifeste ostendit omnia combustionis exempla certe nihil aliud esse nisi hujus oxygenis combinationem cum corpore combustibili, atque in majori horum casuum parte hanc combinationem evenire posse juxta varios saturationis gradus. In genere ubi hæc saturatio completa est,

com-

compositum a combinatione corpus, est acidum; atque juxta novum idioma, substantiam combustibilem oxygenatam esse dicitur. Hinc quo ad majorem partem corpora combustibilia sunt bases acidificabiles, vel substantiæ, quæ mediante combinatione cum oxygene, in acida mutari possunt. Ubi saturatio corporis combustibilis minor est ac requiritur pro compositione acidi, compositum appellatur *oxydes*. Processus in primo casu appellatur oxygenatio, & basis *oxygenata* esse dicitur; in secundo casu basis *oxydata* dicitur, atque actus operationis appellatur *oxydatio*. Hujusmodi nomina arbitraria sunt; sed quemadmodum chemico idiomati perspicuitatem insignem communicant, absque longa explicatione, ideo magni usus sunt.

Unicum vero reperitur exemplum corporis combustibilis, qui combinatur cum oxygene & tamen numquam efformat acidum aut oxydem acido proximam. Aër inflammabilis; uti antea appellabatur est gas simplex qui mediante combustione cum oxygene uniri potest; ambo gas caloricum deponunt, qui apparet in igne, vel calore & lumine; atque substantia, quæ ab hac unione oritur est aqua. Ab hac circumstantia basis solida gas combustibilis *hydrogenis* nomen in nova nomenclatura accepit; atque in statu suo aëriiformi, cum calórico combinata, appellatur *gas hydrogene*.

Una aëriiformium fluidorum species, qua componitur mixtura aër atmosphæricus dicta, vitæ animali lethalis est, atque flammam exstinguit.

Hæc

Hæc diversa antea obtinuit nomina, juxta diversorum philosophorum imaginationem, quemadmodum mephitis atmosphærica, noxius aër, aër phlogisticatus, &c. In nova nomenclatura appellatur *gas azoticum*, & basis sua, a mortifera qualitate, *azotes*. Hæc basis ad varium diversumque saturationis gradum cum oxygene conjungitur & oxydes vel acida efformat juxta proportionem oxygenis, quo compositum saturatur. In minimo saturationis gradu cum oxygene, compositum adhuc aëriformem statum retinet; atque in aqua non dissolvitur: Hoc compositum, secundum principia generalia novæ nomenclaturæ, appellari deberet *gas azoticum oxydatum*; verum quemadmodum vetus appellatio, *gas nitrosum*, admodum communis est, neque ullam contradictionem aut ambiguitatem gignit, ideo retinetur. Ulteriori saturatione cum oxygene, gas nitrosum mutatur in acidum, atque si per se existit aëriformem aggregationem retinet; verum ad magnam quantitatem solvitur, mediante aqua. Pro hoc acido antiquum nomen acidi nitrosi retinetur ob easdem rationes, quæ gas nitrosum respiciunt; verum status duo hujus acidi a longo jam tempore cogniti distinguuntur variando terminationem nominis specifici: Acidum valde coloratum, rubrum & fumans, antea, phlogisticatum dictum, nunc appellatur acidum *nitrosum*, atque pallidum vehementius acidum, qui rubros vapores non emit, & qui antea dicebatur acidum nitrosum dephlogisticatum, dicitur modo acidum *nitricum*. Differentia inter duos hujus acidi status pendet a dif-

differenti quantitate oxygenis saturantis, cum eadem basi acidificante conjuncta; nam secunda species, nempe acidum nitricum magis perfectum integre saturata est cum oxygene, dum in priori, acido scilicet nitri fumante, adest superabundans proportio azotis. Acida hujusmodi mutuo converti vel mutari ab uno in alterum possunt; nitricum in nitrosum, vel additione azotis, vel detractone, oxygenis; & *vice versa*.

AZOTES & hydrogene, si simul combinantur, efformant alcali volatile causticum, *vel ammonia*, uti appellatur in nova nomenclatura. Ratio mutati nominis hujus substantiæ est ad vitandam superfluum periphrasin in idiomate chemico, atque ut, quantum possibile erit singulis peculiaribus substantiis perspicua & unica vox tribuatur. Magnæ utilitates generalis hujus principii in nomenclatura, apparebunt, si comparantur nova nomina salium neutrorum, cum vetustis arbitrariis denominationibus.

NONNULLÆ substantiæ combustibiles simplices, persistente combustione, combinantur cum oxygene, atque oxydes nempe acida efformant, uti azotes. Sulphur dum lente comburitur, cum minori quantitate oxygenis saturantis conjungitur atque efformat acidum volatile debile & insigniter odorum, acidum vitriolicum phlogisticatum, vel sulphureum antea dictum, & qui modo appellatur acidum sulphureum. Ubi celerius comburitur, majori quantitate oxygenis saturatur, & compositum inde proveniens est acidum ponderosum, fortius & inodorum atque appellatur acidum sulphuricum, antea vitriolicum. Mutari

(xiv)

vari similiter inter se possunt, addendo oxygenem sulphureo, vel detrahendo ab acido sulphurico.

PHOSPHORUS simplex est combustibilis substantia, quæ, uti sulphur, combinatur cum oxygene ad duos saturationis gradus; combinatio minus oxygenata appellatur phosphorus, perfectius vero oxygenata, acidum phosphoricum. Carbo, vel potius ipsius elementaris & simplex pars combustibilis, quæ appellatur *carbon* vel *char*, quo distinguatur a miscela impura *carbonis* nomine dicta, conjungitur cum oxygene combustionis, atque efformat acidum *carbonicum* vel *charicum*, antea distinctum nomine aëris fixi, aëris fixabilis, acidi aërei &c.

MULTA etiam reperiuntur cognita acida, quæ adhuc non fuerunt decomposita, ipsorumque ideo basis acidificabilis incognita remanet. Hæc sunt *acidum muriaticum*, *acidum boracinum*, & *acidum fluoricum*; sed a generali analogia, supponi potest componi acida hæc peculiaribus basibus combustibilibus, quæ combinantur cum oxygene, tanquam peculiari illarum acidificante elemento. Quamvis acidum muriaticum in actuali statu chemicæ scientiæ, nequeat adeo decomponi, ut ejus basis detegatur, potest vero copulari cum insigni superabundanti quantitate oxygenis, & hac ratione proprietates assumit ab illis, quas in statu communi possidebat, valde diversas. In novo hoc statu, juxta novam nomenclaturam appellatur, *acidum muriaticum oxygenatum*. Fortasse

se aptius appellari posset acidum muriaticum *superoxygenatum*.

PRÆTER acida hæc simplicia, sive acida basi simplici, multa acida bases habent compositas, sive duas vel ultra, bases acidificabiles simul junctas, atque hujusmodi radicalia composita in acida mutantur, vel oxygenantur combinatione cum oxygene. Acidum compositum a longo jam tempore nomine *Aquæ Regiæ* cognitum, hujus generis est, atque manifestum est, ab attractionibus electivis aliisque phænomenis, quod acidum nitricum & muriaticum, a quibus efformatur, simul chemice sunt combinata; nempe, horum acidorum bases acidificabiles conjunguntur ad efformandum compositum radicalem, pro cujus acidificatione utriusque acidi oxygene in usum revocatur. Aliæ acidificabiles & oxydabiles compositæ bases a vegetabilibus & animalibus substantiis obtinentur, & constant variis proportionibus carbonis & hydrogenis, simul junctis, aliquando cum additione azotis, vel phosphori, aut utriusque. In statu oxydarum, composita hæc radicalia ab oxygene habent additionem in gradu tamen minori, quam requiritur pro acidi perfecti compositione: saccharum, amyllum, gummi, mucus, gluten, oleum, resina, alcohol, æther &c. sunt bases acidificabiles compositæ, tantum cum proportionè oxydante oxygenis conjunctæ. Acida hujus ordinis sunt.

*Nomina nova.**Nomina vetusta.*

Acidum Tartareum	Acidum Tartari
Acidum Malicum	Recente cognitum.
Acidum Citricum	Acidum Limonum
Acidum Pyro-lignicum	} Acidum Empyreumaticum ligni.
Acidum Pyro-mucosum	
Acidum Pyro-tartarofum	Acidum Empyr. tartari.
Acidum Oxalinum	Acidum Acetosæ.
Acidum Acetosum	Acetum, vel acidum Aceti
Acidum Aceticum	Acetum radicale
Acidum Succinicum	Sal volatile succini
Acidum Benzoticum	Flores benzoini
Acidum Camphoricum.	Recente detectum.
Acidum Gallicum	} Principium adstringens vegetabilium.
Acidum Lacticum	
Acidum Saccholacticum	Antea incognitum.
Acidum Formicum	Acidum Formicarum
Acidum Bombicum	Antea incognitum.
Acidum Sebacicum	Idem,
Acidum Lithicum	Calculus Urinarius
Acidum Prufficum	} Materia colorans cærulei Berolinensis.

(xvii)

NEQUIT certe contendi, quod hæc acida efformari possint combinando elementa simplicia basium & addendo oxygenem composito radicali, atque ita syntheticum de illorum natura & constitutione argumentum exhibere: verum mediante destructiva distillatione in vase clauso, atque aliis accuratis analyticis operationibus, varia illorum elementa a se invicem separari possunt, & peculiare proportionem tolerabili certitudine assignari,

METALLA aliam constituunt seriem basium oxydabilium vel acidificabilium; atque adnotatione dignum est, quod in statu oxydarum, omnino conveniunt cum generalibus phænomenis corporum alcalinorum; nam multa inter metalla ulteriori oxygenis additione in acida mutantur. Omnia sunt corpora combustibilia, & quoad maximam partem excessivum temperiei gradum requirunt, ut via sicca combinentur cum oxygene; omnia vero combinari possunt cum oxygene via humida, adhibitis attractionibus electivis. Quod antea appellabatur forma regulina metallorum, est simplicissimus illorum status, in quo cum nulla adhuc cognita substantia combinantur; contra vero status calcis, in quo tanquam genuina corpora elementaria esse credebantur, ille est in quo addendo quantitatem, saturantem oxygenis, minus quam requiritur pro statu acidi, convertuntur in oxydes metallicas, quæ antea calces denominabantur. Hujus status oxydationis, in multis metallis, reperiuntur multi diversi gradus, atque in nova nomenclatura hujusmodi di-

b

ver

(xviii)

versi oxydationis gradus a colore distinguuntur, vel a peculiaribus circumstantiis in quibus oxydatio producitur.

ABSOLUTE necessarium est pro solutione metalli in aliquo acido, ut metallum in statu oxydis reperiatur, ante actum solutionis, vel ut durante processu oxydatum reddatur, aut decomponendo partem acidi pro solutione adhibiti, aut aquæ cum qua acidum dilutum est. Hinc semper accidit, quod ubi metalla non prius oxydata dissolvuntur in acido nitrico, aut in acido sulphurico concentrato, acidi pars decomponitur; quia azotes vel gas nitrosum, vel ambo amittunt partem oxygenis acidificantis, quæ detrahitur a basi oxydis metallicæ: vel acidum sulphureum, aut ipsum etiam sulphur evolvitur, a simili decompositione perfecti acidi sulphurici, ubi hoc acidum pro solutione fuit adhibitum. Quando acidum sulphuricum dilutum adhibetur, aqua solutionis decomponitur pro oxydatione metalli, quia elementa acidi simul retinentur a fortiori attractione electiva, quam est illa quæ exeritur inter particulas aquam constituentes; sequitur ideo, quod in hoc casu, gas hydrogene liberum evadit, & metallum dum in acido dissolvitur, oxydatur a parte oxygenis ipsius aquæ. HÆC magna ex parte est summa novarum doctrinarum chemicarum; quod superest, fere nihil aliud est quam nomenclaturæ mutatio, pro simplici proprietate & accurata methodo, ad vitandam ambiguitatem, vel uti auctori videtur, ad

er-

errōres in phænomenis & factis chemicis eliminandos .

NOMINA omnia metallorum latine terminantur genere neutro ; & singula vox usurpatur ad indicandum singulum metallum , in perfectissimo puritatis statu , quantum licet in actuali chemicæ intelligentiæ statu . Hinc Platium , Aurum , Argentum , &c. denotant perfectum metallicum aut regulinum statum Platinæ , Auri , Argenti &c. Alalina & terræ sequenti ratione denominantur ;

Nomina nova .

Nomina vetusta .

Potassa	Alcali vegetabile fixum purum , vel causticum .
Soda	— — — idem minerale .
Ammoniaca	} Alcali volatile ex calce viva paratum .
Calx	
Magnesia	Magnesia calcinata .
Barytes	Terra ponderosa pura .
Creta	Terra argillacea pura .
Terra silicea	Terra silicea pura .

COMBINATIONES alcalinorum , terrarum & oxydarum metallicarum cum acidis , quemadmodum efformant sales neutros , medios , terreos & metallicos , ideo in genera dividuntur juxta acidum a quo pars constitutionis componitur ; & que basis peculiaris , cum qua acidum combinatur in singulo peculiari sale , compositi nomen

specificum constituit. Hæc ratione antiqua inintelligibilia, vel falsa nomina horum salium delentur, atque vocabula adhibentur, quæ non solum indicant salem, qui peculiariter designari debet, verumetiam enumerant ingredientia, atque denotant statum substantiarum, quæ in composito reperiuntur. Hinc sales omnes, in quibus acidum sulphuricum combinatur cum basi alcalina, terrea aut metallica, appellantur *sulfata*; dum illi, in quibus acidum sulphureum cum iisdem basibus combinatur, *sulfites* denominantur: atque ita de aliis acidis, ut in sequenti tabula:

*Nomina nova.**Nomina vetusta.*

Sulfas barytis	Spatum ponderosum, vitriolum terræ ponderosæ.
Potassa	} Tartarum vitriolatum, sal de duobus, arcanum duplicatum.
Calcareus	
Magnesiæ	} Sal eplomiense, sal sedlitz, vitriolum magnesiæ.
Ammoniacalis	
Argillæ	Alumen.
Zinci	} Vitriolum album, vitriolum goslar, <i>copperas</i> alba, vitriolum zinci.

No-

*Nomina nova.**Nomina vetusta.*

Sulfas Ferri	}	<i>Copperas viridis, vitriolum viride, vitriolum martiale, vitriolum ferri.</i>
Mangnesii		<i>Vitriolum mangnese.</i>
Cobalri		<i>Vitriolum cobalri.</i>
Niccoli		<i>Vitriolum nickeli.</i>
Plumbi		<i>Vitriolum plumbi.</i>
Stanni		<i>Vitriolum stanni.</i>
Cupri	}	<i>Copperas cærulea, vitriolum cæruleum, vitriolum Romanum, vitriolum cupri.</i>
Bismuthi		<i>Vitriolum bismuthi.</i>
Antimonii		<i>Vitriolum antimonii.</i>
Arsenici		<i>Vitriolum arsenici.</i>
Mercurii		<i>Vitriolum mercurii.</i>
Argenti		<i>Vitriolum argenti.</i>
Auri		<i>Vitriolum auri.</i>
Platini		<i>Vitriolum platinæ.</i>

IN nonnullis casibus, hujusmodi sales efformari possunt cum fixa & permanenti semper proportione acidi supersaturante, vel cum opposito excessu terræ alcalinæ, vel metallicæ basis: in duplici hoc casu peculiaris saturationis status designatur præmisso prioribus nominibus vocabulo *acidulum* vel *alcalinum*. Ita cremor, vel crystallæ tartari, quæ compositio uti notissimum est constat *potash*, vel alcali vegetabili fixo, cum excessu acidi tartarei, appellatur *Tartaris potassæ acidulus* atque ita de reliquis.

HÆC

(xxii)

HÆC est ampla satis historia doctrinarum & nomenclaturæ novæ philosophiæ chemicæ, quantum a præfationis limitibus permitti potest; ad reliqua magis peculiaria quod attinet, lectores adire debent elementa D. LAVOISIER, in quibus uberes distinctæque proponuntur explanationes præcipuarum systematis partium; atque ubi principes difficultates a veteris theoriæ sectatoribus propositæ dissipantur & explanantur.

CERTE non parum confert ad confirmandam probabilitatem, majoremque evidentiam novæ chemicæ philosophiæ, quod D. BLACK, qui per longum tempus chemiam in hac universitate docuit, cum maxima meritisque debita æstimatione, & qui ipsemet chemicas magni momenti doctrinas detexit, fatetur phlogisti theoriam, qua duce omnes ipse doctrinas proposuit cum primum lectiones tradidit, admodum obscuram evasisse post numerosas observationes recenter factas; atque explanationes non adeo planas manifestasque, chemicorum experimentorum suppeditare, quam theoria LAVOISIERII, quæ simplicior est, facilius assequi potest, atque strictius cum novis chemicis factis connectitur.

D. KIRWAN quoque, qui per longum tempus strenue pugnavit pro doctrina Sthaliana, atque etiam, ut hanc tueretur doctrinam, tractatum evulgavit adversus D. LAVOISIERII opiniones, recenter & admodum ingenue, quod rarum in majori hominum parte est, sincere atque aperte proprium fassus est errorem, atque veritatibus quas
pu-

publice postremo admodum tempore improbare conatus est assentire non dubitavit.

Quid sentiendum sit de nova chemicorum theoria, longum profecto esset in praesentia disputare. Multum certe recentiores observatores receptis antea doctrinis addidierunt, & potius essentielles disciplinae utilitates, quam nova nomina a philosophis respicienda sunt. In praesenti tractatu veterum nomenclaturam, cognitamque phlogisti theoriam adhibuimus, nam perspicuitati non novitati consulendum, & priusquam novis vocabulis novisque doctrinis mens & animus, auresque juvenum assuescant, melius erit debilem lucem incommodo splendore praepone, turpe enim esset in magna luce caecutire.

MATERIA MEDICA

REGNI MINERALIS.

Uemadmodum ab Anatome corporis hu-
mani fabrica accurate describitur; sanas
integrasque functiones Physiologia per-
sequitur, & a Pathologia sanitatis pertur-
bationes designantur; ita opportuniora aduersus
morbos præiugia a Materia Medica declarantur.
Hoc itaque nomine intelligitur peculiaris il-
la disciplina, in qua remediorum præsidio-
rumque omnium Historia, natura, præparata,
præcipueque facultates diligenter illustrantur.
Tanti momenti scientia, quæ a medicis omni-
bus pro Artis salutaris fundamento haberi de-
bet varias, ab universis corporibus naturalibus
substantias mutuatur, ac modo plantis, modo mi-
neralibus fossilibus & metallicis, modo anima-
libus utitur. Hinc a triplici naturæ Regno tri-
plex materiæ medicæ divisio desumitur. Primam
partem medicamenta vegetabilia, secundam mi-
neralia, tertiam denique animalia componunt.
Plantarum vires, actionem, usum sive admini-
strationem in peculiari tractatu nuperrime evul-
gavimus. Nunc majori diligentia, fusiusque ad
præsidia e Regno minerali depromenda devenie-
mus; quod certe annis superioribus desideraba-
tur.

A

2
tur. Animalium medicamentosas qualitates postremo loco enucleare conabimur, hac præsertim ætate, in qua & ipsæ lacertarum carnes recentes inter specifica adversus gravissimos morbos auxilia collocantur.

Ad materiam vero medicinalem Regni mineralis, quod attinet, chemiæ Pharmaceuticæ elementa in ipso limine illustranda sunt, ideoque corpora omnia in sex generales classes distinguere oportet. Primum tenent locum Sales, secundum Inflammabilia; sequuntur Metallica, Terra, Aquosa, Aërea. A prioribus quinque vetustiores medici non pauca desumebant præsidia; at recentiores substantias aëriiformes summa etiam cum utilitate adhibere solent, uti evincitur acidi aërei, aërisque dephlogisticati administratione in gravissimis etiam morbis. Aëris ideo atmospherici, sive respirabilis proprietates in hac quoque materiæ medicæ parte accurate sunt considerandæ.

PARS I.

P A R S I.

DE SUBSTANTIIS SALINIS.

Corpora naturalia, quæ determinata, unifor- Substantiæ
mi, regularique structura vel penitus ca- salinæ.
rent, vel tantum organica gaudent levi appa-
rentia Fossilia, vulgatioreque vocabulo Minera-
lia nuncupantur. *Fossilium* in tellure obvio-
rum complexus vulgo Regnum audit fossile, vel
minerale juxta cel. Bergman definitionem, qui
hæc addit, ut fundamentalis fossilium natura
intelligatur. *In hoc tertio regno naturæ, gene-
ratio longe aliter peragitur, ac in organicis. Nul-
lum ovum vel semen, fossile futurum in mini-
mum coarctatum complicatumque spatium fovet;
nulla fecundatio, nullus humorum nutrientium sta-
bilis motus, nulla evolutio heic locum ha-
bet. Moleculæ sibi invicem occurrentes, sola
attractione coalescunt. Fossilium facultates, live
mineralium vires medicamentosæ dignosci neque-
unt, nisi prius, characteres externi & interni
horum corporum perfecte innotescant. Quemad-
modum vero recepto ab omnibus scriptoribus
ordine incedendum, ideo a salium descriptione
ordiendum.*

Sales dicuntur substantiæ illæ fossiles, quæ Sales.
in lingua plus minus saporis excitant, & subti-
lissime pulverati, aqua ebulliente millics ponde-
rosio-

4
rosiore solvuntur . Igne liquefcunt , & plerique mutantur vel destruuntur . Salinam vero qualitatem , quæ in determinata fapiditate verfatür a phlogifto , mediante materia caloris attenuato mutantur; folubilitatem vero a calore omnino pendere multa fuadent . Corpora omnia phlogifto deftituta in calcem abeunt penitus infpidam , & phlogifto proprie dictum ope caloris omnino amittunt . Refinofa , omnia quæ falinam naturam habent , calore attenuata faporis intenfitatem declarant . Caloris activitate calx ufta falinam folubilitatem adipifcitur ; nam ignis actione lapides calcarei non modo folubilitatem acquirunt fed fimul in calcem tranfeunt penitus caufticam . Sed in hoc cafu quæ eveniunt mutationes magni momenti doctrinam alio magis opportuno tempore enucleandam includunt . Salinæ rurfum particule , five falium moleculæ primitivæ , in omnium fere corporum fundamentali compofitione commixtæ reperiuntur . Sed fapor præcipuus falinis elementis primario inhzrens , acidum vel alcali pro fundamento agnofcit , quandoquidem hoc principia quamvis diverfimode modificato , fales proprie dicti componuntur . Quamvis enim duas fimpliciorum falium fpecies generales exiftant , atque acidi primam , alcalini fecundam componant , falinum proprium acidum dici meretur ; alcalinum enim potius acre eft & acutum . In majori corporum natura lium numero falinum & præcipue acidum exiftit elementum , quamvis modo magis , modo minus evolutum fit , prout a diverfis aliis fubftantiis occultatur & abfconditur . Ita acidum
fac-

3
 sacchari in vegetabilibus copiosissimum, a quo fructuum & plantarum sapor repetendus est, cum glutine mucilaginosisque elementis adeo strictè combinatur, ut acido nitroso opus sit pro integra absolutaque separatione. Insuper admodum substantiæ salinæ sive acidæ elementum habent admixtum; a subere enim siccissimo omnique saporis experte, nuperrimi chemici acidum peculiaris naturæ obtinuerunt.

Salium characteres generales.

Præcipui characteres salibus simplicioribus proprii duas suppeditant harum substantiarum Classes. Nam uti accuratiores Chemici existimant, *characteres specifici inter sales simplices, quas ars nondum ex suis principiis componere valet, ab indolis diversitate unice sunt petendi.* Horum duo innotuerunt distincta genera; Acidum nempe & Alkali. Ad acidum enim quod attinet, etsi hæc substantia, ubi de fossilibus agitur, triplici generis antea esse existimabatur, veteres enim descripserunt tantummodo Acidum Vitriolicum, Nitrosum & Muriaticum; recentiores contra addiderunt Acidum Fluoratum, Boracinum, Arsenicale, Sideri, Molybdæni, & lapidis ponderosi. Regnum vegetabile majorem acidorum varietatem exhibet; vix tamen crederem inter species omnium distinctas collocari debere, acidum Sacchari, Acetosellæ, Tartari, Benzoinum, Citrinum, Succineum & alia hujusmodi. Regnum animale suppeditat Acidum Formicale, Sebaceum; immo reperitur etiam peculiare acidum Larvæ phalænæ Vinulæ, peculiari volatilitate præditum. Denique acidum Phosphoreum,

& æreum continent etiam animalia & vegetabilia corpora. Cl. Bergman non solum de descriptis modo genuinis ac manifestis acidis loquitur, verum metalla probabiliter suis etiam constare radicalibus acidis existimat, ignotaque etiam diversi generis acida in animalibus non adhuc detecta reperiri suspicatur, ait enim: *Metalla in statu completo sunt acida metallica phlogisto satiata, vel sulphuris metallici species, quæ interdum distincte inflammari possunt, ut zincum & arsenicum. Vestigia quoque flammæ sed magis obscuræ sub fusione præbent aurum & cuprum, nimbo virescente; ferrum candescens scintillas evibrat, & stannum quoque idonea encheiresti, accendi potest.* Demum nonnulla corpora phlogistica, & fortasse omnia cum acidis intime combinantur; quod de sulphureis & resinosis certissimum est. Acidorum in omnibus fere corporibus naturalibus existentia magnam hujus principii necessitatem utilitatemque in universali œconomia naturæ declarat. Quænam sit acidorum activitas in œconomia animali inferius patebit. Plantæ quæ in genere acido copiosissimo sunt refertæ, si hoc privantur elemento, statim corrumpuntur; atque vegetabilium exhalationes, quæ corruptelam afferunt, tenuissimo acido componuntur. Transpirationem animaleam, quam alcali phlogificato magna ex parte compositam esse Pathologi contendunt, acidum satis copiosum, acido aëreo simillimum, semper adjunctum habere, nostræ evincunt luculentissimæ observationes. Hinc morbi omnes corruptorii

7
ab acidi defectu pendentes; acidorum medicamentorum administratione curantur. Sed de his fufius suo loco.

Sales nativi, qui feilicet a natura ipfa componuntur, funt vel acidi vel alcalini, vel neutrales, vel medii terreftrés, vel denique metallici. Acida proprio diftinguuntur faporem acuto, & in ftatu puritatis minime ingrato; amara dein redduntur, magisque adftringentia dum aut fimplici phlogifto fcatent aut metallicis elementis, quod idem fere eft, faturantur; quamadmodum obfervatur in acido muriatico, phlogifto tenaciffimo, atque in vitriolo martis. Secundo loco acida, cum infigni effervefcentia folvunt alcalia aërata, nempe alcalia quæ acido aëreo abundant, ideoque aërata dicuntur. Hoc autem accidit, quia acida omnia majorem cum alcalinis affinitatem habent, quam acidum aëreum, hinc alcalina relicto acido aëreo cum reliquis acidis conjunguntur. Interim acidum aëreum fumma volatilitate præditum celeriter aëreoque excitato crepitu in auras diffipatur. Alkali vero caufticum, nempe acido aëreo fpoliatum nullam cum acidis quibufcumque effervefcentiam gignit. Tertio loco acida tincturas cæruleas vegetabilium rufas reddunt, præfertim vero tincturam Heliotropii cæruleam in rubrum colorem mutant. Juxta variam tamen acidi fpeciem, vario modo tinctura Heliotropii mutatur. Ab acidis enim mineralibus dilute tantum rufa redditur, & contra ab acido aëreo in elegantiffimum purpureum colorem vertitur. Hac profecto diverfi-

Sales acidi,
& alcalini.

rate accurati observatores, primo intuitu de acidi aërei in aliquo corpore existentia judicare possunt. Cæterum acida omnia concentrata cum oleis combinantur; aquæ tenacissima sunt, quam ab aëre utcumque sicco attrahunt; corpora animalia ac vegetabilia dissolvunt; cum aqua calorem, cum glacie frigus produciunt; fluida animalia & vegetabilia, quæ coagulabilia sunt, coagulant. Difficillimum tamen semper erit hujus mutationis causam determinare. Hisce addendum; quod acida multa aqua diluta si a corpore humano suscipiuntur sitim extinguunt, calorem imminuunt, æstum compescunt, ideoque motum sanguinis circulatorium retardant; & urinae secretionem adaugent. Contra vero acida concentrata, nempe aquosis particulis spoliata sitim, calorem, ariditatem adaugent, pulsum durissimum, & insigniter vibratum reddunt, urinamque parciorem rufamque efficiunt. In primo etenim casu acidorum particulae magno opere divisae, atque ob aquæ interpositionem multum a se invicem sejunctae, caloris sensibilis magnam copiam attrahunt, adeoque frigoris sensationem inducunt. At in secundo casu ob concentrationem peculiarem a phlogisto acceptam acutiem sive præcipuam causticitatem exercent. Hujusmodi qualitates generales magis ad materiam medicam accedentes, hoc in loco collocari debebant.

DE ACIDO VITRIOLICO.

ACida nativa etsi raro in maximo puritatis statu in terræ sinu occurrunt, quia cum variis substantiis combinata reperiuntur, in peculiare tamen species dividi consueverunt. Primum tenet locum acidum vitriolicum, cujus synonyma sunt *Acidum primigenium, catholicum, æthereum, sulphureum, aluminosum, oleum vitrioli, spiritus vitrioli, spiritus sulphuris per campanam.*

Acidum vitriolicum.

Præter qualitates; quas cum reliquis acidis communes possidet, acidum vitriolicum purum odore & colore caret. Rarissime in formam solidam frigore concrefcit, sed aëre nitroso coagulari potest; & connubiis optime dignoscendum, uti alia acida.

Berg. Scia. Acidum vitriolicum cum spiritibus ardentibus unitum, aciditatem deponit, unde oritur æther vitriolicus, usitatissima illa præparatio, cui insignis antispasmodica facultas tribuitur. Vetustioribus chemicis æther tantum vitriolicus innotuit; nostra vero ætate a reliquis etiam acidis æther paratur. Acidum vitrioli Ferrum, Zincum & Cuprum dissolvit. Per caloris gradum ebullientem cum metallis omnibus uniri potest. Corpora animalia, aut vegetabilia corrodit. Fermentationem prohibet. Cum alcalinis neutra facit, inferius describenda. Acidum deinde vitriolicum principio inflammabili copulatum

&

Acidum vi-
triolicum
phlogistica-
tum.

& calore attenuatum in vapores attollitur, & acidi vitriolici volatilis vel phlogificati nomen acquirit. Acidum vitrioli phlogificatum non raro eructant Vulcanorum voragine, odore instructum penetrantissimo, suffocante. Phlogiston inquinans, & caloris ligata materia aëream impertiunt formam, quæ tamen aquæ conubium non impediunt. *Berg. Sciagr.* Dum in hoc reperitur statu, difficulter concentratur; aliquid alienum, nempe phlogiston adjunctum habet. Majori proportione alcalia saturat, ut & terras quoque absorbentes, quamvis minus acidi continet; nam ob summam particularum tenuitatem, majorem penetrabilitatem assumit. Corpora animalia ac vegeabilia minus afficit, metallica vero magis, quia corpora humida tenues acidi volatilis particulas absumunt, contra vero metallicorum corporum soliditas facilius a volatili, quam a densiori crassiorique acido penetratur. Affinitatem habet cum alcalicis minorem, servat enim primariam, quam cum phlogisto habet. Minus generat caloris cum aqua, & frigoris nive commixtum. Vaporem denique sulphureum emittit. Acidi vitriolici volatilis, sive vaporis sulphurei magnam profecto copiam suppeditant montes ignivomi, vel loca ab antiquissimis vulcanis quondam conflagrata. In sudatoriis calidissimis agri Neapolitani acidum vitriolicum valde volatile exhalat, atque ubi frigidioris aëris actionem experitur, generat purissimos flores sulphuris; ubi vicinam subjctamque terram argillaceam offendit alumen gignit. Tincturam cæruleam Helio-

liotropii rubram reddit; ob copiosum phlogi-
 stum aërem respirabilem inertissimum reddit, &
 suffocationem affert. Lapides vulcanicos durissi-
 mos in Argillam vertit; unde in nostris vulca-
 nicis vetustioribus regionibus, colles terræque
 omnes argillaceæ sunt. Ideo etiam loca vapori-
 bus sulphureis referta valde insalubria sunt, quia
 acidum sulphureum volatile phlogificationem aë-
 ris atmosphærici valde periculosam efficit.

Corpora nativa in quibus acidum vitriolicum
 reperitur sunt sal Glauberi natus, quemadmo-
 dum species illa, quæ abundanter occurrit in no-
 stra Calabria, atque sal Seilæ nuncupatur. Vi-
 trioli acidum continent etiam sales Metallici,
 qui Ferrum, Cuprum & Zincum pro basi ha-
 bent, uti sunt vitriolum martis nempe viride,
 vitriolum veneris, sive cæruleum, & Zinci, scili-
 cet album. Adest quoque in salibus terreis, qui
 vel alumine, vel terra calcarea sunt uniti; quem-
 admodum in alumine & sale cathartico ama-
 ro. In aquis variis, in atmosphæra, in aura
 electrica detegitur quoque acidum vitrioli. A-
 quæ aluminosæ omnes hoc acido abundant, &
 procul dubio acidi vestigia in scintilla electrica
 deprehenduntur. Inter omnia vero corpora, quæ
 acidum vitrioli suppeditant, non modo pro me-
 dicina sed maxime pro civili æconomia sunt
 vitriolum & sulphur; in decompositione enim
 harum substantiarum obtinetur, atque ejus pu-
 ritas per specificam gravitatem & pellucidita-
 tem determinatur. De acido vitriolico libero lo-
 quitur *Cl. Bergm.* in *Sciagraphia R. Mineralis*,

Acidum vi-
 tr. liberum.

ubi

tubi ait: In viciniis Senarum & Viterbii aqua dilutum inter collium lapides nonnunquam effluere narrat D. Vandelli, igne subterraneo sine dubio excussum, sed alias fere semper nuptum alcali, terræ, metallo, vel phlogisto. Hæc ad historiam acidi vitriolici generalem valde necessaria, dum hujus substantiæ naturam nobis aperiant, præcipuas quoque medicas facultates declarant. Recentiores itaque Præctici, utilissimis chemiæ principiis imbuti acida omnia per se, & præsertim acidum vitriolicum purissimum inter præsidia antiseptica, nempe corruptioni opposita, antiscorbutica, antiphlogistica, sive inflammationi contraria collocare consueverunt. Et quemadmodum ubi acidum vitrioli inflammationem avertit, acutissimas simul inflammatorias febres, nempe necessarios essentialis causæ effectus tollit, ideo huic substantiæ antifebrilem quoque facultatem Medici tribuerunt. Gravissimi rursus pectoris morbi, uti sanguinis sputus, ulcera pulmonum, hydro-thoracis periculosa initia, vomitiæ pulmonales, acidi vitriolici administratione magnopere sublevantur. In quocumque demum sanguinis fluxu hoc præsidio utiliter utimur. Sed sigillatim de propositis modo doctrinis differendum. Et primo quidem merito acidum vitriolicum antisepticum & antiscorbuticum esse existimandum est, quandoquidem in morbis febrilibus cum magna virium prostratione, cum lividis pecthiis, & atri sanguinis eruptione per varia corporis emunctoria, nihil utilius acido vitriolico, multa aqua diluto & copiosius ingurgitato. In ipsis
etiam

Acidi vitrioli
usus.

etiam sanguineis lethalibus variolis, in quibus omnia incassum præsidia administrantur, juvat ad acidum vitriolicum confugere. Vidimus sæpe extremum scorbuti venerei statum, in quo & gingivæ copiosum fœtidumque sanguinem emittent, & dentes decidebant, non modo acido aëreo, sed vitriolico etiam eradicatorie sanatum. In pustulis venereis pravæ indolis, admodum profundis, & quæ fœtidum ichorem emittunt, uti nunquam medicamenta mercurialia sunt adhibenda, sic contra acidum vitriolicum, cum infuso vel pulvere corticis peruviani copulatum, curationem absolvit. In hisce casibus, uti & in reliquis omnibus spiritu vitrioli tenui, potius quam spiritu dulci utendum, juxta formulas inferius adnotandas. Ubiqumque agitur de ulcere aliquo externo admodum sordido, ac corrupto pure referto, nil acido vitriolico interno usurpato utilius reperiri potest. Sæpissime in Erysipelate maligno, quæ superveniunt suppurationes profundæ sinuosæque sunt, quia a tenui acerrimoque pure proveniunt. Hic morbus diuturnus nec raro periculosus, sæpe eodem præsidio debellatur. Idem dicendum de gangræna externa, ab interna corruptoria causa proveniente. His positis antiseptica acidi vitriolici facultas solido admodum innititur fundamento. Sed unde nam vis antiseptica acidi hujus repetenda est? In septicis sive corruptoriis affectibus debita ac naturalis solidorum ac fluidorum componentium cohesio imminuitur, atque lethalis resolutio sequitur. Hinc acida quæ adstringentem primo facultatem possunt

possident, huic degenerationi opponuntur, quia coagulandi atque inspissandi proprietatem possident. Rursum in scorbutico affectu, in Lue Venerea diuturna, in confirmatis inflammationibus causa morbosæ densitatis, quæ præcipuam ægritudinem efficiebat, in eodem semper statu manere nequit, ideoque vitæ ipsius activitate in motum cietur; & quemadmodum causa hæc neque vitam communem vivere potest, neque peculiari motu propriaque uti in statu sanitatis œconomia fruitur, in corruptionem vergit. Generales illæ causæ morbificæ, quæ attenuari sive corrumpi debent, si nulla actione nullaque aut naturæ, aut artis operatione corriguntur, propriam degenerationem & corruptelam sanis partibus, sanisque etiam humoribus communicant. Acidum itaque vitriolicum nullo modo concentratum, immo contra valde dilutum, copiosaque aqua attenuatum morbosam dissolutionem mitigat, particulisque jam separatis naturalem cohesionem denovo restituit. Putrescentia rursus, corruptio & colliquatio in corpore humano semper alcaliscentia sive alcali caustico, vel juxta nostram doctrinam, phlogisto salino componitur. Igitur acidum vitriolicum propria affinitate cum inemorato principio conjungitur & vehementissimam corruptionem, hac ratione avertit. Hoc in loco magni faciendæ difficultas illa, qua contenditur acida omnia primariam actionem in primis viis exercere, atque vehementem tantummodo corrugationem gignere. A ventriculo etiam penitus mutari acida multi contendunt. Prima

ve-

vero difficultas respicit acida valde concentrata, quæ nullum internum usum habere debent, quia insigniter styptica sunt. Verum acida magnopere attenuata primarum viarum immediatam perficiunt, etiamque actionem effugiunt, internasque sedes facile subeunt; urinæ enim profundissimæ obtinentur post acidi administrationem, atque immediata inde utilitas in morbis deprehenditur, uti inferius patebit. Scio atque in praxi observavi, immoderatum acidi concentrati usum vomitum lethalem, insuperabilem alvi stypticitatem, & cachexiam attulisse. Sed acidi concentrati urens, stimulus, & caustica efficacia a mitissima, refrigeratoria, & antiseptica acidi attenuati actione magnopere differt. Huic denique observationi adiciendum, quod fortasse acidum aëreum magnum scorbuticis emolumentum ideo affert, quia particulis constat tenuissimis, copiosæ aquæ immixtis, ut alibi etiam a nobis adnotatum fuit. In inflammatoriis rursus morbis, in quibus universi corporis calor sensibilis ultra modum augetur, & cutis accenditur, & lingua ruberrima statim arefcit, & sitis oritur intolerabilis, ac urinæ rufæ excernuntur, & caput vehementer dolet, nil acido hoc utilius; etiam si memorata accidentia in aliqua tantum peculiari externa sede deprehenduntur: in hisce etenim morbis acidum dilutum principio inflammabili opponitur, & caloris dissipationem prohibet. Sæpe etiam universalis inflammationis symptomata ab essentiali organi alicujus inflammatione ortum ducunt, uti accidit in Pleuritide, Hepatide, aliisque hujusmodi. Etenim

Inflamma-
tionis causa

sentia genuini morbi inflammatorii duplici
constat præcipuo effectu, caloris nempe sensibili
sup̄abundanti evolutione ac dissipatione,
atque tenacissimarum substantiarum generatione
celerique incremento. Causa etenim quæcumque
stimulandi, irritandique activitate prædita, si
universo corpori applicatur, & per vasa fertur,
vel si peculiari aliquo adhæret organo, statim
corrugationis, rigiditatis ac proinde doloris si-
gna affert. Naturæ tunc vires adversus causam
morbosam insurgunt, & calore, nempe vitalita-
tis instrumento armatæ, ægritudinis incommoda
superare nituntur. Sæpe tanta est causæ irritan-
tis validitas, ac rursus sæpe tanta cum celeri-
tate fluida inspissantur, ut caloris primo sensi-
bilis, deinde etiam latentis magna eveniente ja-
ctura, simplices inflammationes, in genuinos
phlogisticos morbos transeant; unde Pleuritis in-
flammatoria in veram Peripneumoniam muta-
tur. Causæ quoque generales inflammationum
ut plurimum acerrimis, urentibus & salinis par-
ticulis, sive potius alcali phlogificato compo-
nuntur. E. g. insensibilis perspirationis & sudo-
ris materia, insigniter acris, dum a frigore ex-
terno intropellitur, dolores rheumaticos, nempe
acutissimam articulorum inflammationem gignit.
Bilis acrior facta & ad summum phlogificata,
inflammationem erysipelaceam affert. Frigida
tempestate pulmones facilius quam reliquæ par-
tes inflammantur, non solum quia prohibita
perspirationis moleculæ facile ad pulmones fe-
runtur; verum etiam quia magna phlogificati

are-

aëris quantitas in pulmonibus accumulatur, mor-
 bique inflammatorii generationem accelerat. Si
 igitur in inflammationibus generalis calor ani-
 madvertitur, si acre phlogistica abundanter
 generatur, nil mirum si acido vitriolico, & ni-
 troso etiam, aut vegetabili inflammatoriis affe-
 ctibus occurritur. Non Pleuritides modo & Pé-
 ripneumoniz nothæ acido vitriolico feliciter
 tractantur, verum & Hydro-thorax & vomitæ
 pulmonales & sanguinis sputus periculosissimi,
 hoc præsidio magna ex parte mitigantur, & sæ-
 penumero etiam eradicative curantur. Ulcera
 profundissima in cruribus hominis hydrope pul-
 monali affecti, cum immani artuum œdemate,
 penitus sanata fuere urinæ profluvio copiosissimo,
 ab acido vitriolico procurato. Sanguinis sputum
 brevi in fœtidissimi puris spurum transeuntem
 sanavit assidua ejusdem præsidii administratio.
 Hisce in casibus, quemadmodum etiam in hæ-
 morrhagiis omnibus, acida mineralia valde at-
 tenuata magnum afferunt emolumentum, quia
 dum phlogificationem humorum emendant, len-
 tis congestionibus, syderationibus & gangrænis
 opponuntur. Hæmoptoycos vero, reliquosque æ-
 grotos præternaturali sanguinis fluxu laborantes,
 phlogisticam sanguinis, nempe densam satisque
 tenacem diathesim possidere probat crusta illa in-
 flammatoria, qua horum ægrotantium sanguis
 obducitur. Immo ubicumque sanguis a va-
 sis pulmonalibus laceratis egreditur phlogisticam
 indolem habere procul dubio debet. Etenim
 dum per longum tempus vel in vase varicato,

B

vel

vel in tuberculari congestione retinetur, phlogisticam qualitatem acquirit, quia aëris respirabilis sive dephlogisticati commercio privatur. In morbis pectoris ab ulcere pulmonum pendentibus, ob respirationis brevitatem, ob impeditam pulmonis naturalem expansionem phlogiston accumulatur, & contra respirabilis & dephlogisticati aëris absorptio imminuitur. En quare in sanguinis sputo, in catarrho diuturno, in vomica pulmonali & ipsa phthisi magnam affert utilitatem acidum vitriolicum dilutum, quia principii phlogistici vim frangit, & morbosæ tenacitati opponitur. In uterino vero sanguinis fluxu immoderato, in quo morbus ab acri pungentique muliebri sanguine sustinetur, nil præstantius acido nitroso. Acidum enim nitri cum acri alcalino, sive alcali phlogistico facillime combinatur, unde morbus statim compescitur, uti mox ostendemus.

Ratio administrandi acidum vitri.

Methodus propinandi acidum vitrioli purum in diversis morbis ita profecto se habet. In acutis inflammatoriis guttæ decem aut quindecim omni bihorio, cum largioribus aquæ dosibus propinantur, usque ad sitis extinctionem, & febris imminutionem. In Pleuritide, in morbis hepatis inflammatoriis aliisque, eadem ratione hoc remedio utimur. Verum si tussis post sanguinis sputum persistens, & cum expectoratione conjuncta, tractanda est, spiritus vitrioli uncia dimicia, aut integra propinanda est, ne scilicet puris moleculæ, quæ jugiter sanguini communicantur generalem corruptionem afferant. Hæc

ve-

vero acidi quantitas quotidie administrata nullum certe damnum inducit, uti vulgus existimat; immo contra phthisim pulmonalem incipientem unico hoc præsidio curatam vidimus. Sunt qui in morbis pectoris utuntur non modo simplici spiritu vitrioli tenui, aut spiritu sulphuris per campanam, sed adhibent etiam composita ex acido vitriolico, uti sunt vitriolum viride, liquor anodynus mineralis dictus, & æther. Qui vomitus utilitatem in Phthisi pulmonali experti sunt, drachmam unam vitrioli viridis sive martis, frequenter exhibent, & hac ratione vomitum excitant. Sed nulla adeo vehementi operatione hoc in casu opus est, ideoque potius Tartarum emeticum ad grani dimidium exhiberi potest; nam mirissime hoc emetico stomachus evacuat, & pulmones repurgantur. Hanc methodum felicissimam semper in praxi expertus sum. Sunt & alii qui magis refractam actionem vitrioli martis phthisicis commendant, & ideo sequenti formula, magna cum utilitate utuntur:

℞. Vitrioli Martis &

Terebinth. Venet. singulorum drachmam unam;

Terantur simul in mortar. marmor. & dein diss. in aqu. lib. quinque. Post dissolut. aqua per chartam traicienda & usui servanda est.

Aqua hæc vitriolata pro potu communi ab ægroto adhibenda. Ab acidi antiseptica facultate, atque a tonica ferri activitate non mediocris certe utilitas expectanda. Nam martialia præsidia in mor-

bis pectoris confirmatis, fere semper cum aliquo emolumento adhibentur. De usu acidi vitriolici in pustularum venerearum & bubonum curatione, aliquid superius innuimus. Certissimum etenim est hoc præsidio corrupto pure refertas pustulas sanari, ac proinde ad drachmam unam aut alteram propinari debet, una cum decocto Corticis Peruviani admodum attenuato. Dosis hæc quotidie usurpata eradicativæ curationis fundamentum constituit. Eadem ratione incedendum ubi Bubones venerei inopportuna damnosaque chirurgica operatione admodum irritati, acutissimæ febris originem sive occasionem suppeditant. Tunc uberrimæ acidi vitriolici doses, utpote trium vel quatuor drachmarum quotidie cum cortice antiseptico administrandæ sunt; constanterque etiam ad balneum tepidiusculum deveniendum est. Præparata salina, quæ acidum vitrioli præ basi habent in tractatu de salium neutrorum & terreorum proprietatibus illustranda sunt.

DE ACIDO NITROSO .

Acidum Nitrosum non esse Regni fossilis Acidum nitrosum substantiam nonnulli contendunt, atque a corruptione & decompositione corporum organicorum ortum ducere existimant. Sed ipsa hæc corpora in fossilium etiam compositione reperiuntur, unde potius de promiscua origine dubitandum. Certissimum tamen est substantiam nitri purioris, sive salis neutri cujus basim constituit acidum nitrosum in terræ tantum superficie reperiri, quandoquidem pro nitri generatione aër atmosphæricus admodum necessarius evadit. Acidum nitrosum appellatur quoque *spiritus nitri*, *aqua fortis*, & *spiritus nitri Glauberi*. Obtinetur ex salibus nativis nitrosis, vel a terris animali & vegetabili materia saturatis. Huic œconomix innixi, qui nitri præparationem suscipiunt semper corpora nitrosis elementis referta aëri exponunt, pluviam tantum vitantes. Proprietates acidi nitrosi generales diversæ a reliquis sunt. Acidum enim nitri primum omnium volatile est, atque rubri coloris; color vero pendet a phlogisto, nam quo magis hoc principio saturatur, magis rufum colorem assumit. Maximam post acidum vitriolicum volatilitatem habet. Cum oleis & spiritibus vinosis violenter effervescit, quia principium inflammabile summa cum aviditate attrahit. Ob eandem rationem

corpora plurima metallica dissolvit, atque stannum & antimonium peculiariter corrodit. Ubi cum metallis conjungitur & inflammabili principio saturatur, in vapores vitæ admodum inimicos dividitur, & aërem componit respirationi valde noxium. Hoc fluido aëriiformi, cui nomen aëris nitrosi tribuerunt chemici; aëris respirabilis sive dephlogificati quantitas facile determinatur; quod enim major aëris imminutio accidit cum aëre nitroso & major erit semper aëris respirabilis copia. Acidum deinde nitrosum minus generat caloris cum aqua; sed plus frigoris si cum glacie miscetur. Phlogisti avidissimum est, hinc inflammationem majorem reddere existimatur. Sed in vapore nitri purioris, qui combustionis & detonationis opera obtinetur, vis peculiaris impurum & respirationi ineptum aërem corrigendi reperitur. Saluberrimum inde chemicum processum instituit D. Achatd, quo mediante noxii Nosocomiorum vapores; nitri conflagratione & fusione corriguntur. Magnam etenim purissimi ac penitus dephlogificati aëris copiam continet nitrum; atque hæc ignis; sive potius caloris opera educitur. Hoc autem accidit, quia in conflagratione acidum nitri omne phlogistum ad se attrahit, unde aër dephlogificatus, quod idem est ac aër ignis, sive materia caloris, abundanter evolvitur, & vitalem aërem constituit. Hanc doctrinam evidenter probant experimenta Pryestliana, in quibus calces plumbi acido nitroso madefactæ & campana vitrea inclusæ, dum lente ustoria comburuntur plumbi regene-

ra.

Usus Acidi
 Nitrosi.

rationem efficiunt; & magnam purissimi respirabilis aëris copiam suppeditant. In hoc certe experimento acidum nitrosum cum phlogisto solari conjunctum calcem, nempe terram metallicam plumbi in genuinum plumbum vertit; materia vero caloris, nempe aër vitalis, omniphlogistica coinquinatio spoliatus suam respirabilitatem manifestam reddit. Si igitur acidum nitrosum principium inflammabile concretum adeo violenter attrahit, poterit certe in multis morbis mere phlogisticis magnam utilitatem asferre. Verum non idem est in inflammatione, aut in phlogistico morbo acidum nitri adhibere; in inflammatione enim prodest, quia caloris imminutionem gignit, sed uberrimæ doses acidi semper vitandæ sunt, ne scilicet hoc præsidio phlogisti quantitas augeatur. Rursum si de calore morbofo ad summum aucto, & acidi nitrosi activitate dissipando agitur, distinguendæ etiam sunt variæ morbosi caloris species. Et sane simplicissimi caloris vitiosa evolutio, quæ œconomiz animali valde incommoda est, ab acido nitroso copiosius assumpto imminuitur. Sed contra urentissimus calor putridorum morborum, & qui a principio inflammabili, acerrimo & fere caustico pendet, raro compefcitur ab acido nitri purissimo & urentissimo. Specificam deinde facultatem exercet acidum nitrosum in sanguinis fluxu & præsertim in hæmorrhagia uterina, quæ aut post partum laboriosum, & lochiorum suppressionem accidit, aut deficiente menstrua evacuatione in mulieribus provecioris ætatis observatur. Incommoda

hæc & sæpe etiam periculosa ægritudo sæpissime vincitur spiritu nitri tenui ad guttas decem conservæ Rosarum incompletarum immixto, & omni trihorio propinato. Sunt qui loco simplicis spiritus nitri, utuntur elixire nitri acido, cujus compositio in formulis medicamentorum extat. Acido deinde nitroso facultas diuretica præstantissima tribuitur, & ideo in leucophlegmatia, calculo, œdemate aliisque a colluvie serosa pendentibus morbis commendatur, & spatio 24 horarum ad drachmas duas, cum decocto aliquo diuretico administratur. Verum in hisce casibus mera nitri aciditas, sive principium acidum tanti momenti efficaciam non habet; siquidem diuresis potius augetur salibus alcalinis, quam omnino acidis. Immo acidum nitrosum inter præstantiora diuretica collocatur, quia nitrum depuratum urinas abundanter educit. Sed in nitro sive sale neutro alcalinæ copiosissimæ particulæ, quæ attenuantes, stimulantisque sunt, & certum resolutionis sive corruptionis gradum in fluidis inducunt, principes diureticas vires possident. Hoc ulterius probatur exemplo nitri fixi, & cremoris tartari. Etenim nitrum fixum, nempe substantia salina ab alcalica nitri basi composita, magni momenti, diureticum acido nitri procul dubio anteferendum præbet. Diuretica cremoris tartari facultas alcalinis elementis omnino debetur; hinc acidi nitrosi vires diureticæ nullam primariam hujus acidi proprietatem constituunt.

DE ACIDO MURIATICO .

Tertia acidi mineralis species , nempe Acidum muriaticum , diversa obtinuit nomina ; dicitur enim *spiritus salis marini* , *spiritus salis gemmæ* , *spiritus acidus salis ammoniaci* , & *spiritus salis Glauberi* . Juxta descriptionem cl. Bergman ; in cortice Telluris uberrime hospitatur . Acerrimum est , admodum volatile , atque peculiari nauseoso odore gaudet . Præter aciditatem insigniter stypticam , summam quoque tenacitatem habet ; hanc vero mutuatur a principio inflammabili , cum quo intime conjunctum est . Superflua spoliatur aqua , aëream induit formam ; nam phlogiston instar principii compagem intrat . Liberum nunquam fortasse occurrit , nisi in aquis meteoricis ; Obtinetur vero ex animalibus , vegetabilibus , fossilibus : a fuligine , sale gemmæ vel sale communi . Concentrationis suæ signa sunt , color flavus , & particule oleosæ supernatantes . Ad proprietates vero generales hujus acidi , quod attinet : I. unc. 22. alcali vegetabilis unc. 1. saturat : II. oleis difficillime jungitur , cum spiritibus vinosis facillime . In corpora metallica promte agit . Cum aqua & glacie eisdem , ac alia acida , gradu tamen minori , producit effectus .

Recentiores practici , qui de viribus medicinalibus acidi muriatici loquuntur , illius qualitates refrigeratorias , temperantes , diureticas , leviter

Usus acidi muriatici .

viter laxativas, & antisepticas commendant. Hinc in febribus malignis, ac biliosis, in renum ac vesicæ morbis, cum urinæ difficultate conjunctis, exhibent guttas aliquot, ab octo usque ad 20 in jusculo aliquo, vel julapio dulci: Verum tanta est hujus acidi difficillime mitiganda phlogisticatio, ut sæpe caustici, sive corrosivi medicamenti vices gerat: Febricitantes enim, qui acido muriatico simplici utuntur molestam fitim, nimiumque calorem experiuntur: Ab hoc vehementi stimulo pendent emolumenta, quæ obinetur ab acido muriatico cum melle Rosaceo, aut decocto hordei, gargarismatis forma usurpato in maligna sive ulcerosa angina, atque in sordidis faucium & oris ulceribus. Cum aqua mixtum vesiculas oris sanat, & tum spiritu vini concentratissimo confert ad ulcera cancrosa. Hic vero insanabilis morbus non sine magno celerioris mortis periculo, hoc medicamento externe tractatur. Spiritus salis communis dulcis, sive acidum muriaticum dulcificatum aut vinosum, ex spiritu salis & spiritu vini rectificatissimo, distillationis opera paratum, acido muriatico simplici semper anteferri debet, atque in morbis putridis summo cum emolumento usurpatur. Utilitatem quoque summam affert in alvi fluxu, dysenteria, nephritide, omnibusque ventriculi atque intestinorum affectibus, qui a debilitate & laxitate partium, aut a facili humorum corruptione oriuntur. Dosis variat juxta morbi indolem, ægrotantium constitutionem, ac reliqua accidentia; potest vero adhiberi

beri ab uno usque ad duos scrupulos , sive ad drachmam unam spatio 24. horarum . De aëre muriatico , sive de acido muriatico volatili loquantur nuperrimi formularum medicinalium scriptores . Fluidum hoc aëriforme ait D. Reuss expellitur a sale culinari , ope acidi vitriolici concentrati cum odore croceo : Vis antiseptica aërem corrigens putridis effluviis impletum ; phlogisti autem accessu corruptum nequaquam emendat . Usus in statu putrido humorum corporis humani . Nos vero qui acido aëreo & vitriolico specificam vim antisepticam inesse ; observationibus innixi contendere possumus ; de aëre muriatico antiseptico minime solliciti sumus .

Aer muriaticus .

DE RELIQUIS ACIDIS MINERALIBUS .

DE reliquis peculiaribus Regni mineralis acidis vel imperfecte cognitis , vel noviter tantum detectis breviter modo differendum est . Acidum primo fluoris mineralisatum , sive fluoratum valde volatile est . Vapores emittit calidos , qui vitrum corrodunt , & humido occurrentes terram siliceam generant , vel saltem deponunt . Superflua separatam aqua hoc acidum aëream adipiscitur formam . Sponte liberum adhuc invenit nemo , sed calci nuptum adest in fluore minerali & ni fallor , omne quoque siliceum intrat . Hæc e chemicorum libris deprompta naturam , hujus acidi declarant . A medicis vero non adhuc

Novæ acidorum species .

usur-

ufurpatur, noxiasque potius qualitates poffidere videtur.

Acidum ar-
fenicale.

Majoris momenti est intelligentia acidi Arfenicalis; oportet enim ut medicus non medicamentofas modo & falutares, fed noxias quoque & venenatas fubftantias pofpectas habeat. Acidum itaque Arfenici ficcum arte paratur, igne fufibile & fixum, donec materiae caloris tantum abftulerit phlogifti, ut formam acquirat arfenici albi. In aëre humido deliquescit. Liberum fpon- te non occurrit, fed ligatum invenitur calce cobalti, & præfertim phlogifto in arfenico metallo fragili ejuſdemque calce. Deleteria & indubita- tam mortem afferens arfenici activitas ab acido pendet; nam adeo ftrictum cum phlogifto connu- blum habet, atque adeo abundanter hoc princi- pio ſaturatur, ut nihil cum ipſius corroſiva acti- vitate, comparari poſſit. Fuerunt tamen & Pra- ctici, qui tenues arfenici doſes in diuturnis inter- mittentibus & obſtinatis viſcerum naturalium ob- ſtructionibus commendarunt. Nec defunt non- nulli inter noſtrates, qui in pertinaci quartana arfenici granum ſemis quotidie propinare audent, atque de ſalutari tanti veneni effectu ſumma im- pudentia gloriantur. Accidentia vero graviffima ſunt vel febres lentæ, lethales, vel ſanguinis ſpu- tus irreparabiles, vel horrida ventriculi ulcera. Ab acido itaque arfenicali, tamquam a lethali veneno abſtinendum.

De acido Molybdendico, de acido calcis, pon- derofæ, atque acido phosphorico nihil adijciam, nullum enim præcipuum in medicina uſum ha- bent.

bent. Acidum tamen phosphoricum a limatura
 cornu cervi eductum vel potius terram absor-
 bentem in compositione pulveris antifebrilis
D. James reperiri multi existimant. Contra
 vero de acido Boracis nonnulla accuratius
 sunt adnotanda. Hæc acidi fossilis species, jux-
 ta chemicorum definitionem vulgo salis seda-
 tivi nomine distinguitur: In lacu prope Se-
 nas in magno Hetruriæ Ducatu liberum invenit
D. Hofer an. 1778., & in Borace nativo liga-
 tum alcali minerali, longe antea cognitum fuit.
 Instar acidi agit, sed admodum debilis. Igne fun-
 ditur, & aqua volatilifari potest. Obtinetur fa-
 cile ope acidi vitriolici, quo alcali fossile sepa-
 ratur ab acido boracis. Substantia hæc salina
 passim dignoscitur in officinis nomine salis seda-
 tivi *D. Hombergii*, atque in omnibus convul-
 sivis morbis, passione præsertim hysterica, & hy-
 pochondriaca administratur. In febribus etiam,
 convulsionibus existentibus, commendatur. Dosis
 est a granis quinque usque ad quindecim aut vi-
 ginti. Quamvis vero multa de sale sedativo a
 practicis soleant prædicari, nullam tamen essen-
 tialem ab hoc medicamento utilitatem expertus
 sum. Et sane qua ratione acidum concretum &
 valde debile magnam in nervos actionem excer-
 re valeat ignoro!

Acidum aëreum, aëris fixi nomine antea in- Acidum aë-
 signitum, aquis mineralibus acidulis, & martia- reum.
 libus magna satis proportione continetur; pluri-
 bus fossilibus, præsertim alcalibus & terris inhæ-
 ret. In atmosphæra liberum adest, atque ab ani-
 ma-

malibus & vegetabilibus jugiter emittitur . Acidum deinde æreum est causa immediata effervescentiæ inter acida reliqua cum alcalicis combinata ; nam ob levissimam quam cum alcalinis affinitatem habet , ab acidis omnibus suam basim relinquere cogitur . Ubi cum calcareis , & alcalinis jungitur , substantias quas occupat dulces reddit ; & contra si illas deserit causticitatem gignit . A præsentia igitur & absentia hujus acidi alcali mite , vel causticum redditur ; immo corporum cohesio secedente acido æreo amittitur . Ob hanc rationem marmora calcarea , durissima dulcis saporis terra composita , dum ignis actione acido æreo privantur , in friabilem & causticam calcem vertuntur . Substantiarum animalium & vegetabilium corruptio , a dissipatione acidi ærei primario oritur . Ideo quia restituto hoc principio putrescentia emendatur , acidum æreum inter antiseptica præsidia collocari meretur ; atque ideo nos peculiari diligentia æris fixi qualitates , quarum intelligentia medico valde necessaria est , hoc in loco adnotavimus . Reliqua ad chemiam tantummodo spectantia libenter prætermittimus . Acidi ærei existentiam indicaverunt veteres obscure , Helmontius perspicue , nomine *Gas sylvestris* . Accuratus descripsit Leonardus a Capua , dum de ære mephitico sermonem instituit . Integram vero doctrinam primus chemice demonstravit Black in Dissertatione de magnesia , ulterius illustravit Priestleyus , atque ad umbilicum perduxit Bergman in peculiari dissertatione , atque nomen acidi ærei primus imposuit . Reliqui

qui

qui de eodem argumento scripserunt imitatorum tantummodo, non inventorum nomine sunt designandi. Pharmaciam hoc auxerunt præsidio, imperfecte Pringle, felicissimo vero cum successu cl. Percival & reliqui scholæ Anglicæ sectatores. Ipse primus inter nostrates aëre fixo eradicatorum multorum morborum curationes instituit, & in fundamentorum Botanicorum secunda parte adnotavi. Methodus exhibitionis simplicissimus est, quandoquidem sales omnes alcalini mites, & qui ob magnam quam continent acidi aërei copiam aëratu dicuntur, cum acido quocumque conjuncti, & tempore sive ipso effervescentiæ momento propinati, magnam acidi aërei copiam corpori suppeditant. Iterato igitur ægotantibus exhibentur grana decem salis tartari, vel absinthii, dum substantiæ hujusmodi salinæ cum succo limonum, aut acido quocumque fossili conjunctæ insignem effervescentiam generant.

Diversæ modo indicandæ sunt formulæ acidum aëreum exhibendi in morbis superius adnotatis. A cl. enim Priestleyo præscribitur sequens mixtura:

R. Sal. Tartar. scrup. j.

Aqu. font. unc. sem.

Sacchari alb. scrup. j.

M. cum succ. limon. unc. sem. incipiente ebullitione propinetur, & omni hora repetatur.

Secundo loco adicienda est aqua aëris fixa ex Dispensatorio universali *D. Reuss* excerpta: nempe:

R.

R. Aqu. fluvialis quantum libet, quæ probe est saturanda aëre fixo, e solutione Clæ in acido vitrioli prodeunte, aut alia simili, vel cum aëre fixo e fermentantibus liquoribus prodeunte. Vis acidum involvens. Usus in faburra acida humorum imprimis viarum primarum, asthma, dispnoea.

Huic præparationi adnectitur aqua aëris fixi martialis dicta, quæ non mediocrem utilitatem afferre potest in morbis a debilitate ortum ducentibus. Aquis martialibus nativis præparatio ferri in acido aëreo soluti procul dubio anteferenda est, quandoquidem aquæ naturales ferro saturatæ non mediocrem quoque alicujus salinæ substantiæ quantitatem continent. Nequeunt ideo corroborantem simpliciter qualitatem a cathartica sejunctam exercere. Ob hanc igitur rationem sequentem formulam adjungendam censui; eo magis quia non raro hoc medicamento indigent ægrotantes a fontibus martialibus longe diffiti.

In aqua aeris fixi

Fila ferrea suspenduntur, donec

Aqua a soluto ferro saturetur;

Hæc dupla, aut ubi exigitur, tripla portione simplicis aquæ aëris fixi diluitur.

Vis fortior, magis roborans, tonica. Usus in debilitate partium, & præsertim viscerum abdominalium. Glysteres etiam ex aquis acido aëreo saturatis parati magnopere commendantur in putridis ac revera dissolutoriis morbis; verum incerto huic, ac sæpe inefficaci præsidio usus internus ejusdem substantiæ anteferendus.

Pauca

Pauca demum de acido succini, juxta chemi-
 corum nuperrimas observationes apponam. Acidum itaque succini, uti loquitur Cl. Bergman
vocari potest sal concretus ab electro, elicitus, nam
instar acidi debilis se gerit. Num regno vegetabili
ortum debeat succinum, adhuc disceptatur, interea
fossilis adnumerant haud pauci. Rursum ubi de
 Petroleo loquitur hæc de succino scribit: *Petroleum*
acido succini adunatum, idem est ac succinum. Multi
o regno vegetabilium ortum contendunt; interea quum
inter fossilia reperitur, & origo nondum satis sit illu-
strata, huc refero. Petroleum vero sequentibus prin-
 cipiis constare certum est. Phlogiston in nexu oleoso
 etiam inter fossilia occurrit, sed e Regno vege-
 tabili illud haud pauci derivant: hæc est Petro-
 lei definitio. His positis facillimum erit intelli-
 gere naturam olei & tincturæ spirituosæ suc-
 cini; hæc enim præparata passim administran-
 tur externe aut interne in morbis omnibus con-
 vulsivis, & præsertim in mulierum passione hy-
 sterica, & motibus convulsivis puerorum: confric-
 cantur etiam tinctura succini loca contusa, aut
 lymphaticis congestionibus affecta. Quoad notis-
 simam qualitatem antispasmodicam tincturæ
 succini, hanc ab oleosis phlogisticis elementis
 pendere procul dubio existimandum, principium
 enim phlogisticum præternaturalem, nimiam &
 ideo morbosam succi nervei activitatem valde
 imminuit. Hinc hystericae mulieres tempore pa-
 roxysmi, simplici odore memoratæ tincturæ, aut
 a moderatis dosibus intus assumtis mirifice sub-
 levantur; excepto tantum casu illo, in quo con-

vulsionem hysterice cum vehementi capitis dolore, validoque capitali pulsu copulantur. Tunc enim tinctura succini noxia potius deprehenditur. Dosis pro usu interno est a guttis decem, usque ad triginta. Sunt qui eodem remedio utuntur in menstruationis defectu, dum de mulieribus agitur admodum valido corporis habitu præditis; tunc enim juvat debilitando nervorum actionem, admodum necessariam vasorum uteri relaxationem procurare. Oleum succini ad guttas tantum tres vel quatuor adultis mulieribus propinatur, atque infantes motibus convulsivis correpti supra articulationes, & circa nares eodem oleo inunguntur. Præparata igitur ex succino vim antispasmodicam non ab acido succini, sed a principio oleoso mutuantur, nunquam ideo in morbis phlogisticis adhibenda. Longam usque adhuc acidorum historiam chemico-medica persequuti sumus, non solum quia acida simplicissima per se insignes possident vires, sed etiam quia aliarum compositarum substantiarum basim constituunt.

DE SALIBUS ALCALINIS .

Definitio alcalinorum ex Scîagraphia Regni Sales alcali-
mineralis deprompta ; ita se habet : *Alca-* ni.

lia sapore lixivioso proprio, acidorum vehementi attractione & cæruleis vegetabilium succos vivescendi facultate dignoscuntur . De illis solitariis alioquin illud fere valet , quod de acidis antea notavi , eorum nempe tantam esse attractionis virtutem , ut diu vidua esse nequeant . Ambiens atmosphæra acidum saltem æreum exhibet , si aliud potentius desideratur . Hinc semper nupta occurrunt , nisi arte preparata . Connubium acidi ærei cum alcali præbet alcali mite , sive æratum ; atque ab hac combinatione , uti supra dictum est , effervescendi facultas , ubi cum aliis acidis conjungitur , essentialiter pendet . Si alcali acido æreo spoliatum atmosphære , nempe æri libero exponitur , summa rapiditate acidum attrahit & causticitate amissa mite redditur . Sales igitur alcalini in statu solido sunt mites , a combinatione cum ære mephitico , sive acido æreo . Mites effervescentiam cum acidis cient , caustici nullam . Cum oleis saponem , cum sulphure hepar sulphuris formant . Cum acidis calorem generant , itemque cum aqua , si sicca & caustica sint , & crystallisati frigus . Alcalia usque adhuc cognita tria sunt . Alkali vegetabile , fossile & volatile . Alcalini vegetabilis synonyma sunt , cineres clavellati , cineres ruf-

fici, sal tartari, sal absinthii, nitrum fixum, fluxum fixum, lapis infernalis. Obtinetur a calcinatione vegetabilium integrorum. Alkali fixum vegetabile omni orbatum acido, telluris crassa non promit, interdum vero ligatum fo-
 vet vel vitriolico, vel muriatico; sæpissime ni-
 troso, rarissime aëreo. Neque alkali fixum mi-
 nerale viduum prostat, sed semper maritatum
 acido, rarius vitriolico vel nitroso, plerumque
 muriatico vel aëreo. Alkali vegetabile in statu
 causticiratis aquam ab aëre avidissime attrahit &
 deliquescit. Causticum & mire, eadem produ-
 cunt neutra. Causticum cum spiritibus vinosis
 se se conjungit, in quibus tamen si sit aqua, eam
 attrahit & fundum petit. Phlogistico conjun-
 ctum, corporum metallicorum fusionem promo-
 vet, & plurima eorum dissolvit. Cum terris in
 univèrsam vitrescit. Causticum corpora anima-
 lia & vegetabilia dissolvit.

Altera alkali species alkali fossile dicitur, ac
 verum nitrum vel natrum antiquorum esse exi-
 stimatur, est productio naturalis, quæ in Asia
 & Africa ut plurimum invenitur. Obtinetur a
 sale marino, sale Glauberi, Borace; ex aquis
 mineralibus & plantis marinis; etiam a quadam
 efflorescentia, quæ super muros cryptarum sub-
 terranearum sæpe apparet: Ab alkali vegetabili
 parum discrepat, præter quod, aquam ab aëre mi-
 nime attrahit, & acidis commixtum, alia pro-
 ducit neutra. Tertio denique loco alkali volatile
 argillis sæpe inhæret, sine dubio aëratum; nam
 causticum, artis auxilium postulat. Præterea &
 mu-

muriatico unitum reperitur. Obtinetur per distillationem ex omnibus corporibus animalibus & vegetabilibus; ex his tamen parce, nisi post putrefactionem, a sale etiam ammoniaco. Aquam avidissime attrahit; hinc plerumque in forma crystallina est, ergo mite, namque ubi causticum sit, semper fluit. Cum sulphure distillatum dat Tincturam sulphuris Hoffmanni. Mite cum spiritibus vinosis, dat offam Helmontii; cum oleis essentialibus & spiritibus vinosis sallem volatilem oleosum: causticum, cum sulphure, tincturam volatilem: causticum cum oleis essentialibus, & oleo succini in spiritu vini solutis, dat *eam de luce*. Causticum calculum humanum dissolvit. Alcalinorum indoles præcipua versatur in diuretica, attenuante, ac resolutoria activitate, quæ dum intra certos continetur limites multorum morborum curationem efficit. Sed alcali suam actionem ab acutis, urentibus igneisque particulis desumit, hinc inter substantias stimulantibus & quidem vehementiores collocari meretur. Majorem semper, at fere semper noxium effectum gignit alcali causticum, quia igneis activissimis elementis magna ex parte componitur. Mea quidem sententia alcali substantia est phlogistica, quæ si acido aëreo saturata reperitur mitissimam exercebit actionem; sed acido suo viduata & igneis elementis per superabundantiam combinata causticandi vim adipiscitur. Hanc doctrinam multis observationibus superstructam, in materia medica Regni vegetabilis illustrare conati sumus. Alcalina omnia

Alcalinorum
usus.

etiam mirissima saporem habent acutum, immo urentem, ideoque stimulantia & irritantia esse debent. Nil itaque mirum si multæ secretiones a morbosa aliqua causa interruptæ, alcalinorum usu statim abundanter eveniunt. Et sane natura ipsa indolem stimulantem, certo gradu corruptoriam, ac proinde resolventem manifeste ostendit, Nam ut variæ excrementiæ substantiæ, vel naturaliter evacuantur, vel post morborum subactionem pro sanitatis incolumitate eliminandæ sunt omnes aut in alcalinum mutatæ, aut cum acuto tenuique alcalino principio conjunctæ emittuntur. Hoc probatur odore alcalino sæcum alvinarum, sensibilis atque insensibilis transpirationis, urinæ, sanguinis menstrui, aliorumque excretorum. Uteri ac penis glandulæ acerrimum effundunt, alcali, ut exquisito sensu percillantur partes veneris usibus dicatæ. Saliva quæ digestioni, nempe comminutioni & dissolutioni ciborum inseruit, & quæ corruptionis speciem in alimentis inducit, alcalinis abundat particulis; neque succus gastricus, eodem principio destituitur; nam præter salis marini non spernendam, quam continet copiam, acidum verum nunquam fere in ventriculo reperitur. Immo aciditates vulgo dictæ nullum acidi, sed contra alcalini saporem præferunt. Hoc etiam confirmatur specifica fere acidorum activitate adversus imaginarias aciditates primarum viarum. Alcalinum itaque in corpore abundat, pro actione & motu, ac pro secretionibus admodum necessarium; atque eodem principio cor-
pns

pus indiget ne acidum valde tenax & immeabile cum magno œconomiz animalis incremento augeatur. Multi deinde sunt morbi, qui alcalinis, semper tamen mitioribus, nempe aeratis tractari debent, quia a nimia humorum tenacitate, atque ab adueta cohærentia ortum ducunt. Hujus classis sunt lentæ & diuturnæ organorum abdominalium, Hepatis scilicet, Lienis, Mesenterii, Uterique obstructions; præsertim illæ, quæ febribus intermittentibus superveniunt. Colluvies serosa non solum illa, quæ adnotatis obstructionibus adjungi consuevit, verum & illa, quæ a tenacibus, lentis, viscidisque humoribus gignitur, alcalinis copiosissimas urinas stimulo excitato educentibus, facile superatur. Sanguinis menstrui defectus alcalinis vincitur, atque non modo regulares menstruationes hac methodo obtinentur, verum etiam si lochiorum repurgatio in puerperis ab accidentali aliqua causa intercipitur, alcalinis restituitur. Quo pacto insignis ab alcalinorum usu obtineatur utilitas ignorant qui attenuantem stimulantemque illorum qualitatem minime intelligunt. Simplissima methodus exhibendi alcalinum præsidium se se offert in administratione Cremoris tartari, quo cum insigni emolumento utimur in colluvie serosa, & præsertim in Anasarca & Ascite. Primi omnium Itali, Academiz Bononiensis socii uberiores cremoris tartari doses hydropicis propinarunt, atque eradicationem inde curationem obtinuerunt. Passim modo utimur tribus vel quatuor hujus medicamenti drachmis

quotidie una cum decocto chamæmeli, aut infuso vel aqua distillata florum verbasci. Urinæ hac ratione copiosissimæ & sedimentosæ evacuantur, atque alvus etiam mediocriter subducitur. Utilitas cremoris tartari in colluvie serosa non modo pendet a stimulo illo alcalinis substantiis inhærente, quo renes sollicitantur & vesica stimulatur, sed etiam in hoc casu ab acido tartari non mediocriter corrigitur calefaciens, urens & caustica alcalini facultas. Contrarium enim accidit ubi alcalina simpliciora, quæ non modo acido peculiari privantur, sed ob paucissimam acidi etiam aërei quantitatem, ad causticorum naturam propius accedunt. Non mirum ideo si plantæ diureticiæ, ut plurimum, internum generant ardorem, linguam inflammant, & urinas valde rufas educunt. Hoc fere semper accidit, dum imprudenter medici largiores pulveris radicis scillæ doses exhibent. Eiusdem naturæ damna deprehenduntur in administratione extracti cicutæ, a quo juxta recentissimas observationes non convulsiones modo, sed lethales syderationes ortæ sunt, Alkali etenim phlogificato procul dubio hæc planta saturatur. Tutissimum itaque erit cremorem tartari cum infuso memoratarum plantarum, aut cum decocto *salani officinalis*, vel *S. sodomæi* exhibere, mane & vespere. Alterum alcali quo feliciter in praxi utimur est nitrum fixum, sive pars alcalina nitri, quæ continet alcalinum vegetabile, fortasse cum tenuissimo post detonationem superstito acido nitroso conjunctum; unde majorem quoque activitatem adi-

adipiscitur. Immo non raro hydropicis nitrum fixum cum nitro depurato propinare soleo, ut alcali semper cum tenui quamvis acidi quantitate copulatum mitissimo stimulo operetur. Duz nitri fixi drachmæ spatio 24. horarum per intervalla administrantur in lochiorum defectu; atque eadem dosi uti possimus pro evocanda menstruatione. Sunt qui inter emmenagoga primi ordinis boracem Venetum collocare solent; & quidem merito, nam borax alcali fossili abundantissimo & sale sedativo, nempe acido Boracis componitur. Non spernenda ideo formula illa communis, quæ simul conjungit boracis scrupulum unum cum semidrachma myrrhæ lucidæ. Hoc remedio quotide administrato in chloroticis sanguis menstruus educitur. In eadem formula adiicitur non raro extractum cicutæ sed admodum parce; nam si ultra dosim granorum quindecim aut viginti propinatur, molestum ventris fluxum inducit. Osuli, ita dicti, cancrorum, terræ absorbentes, magnesia alba, pulveres diversi ærati, & alia ejusdem naturæ alcalina miriora commendantur in stomachi aciditate, in morbis renum & vesicæ, ac præsertim adversus calculum summis laudibus extolluntur; quia lithontripticam facultatem, juxta medicorum sententiam, possidere creduntur. Celebratissimum Dominæ Stephens remedium pro calculi dissolutione calce ostrearum, aliorumque testaceorum componebatur. Sed decantati adeo specifici activitas a sua inventrice proposita omnino frustrabatur successu. De sale absinthii aliis-

que

42
que similibus alcalinis nihil profecto adiiciam, quandoquidem in quotidiana praxi, non ob alcalinam intrinsicam qualitatem, sed ob acidum æreum, cujus insignem continent copiam, variis in casibus usurpantur. Quod vero attinet ad uberio rem salis tartari alcalini usum, ab hoc remedio semper abstinendum esse cense rem, nam ob præcipuam causticitatem suam, periculosa accidentia, & quæ nullo modo superari possunt, afferre consuevit. Et sane ægrotantes qui duas aut tres hujusce salis drachmas ingurgitarunt, gravissimis correpti convulsionibus, brevi obierunt. Alcalina enim caustica tanquam venena sunt a nobis consideranda. Sed frequenter a Medicis in morbis diuturnis magnopere commendatur aqua calcis vivæ, quæ ob suam causticitatem œconomia animali infesta esse deberet; videndum ideo cur, quomodo, quando prælidium hoc possit adhiberi,

Aqua calcis. Calcis vivæ sive causticæ determinata dosis, utpote unius vel duarum unciarum, aquæ libris puta tribus immittitur, ibique per 24. horas detinetur. Postea per chartam traiecitur & pro usu servatur, in vase bene clauso. Hæc præparatio exhibet genuinam aquam calcis, amaram, stypticam, nauseolam & certo causticitatis gradu præditam. Sed medici nostrates primæ infusionis ætivationem reformidant, hinc priorî rejecta novam affundunt aquam, atque post secundam tertiam quoque infusionem componunt. Tertiam infusionem passim interne adhibent in morbis pectoris diuturnis, præsertim ubi febris hectica.

no-

nocturnos affert sudores & maciem extremam gignit. Eodem utuntur remedio in Diabete, gravissimo illo morbo, in quo semper urinae inconcoctæ profluvium ab hepatis duritie oritur. Tertio loco aqua calcis inter specifica præsidia adversus nephritidem calculosam, & vesicæ ipsius calculum collocatur. In omnibus vero modo adnotatis affectibus fere semper aqua calcis cum lacte copulatur, quia juxta communem sententiam causticitas calcis a dulcibus glutinosisque lactis particulis corrigitur. Fortasse hoc verum est, sed animadvertendum quoque quod si aqua calcis cum lacte miscetur, lac per plures dies a corruptione immunis servabitur. Hæc summa est doctrinæ Neapolitanorum circa administrationem & efficaciam aquæ calcis, si nonnullos excipias qui tonicam quoque, huic præsidio facultatem tribuunt, ac proinde tres vel quatuor uncias aquæ calcis statim ante prandium haustas commendare solent. Nos vero nonnulla primum, quæ ad præparationem hujus remedii pertinent, deinde quæ usum medicum respiciunt, breviter adnotabimus. Et sane si aqua calcis adhibenda, & inter remedia recensenda est, non secunda tertia aut quarta infusio, ex eadem calce elicitæ administranda est, quandoquidem hæc substantia post certum tempus aëri atmospherico exposita omnem amittit causticitatem; nam magna acidi aërei copia saturatur ac proinde in mitissimum alcali transit. Prima igitur infusio reliquis semper anteferenda, atque si debilissima aqua calcis requiritur satis erit parvam

vam calcis proportionem, copiosæ aquæ immittere; hac ratione aquæ qualitates immutatae servantur, ac simul nullum a vehementiori actione medicamenti damnum oritur. Rursum chirurgi maxime huic regulæ inhærere debent, quia si pro celeriori ulcerum curatione hoc præsidio utuntur, necesse est ut aquam calcis causticam & detergendi ideo qualitate præditam, non vero inertissimum alcali adhibeant. Aquam calcis & nos quoque in praxi sæpissime ægrotantibus commendare assueti, nunquam magni momenti utilitates observavimus. Hinc remedii vires ad examen serio revocare conati sumus. In Phthisi itaque pulmonali, si copiosus sudor nocturno tempore remittente febre oboritur & insignem virium prostrationem gignit, aqua calcis ad uncias quatuor vel quinque una cum lacte quotidie propinatur. Hac ratione lactis corruptela avertitur, sed magnam irritationem solida experiuntur, lingua ruberrima fit, & pulmones exsiccati in aridam inflammationem incidunt. Urinæ etiam, quæ per se in hoc casu saturæ esse solent, rufæ evadunt. In diabete tanta est partium ariditas, tanta oritur a tenuissimo alcali animali irritatio, ut lingua fere semper inflammatoria siccitate afficiatur. Rursum hepatis in diabete sicca obstructio ut plurimum deprehenditur, hinc exsiccantia omnia huic morbo omnino contraria sunt; nam siccarum partium inflammationem efficiunt, humorumque acrimoniam phlogisticam adaugent. Ab usu aquæ calcis in diabete lingua magnopere exsiccat,

&

& moderata antea sitis intolerabilis redditur. Idem profecto accidit si in morbis vesicæ copiose administratur; continuo enim stimulo excitata vesica urinaria, non lotium modo sed naturales etiam suorum parietum mucositates sedimenti speciem præferentes emittit. Hac ratione falluntur medici, qui mucum vesicæ pro calculi comminutis particulis assumunt, & ita aquæ calcis lithontripticam facultatem se confirmare posse existimant. Sæpe etiam aquæ calcis doses copiosissimæ cum multo lacte, & per longum tempus caculosis propinantur, nullo tamen felici respondente successu; hinc ab hoc præsidio decantatæ illæ utilitates, nunquam sunt expectandæ. Vellem potius ut peculiariora instituerentur experimenta cum aqua calcis in polyfarchia, nempe obesitate, colluvie serosa, omnibusque morbis a fluidiorum præternaturali redundantia ortis. Hisce enim in casibus, stimulans, exsiccans & calefaciens aquæ calcis activitas, posset certe magnum afferre emolumentum. Chirurgi sæpissime aqua calcis, modo simplici, modo aliis remediis copulata utuntur in sordidorum ulcerum curatione sive exsiccatione. Et profecto variis in casibus simplex aqua calcis vivæ aliquam affert utilitatem, dummodo nulla in ulceribus molestæ inflammationis signa appareant. Adhibent rursus aquam phagædenicam, ita dictam quia ulcerum phagædenicorum, curationem procurat, corruptique admodum puris generationem prohibet. Componitur lotio phagædanica ab aqua calcis & mercurio sublimato cor-

corrosivo . Verum ubi binæ substantiæ miscen-
tur, utriusque decompositio nascitur, ac proinde
nulla ab aqua phægadenicæ peculiaris utilitas po-
terit expectari ; uti abunde alio in loco dictum
est . Mitto usum frequentissimum aquæ calcis in
gonorrhæa, scabiæ fluore albo, fluxu ventrali
aliisque morbis, in quibus exsiccantia & adstrin-
gentia utilia sunt . Sæpe in gonorrhæa virulenta,
post certum tempus injectiones ex aqua calcis
cum lacte usurpantur ; atque ita relaxationi par-
tium medetur . Superest ut variæ memoratam
aquam parandi formulæ adnectantur, ut hæc tra-
ctatio absoluta videatur, & primo pro composi-
tione aquæ calcis vivæ simplicis

℞. Calcis vivæ recentis probe vistæ unc. xij.

Patinæ terrea vitreatæ vel lignæ im-
mittatur, affundatur desuper sensim

Aqu. fontanæ puriss. unc. 96. ebullitione, quæ in-
de oritur, peracta, vas agitetur. Miscantur in-
terdum spathula lignea, post 12 fere horas,
vel simulac calx subsederit, aqua decantetur lim-
pida, filtretur, affervetur in vase bene clauso.
Debiliorem magisque proficuum præparationem
proposuerunt Angli nomine aquæ benedictæ com-
positæ Bateanæ .

℞. Cortic. radic Glycyrrhizæ unc. un.

Cortic. sassufas unc. sem.

Aquæ calc. simpl. unc. 72

Macera sine calore per biduum & cola .

Mitissima deinde omnium sequenti ratione
paratur.

℞.

R. Aqu. calc. e. conch. ostrear. rec. paratæ unc. duodecim.

Ceræ flavæ drachmas tres.

Post sufficientem triturationem, digerere leni arenæ calore, dein coletur.

Componitur demum aqua ad cariem. dictæ miscendo aquæ cal. viv. unc. 2. cum aquæ fort. mercurialis drach. 1. . Hec præparatio commendatur in carie ossium & ulceribus phagedænicis.

De reliquis alcalinis causticis pauca ad materiam medicam spectantia dicenda supersunt, quandoquidem tanta penetrandi, irritandique activitate donantur, ut fere semper externis usibus addicta esse soleant. Alkali enim ammoniacale volatile, alcali ammoniacum causticum, sales omnes alcalini volatiles, aqua lucis, adeo decantatum adversus convulsiones hystericas præsidium, & similia particulas nobis offerunt volatiles, quæ per nares susceptæ proficuum multis in casibus sternutationem movent, adeoque lypothymia affectis, mulieribus hysteria laborantibus, submersis vel fumo carbonum stupefactis temporarium levamen afferunt, languentesque nimium vitæ vires revocare valent. Descriptis usibus aptissima est præparatio illa, quæ appellatur sal ammoniacum siccum, sive anglicanum extemporaneum vel sal volatile ammoniacale. Paratur vero sequenti methodo.

R. Sal. ammoniac. depurat. drach. 1.

Ciner. clavellat. depurat. vel sal tartar. drach. 2.

Subito iavicem misceantur, & in vitris epistomiis probe munitis ferventur. Olei cujusdam destil-

destillati ex. gr. Lavendulæ guttæ aliquot com-
mode, pro lubitu quoque addi possunt. Vis
valde penetrabilis, tonica, stimulans, nervina,
excitans, exhilarans, resolvens, antispasmodica,
diaphoretica, *antiseptica*. Reuss. Recentiores
medici in Gallia præsertim magnopere utuntur
spiritu salis ammoniaci lacteo, succinato, cui
aquæ lucis nomen imposuerunt. Pro compo-
sitione:

℞. Sal. Tartar. ʒiij. Ol. succin. rectific. ʒj-
-

Terantur in mortario vitreo; guttatim suc-
cive instillando spirit. vin. rectific. unc. 4.

Infundantur in lagenam vitream leviter ob-
turatam. Detineantur per quadrantem horæ super
cineribus calidis. Liquor supernatans, dein pro-
vide decantetur & servetur usui, dein:

℞. Spiritus sal. ammon. cum calce viva pa-
ati unc. un. & sem.

Instillentur liquoris antea parati gutt. 60.

Usurpatur externe in omnibus morbis nervi-
nis, languore, animi deliquio, & visionis im-
becillitate, quo in casu manus aqua lucis con-
fricata oculis appropinquatur. In hydrophobia
etiam laudatur intus assumpta ad gutt. 15. & ul-
tra. Alkali causticum externe applicatum, & multa
aqua dilutum veneni venerei contagium prohibere
contendunt multi, quia hæc substantia cum cel-
tici veneni particulis commixta novam qualitatem
causæ huic morbificæ conciliat. Adnotanda hoc in
loco; quæ in nuperrimo cl. Hunteri tractatu de Lue
venerea prostant, ubi de remediis præservativis
loquitur: *Omnia quæ cum materia venerea mi-*

scerâ

sceri possunt, illamque a partibus quibus inhaeret, abradere valent, præservativi remedii vi-ces gerere possunt. Ob hanc rationem alcali causticum reliquis est antèferendum; miscetur enim cum materia morbosa, cum qua saponis speciem constituit; tunc levissima adhibita lotione veneni particulae dissipantur. Huic indicationi mirifice favet spiritus salis ammoniaci volatilis urinosus, sive alcali fluor volatile causticum. Guttae aliquot hujusce vehementissimi caustici multa aqua dilutae, pro lotione & injectione post venereos concubitus utiliter adhibentur. Fortasse haec doctrinae primario innititur usus internus potentiorum alcalinorum in curatione luis venereae confirmatae. Fortasse etiam ob suppositam veneni celtici aciditatem alcali commendatur, quia acidi neutralisationem sive destructionem procurat. Quidquid de memorata praxi sentiendum sit, variae tamen observationes usum internum alcalinorum causticorum suspectum reddunt. Nam data etiam causae aciditate, alcalina priusquam lymphaticos canales subire poterunt, gravissima reliquis partibus, praesertim stomacho & intestinis damna afferunt. Melius itaque erit tutiora & longo usu probata remedia, potius quam dubia & incerta administrare.

DE SALIBUS NEUTRIS.

S. Neutri,

DEscripta usque adhuc acida cum diverso alcali conjuncta, sive a variis alcalinis substantiis saturata Neutra gignunt salina corpora, quæ medium quasi locum tenent, & utriusque principii activitatem retinere prima facie videntur. Verum quamvis hoc verum sit, facultates neutrorum salium ab activitate præsertim acidorum omnino differre videntur; & contra virium diversitatem & salium actionem magis ab alcali, vel alio terreo aut metallico elemento, quam ab acido ipso pendere existimaverim. Ex. gr. quoad primam propositæ doctrinæ partem acidum vitriolicum simplex, & omnia alia mixtura liberum, non modo alvum non movet, immo contra adstringendi vim exercet. Alcali fossile quamvis urinam moveat, nunquam vero, nisi ad magnam dosim augeatur, purgat per inferiora. Attamen sale mirabili Glauberiano, nempe substantia acido vitriolico & alcali fossili composita uberrima ipercatharsis obtinetur. Alcali vegetabile non est catharticum nisi addito acido vitriolico, cum quo tartarum vitriolatum constituit. Idem dicendum de sale cathartico amaro, sive sale epsomienfi, aliisque salibus neutris vitriolicis. Qualitatem tamen solutivam potius ab alcali, quam ab acido esse repetendam probat primo debilis quamvis, sed tamen certa & essentialis vis cathartica alcalino-

linorum simplicium, sive omni vehementiorum acidorum consortio carentium. Et sane alcali fossile, & reliqua alcalina aërata, non autem simpliciter calcarea, cremor tartari, & alia hujusmodi, alvum mediocriter movent. Sed in ipsis alcalinis aëratīs vis cathartica pendere potest ab acido aëreo cujus opera alcalina aërata in certo neutralisationis statu reperiuntur, atque in cremore tartari vehementior solutiva facultas ab acido tartari, cum alcali vegetabili combinato procul dubio oritur. Rursum a diversitate elementorum cum quibus acida copulantur, quae inde nascuntur substantiæ minime catharticam, sed diversæ prorsus naturæ activitatem adipiscuntur. Et sane vitriolum ab acido vitriolico & ferro compositum, valde irritantem, emeticam, adstringentem, vel potius corrosivam, non vero catharticam facultatem assumit. Ab acido muriatici combinatione cum mercurio oritur mercurius sublimatus corrosivus venenata non solutiva qualitate præditus; contra ab eodem acido cum alcali fossili copulato nascitur sal marinus vehementer catharticus. Peculiarem igitur indolem acida alcalicis, cum quibus intime conjunguntur ope neutralisationis communicant, vel potius, mea quidem sententia, catharticam alcalinorum fundamentalem proprietatem adaugent, ob manifestam quam in alcalicis mutationem inducunt.

Quomodo vero hæc mutatio eveniat, & unde qualitatis catharticæ in alcalinis incrementum oriatur, breviter explicare conabimur. Moderatæ omnes, leves, minimeque molestæ irritatio-

nes, intestinorum evacuationes gignunt, quidquid contra insigni vehementia alvum sollicitat, vel tenesuram, dysenteriam, vel absolutam stypticitatem affert, acida enim concentrata, & alcalina volatilia insuperabilem alvi silentium generant, Et contra alcali volatile, quamvis cum acido fortiori conjungatur, nunquam tamen vim catharticanam acquirit, uti manifeste deprehenditur in sale ammoniaco communi. Stimulum quotidianum, pro excrementorum evacuatione naturæ suppeditat principium alcalinum, cui inopportuna volatilitatem, quam a circulationis viribus mutuatur, in intestinis aufert bilis mixtio. Alimenta quæ ob propriam indolem, aut ob nimiam quantitatem, corrumpuntur, evacuationes alcalinum fæditissimum odorem emittentes gignunt. Hinc si artis opera naturam imitari contempserit medici, ad substantias alcalinas confugere debent. Sed alcalina primigenia vel aërata sunt, & ideo vel debilissimi stimuli vices gerunt & parce admodum alvum movent, vel deaërata sunt, & causticorum activitatem possident. Adhibenda igitur sunt alcalina acidis saturata, & quæ hac in forma neutrorum salium nomine distinguuntur. Alcalina hæc tempore neutralisationis debilissimum acidum aëcum amittunt, atque eodem momento acidum majori activitate prædurum assumunt. Hac ratione acidi vires stimulantæ alcalinorum vires catharticas adaugent, & tamen moderate operantur; nam si acidi integra potentia intestina sollicitantur, effectus erit præclus contrarius & loco evacuationis stypticitas obtinebitur. Ex dictis mani-

manifesto sequitur qualitates salium neutrorum magna ex parte inter se similes esse, quia alcalina eandem fere similemque inter se naturam habent. Numerosis tamen experimentis evincitur alcali minerale majorem quam reliqua alcalica, neutris activitatem communicare. Vehementius enim purgatur alvus sale glauberiano, & marino, quam sale digestivo simplici, aut tartaro vitriolato. His positis satis erit salium neutrorum enumerationem & usum generalem afferre; reliqua enim e formulis medicamentorum facile depromuntur. Ab acido itaque vitriolico cum diverso alcali, quæ obtinentur neutra sunt I. Tartarum vitriolatum ab acido vitriolico & alcali vegetabili compositum. Hujus synonymia sunt *Sal enixum paracelsi*, *sal de duobus*, *arcanum duplicatum sal polychrestum*, *nitrum sibi atam*, *panacea Ducis Holsatiæ*, *nitrum vitriolatum*. Crystalla hexagona pyramidalia ut plurimum exhibet. Siccitatem servat in aere etiam humido. Magnam aquæ portionem requirit, ut dissolvatur. In spiritibus vinosis solubile non est. Modus præparationis ex pharmacâ eruehdus. Secundo loco ab acido vitriolico, & alcali fossili oritur sal Glauberi. Ejus synonymon est *sal sellæ* in Calabria natus. A D. Bergman appellatur alcali minerale vitriolatum; in aquis (scribit) interdum adest. In Siberia & Regno Africano nonnulli lacus illud vehunt, pluresque alibi fontes. Crystalla hexagona exhibet. In aere siccus evadit, pelluciditatem amittit. Solvitur in aquæ calidæ pondere æquali. Fusilis temperato calore;

re ; unde a sale epsomienſi diſcrepat , quod nullo caloris gradu fundi poteſt . Tertium occupat locum alcali volatile vitriolatum , ſive ſal ammoniacus vitriolicus , ab acido vitriolico & alcali volatili compoſitus . Salibus vitriolicis perfecte neutris , ab acido nempe & alcali compoſitis , uſque adhuc deſcriptis adungi debet ſal catharticus amarus , ſive anglicus ; vel epsomienſis , qui quamvis ad ſales medios terreſtres pertineat , nam magnesiã acido vitrioli copulatã pro baſi habet , tamen quia a vitrioli acido gignitur , & vulgatiffimum catharticum in praxi præbet , ideo hoc in loco adnotari debebat . Appellatur aptiſſima definitione a D. Bergmann *Magneſia vitriolata* . In aquis Angliæ ; Bohemiæ ; aliarumque regionum non raro hoſpitatur . Hic ſal aquæ calcis immerſus mox decomponitur , quo ab alcali minerali vitriolato facillime diſtinguitur .

S. neutrorum ſalinis neutris modo enumeratis frequentiffime in praxi medici utuntur ob ſolutivã , incifivã & reſolventem qualitatem , ab omni irritatione ſejunctã . Tartari vero vitriolati ſive ſalis polychreſti vires incifivæ , deobſtruentes & antifebriles , catharticæ qualitati antefeſerunt , quia tartarum vitriolatum ob debiliſſimum vegetabile alcali , etiam ad magnã doſiã exhibitum , vix tamen alvum purgat . Doſis ideo eſt a granis viginti , uſque ad drachmas duas ; quia hac ratione humorum ſpiſſitudinem imminuit , primarum viarum debilitatem roborat , vitioſã bilis phlogiſticationem emendat , & ſimul criticos naturæ conatus in primo & ſecundo morborum

rum febrilium studio, salutaresque causarum morbificarum coctiones minime perturbat. Moderatè etiam tartari vitriolati doses possunt puerperis & mulieribus menstruorum defectu laborantibus, utiliter propinari. Juvat demum eodem neutro uti in puerorum cruditatibus, & præsertim in depravata lactis digestionem; & tunc dosis erit a granis decem, usque ad viginti. Cæterum nunquam aut pro valde efficaci, aut pro eradicatorio remedio haberi debet. Inter cathartica salina, primum certe meretur locum sal mirabilis Glauberi, quia dum mitissimas minimeque stimulantibus possidet qualitates, majori activitate alvum ducit, nam componitur substantia alcalina magis per se laxativa, & quæ ideo majorem ab acido incidendi proprietatem mutuatur. Hoc neutro passim utimur loco salis epsomienensis nativi, quamvis non semper sal Glauberianus quoque purus obtinetur; sed species illa, quæ post salis marini compositionem obtinetur venalis prostat, neque quoad effectum tutissima est. In nostris regionibus ob abundantiam salis sellæ, nempe salis Glauberiani nativi, hujus neutri usus minime semper suspectus est. Dosis hujus salis est a semuncia, usque ad unciam unam & semis, atque reiterari potest per intervalla, pro re nata. Non raro uncia una salis Glauberiani, copiosissima aqua diluta, diversis horis propinatur, ut actio medicamenti mitissima evadat. In acutorum principiis, post emetici administrationem solet adhiberi. Verum in primo septenario ab primarum viarum repletionem, ob generalem solidorum corrugationem,

atque ob vehementissimam ventriculi contractionem, etiam a salibus neutris omnibus abstinendum. Contra post absolutam coctionem, si purgare per inferiora oportebit, optimum certe consilium erit uti sale Glauberiano. Magnopere ab exteris medicis laudatur laxativa hujus neutri facultas, adversus colicam, & iliacam passionem. Sed in memoratis affectibus, qui specifica fere activitate olei seminum Ricini curantur, inutile profecto erit ad cathartica salina confugere. Qui aperientem & diureticam efficaciam salis Glauberiani summis extollunt laudibus, parvas doses trium vel quatuor drachmarum exhibent nephriticis, calculosis & mulieribus difficili menstruatione vexatis: neutra reliqua ab acido vitriolico parata libenter prætermittimus, quia nullum præcipuum in medicina ulum habent.

Nitri usus.

Ab acido nitroso, & alcali vegetabili oritur nitrum commune, sive alcali vegetabile nitratum, de cujus origine nonnulla dicta sunt ubi de acido nitroso sermonem instituimus. Cæterum nitrum commune, uti loquitur Cl. Bergman, in superficie telluris oritur, ubi vegetabilia, præsertim partibus animalibus mixta, putrescendo destruuntur. Nitrum crysalla prismatica hexagona assumit. Non facile deliquescit. Per phlogiston expeditissime decomponitur, atque operatio hæc appellatur proprie nitri detonatio. Est fusile modico in calore. Cum aqua maximum frigoris gradum excitat. Ab acido rursum nitroso, & alcali fossili oritur nitrum cubicum, quoad vires a nitro communi parum diversum.

Cry.

Cryſtallis potius rhomboideis conſtat. Vires ni-
 tri, juxta communem ſententiam, ſunt primo
 refrigerantes dein diſcreticæ, aperientes, uterint;
 ideoque multorum medicamentorum antiſepticium
 baſim conſtituit nitrum deparatum. In febribus
 ideo inflammatoriis paſſim propinantur moderate
 niri doſes cum copioſa aqua. Ad duas vel ſe-
 drachmas quotidie ulurpatur & per intervalla. Non-
 nulli, in mere inflammatoriis nitrum purificatum
 potionibus acidiſ, gelidæque aquæ adiciunt, cum
 magno equidem ægotantium emolumento. Fa-
 cultas antiſeptica neutri hujus in morbis me-
 re inflammatoriis pendet, ab acido niroſo, cujus
 particulæ propriam cum phlogiſtæ merboſo actio-
 nem exereant, ſimulque præternaturalem calorem
 ſummopere imminuunt. Inflammationes ideo
 ahibito nitro comuni, vel acido niroſo ſim-
 plici, uti ſupra dictum eſt, mitelcunt quia in-
 cipienti fluidorum phlogiſticationi acidum niro-
 ſum opponitur, unde phlogiſti quantitatem, quam
 ad ſe attrahit, ab humoribus ſeparat, & propo-
 ſitam indicationem abſolvit. Caloris ſimul latentis
 evolutione, quæ phlogiſti ope eveniebat, & ejuſdem
 principii periculofa exhalatio, hoc remedio pro-
 hibetur, & ita primarium vitæ fundamentum
 minime a corpore ſecedit. Magna vero prudentia,
 diligentiaque opus eſt, ut niri operatio in
 morbis inflammatoriis, intra certos limites coar-
 ceatur; nam ſi per longum tempus, abundanter
 que admodum ſubſtantia phlogiſti avidiſſima cor-
 pori committitur in quo cauſa ejuſdem nature;
 nempe cauſa phlogiſtica, primum activitatis ſue

gra-

gradum ostendit & per stadium inflammatorium excurrit, a phlogisti incremento novaque substantiæ phlogisticantis accessione morbus inflammatoria demissa indole, in affectum mere phlogisticum mutatur. Hinc in erysipelate & anthrace maligno nitrum potius noxium quam bonum effectum gignit; atque deleteriam prorsus activitatem ostendit in morbis omnino phlogisticis; uti sunt acutissimi malignique affectus a paludum exhalationibus æstivo tempore pendentes. Ubi cumque nitrum gelidæ aquæ immixtum administratur, urinas vehementer movet, & calculosis ac nephriticis efficaciter opitulatur. Hisce in casibus ad drachmam unam aut alteram quotidie exhiberi potest cum decocto foliorum *solani*, cum sero lactis, aliisque aptioribus vehiculis. Hydropici sæpenumero sublevantur exhibitio nitro, aut simpliciter, aut cum cremore tartari, vel sale polychresto. Sæpe nitri drachmas duas cum æquali salis polychresti quantitate in tres doses divisas propinare singulis diebus consuevimus leucophlegmaticis & asciticis. Doses uberioriores semper vitandæ, quia periculosum frigus inducunt, ob rationes superius allatas. Frigore lethali corripiebatur mulier, quæ integram nitri depurati unciam loco salis Glauberiani assumpserat; testante in suis doctissimis observationibus Cl. Edinburgensi medico Alexandro. Nitro passim utuntur in gonorrhœa virulenta medici illi, qui fluxum morbosum in principiis semper augendum esse contendunt. Revera tamen nitrum in hoc casu non solum diureticam, verum-

etiam

etiam antiphlogisticam facultatem exercet, nam in hac ægritudine canalis urinarii præcipua inflammatio adest. Medicamenta quæ in Ictericuratione usurpantur, sæpenumero nitrum pro basi habent; quia per urinæ vias non raro morbus judicatur, atque urinæ admodum rursæ refrigeratorium remedium postulare videntur. Pilulæ idè saponacæ, cum terra follata tartari, & nitro parantur; atque potiones refrigerantes Ictericorum nitro constant, uti ex. gr. est aqua ex albo albi dicta, quæ componitur sequenti ratione:

℞. Aqu. Gramin. offic. unc. quinque;
 Sapon. hispan. grana quinque,
 Nitr. depurat. scrupulum unum,
 Sacchar. alb. drachm. duas. M.

Hæc portio refrigerans & diurctica; per plures dies Ictericis propinatur, cum aliqua certe utilitate. Remedia emmenagoga, quæ scilicet in defectu sanguinis menstrui commendantur, aperientibus vegetabilibus, simulque nitratis parantur. Nitri enim parciore doses, iterato exhibitæ sanguinem uterinum cum aliqua efficacia evocare valent. Atque hæc de nitri communis usu dicta sint satis; superest ut nonnulla adiciamus de nitro sibiato, in recenti Neapolitanorum praxi usitatissimo certe præsidio. Aqua quæ pro repetitis antimonii diaphoretici nitrati lotionibus adhibetur, per filtrum tractata & lento igne evaporata, usque ad cuticulæ in superficie generationem, si in loco frigido detinetur crystallat exhibet, quæ nitri sibiati nomine donantur. Nitrum sibiatum generatur a desiccatione sulphu-

Nitri sibiati
 ti usus.

phuris antimonii cum Nitro; uti accidit in generatione salis polychrestii, a quo differt tantummodo, quia aliquam calcis antimonialis proportionem continet. Passim in febribus inflammatoriis, biliosis, erysipelate, uteri valida post partum irritatione & similibus omni bihorio, aut omni quadrihorio propinantur grana decem vel quindecim nitri sibiati. Effectus admodum ambiguus videtur, quandoquidem neque urinae multum augentur, neque sudor copiosus excitatur; nam in hac compositione basim constituit sal polychrestum: quod si calx antimonii cum Nitro copulatur, a tenui admodum hujus substantiae quantitate, nulla profecto utilitas expectari debet. Antimonium contra diaphoreticum, ab omni etiam Nitro sejunctum magni certe momenti vires possidet, uti suo loco ostendemus. De Nitro cubico ab acido Nitroso & Alkali fossili composito, de sale ammoniaco Nitroso ab acido Nitroso & Alkali volatili factis, atque de sale digestivo Sylvii, qui oritur ab acido muriatico & Alkali vegetabili, nihil adiciam; sunt enim composita salina, quae nunquam a practicis usurpantur.

Sal communis, sive sal gemmae, sal marinus vel maria constat acido muriatico & Alkali fossili. In cubos congregit, qui si purus sit, in nulla aëris constitutione figuram mutant. Est antisepticus; experimenta enim Pringliana cum sale culinario, multa terra referto instituta fuerunt. Sal communis a Cl. Bergman appellatur *alkali minerale salinum*, in Schiagraphia, ubi

Sal marinus.

ubi ait; uberrimum reperitur solum in terra: efficiens strata, plus minus crassa (sal gemma), quam in Fontibus (sal fontanus) & lacubus, nec non in magno Oceano (sal marinus).

Setus: Majori efficacia quam reliqua neutra alvum purgat sal marinus, ob copiosum alcali minerale. Hinc unciaz decem aut duodecim aquarum marinarum copiosas evacuationes afferunt, & peculiarem etiam resolvendi qualitatem possident.

Salis marini
usus.

Uncia una aut altera salis communis in aqua soluta feliciter purgantur rustici in morbis biliosis, & ubicumque alvum movere oportet. In alvi fluxu immodico a ciborum corruptela pendente, alvus sale praesertim marino compescitur, quia succi gastrici vices gerit. Immo in languida admodum digestionem, vires ventriculi augentur & stomachus firmatur sale marino, cum alimentis, condimenti loco, copiosius ingurgitato. Recentiores enim observationes declararunt succi gastrici basim sale marino consistere. Ab eadem substantia in multis mineralibus aquis existente multarum thermalium fontium tonica, roborans & praesertim stomachica activitas pendet. Natura vero huic neutro resolutoriam & simul tonicam facultatem largita est; nam alimenta in ventriculo a sale marino emollita tanquam a peculiari menstruo, cujus vices gerunt particulae alcalinae, acidi dein activitate a vitiosa corruptione fervantur. Fortasse acidi etiam marini in corpore humano existentia periculosam & saepius lethalem phlogisti multiplicationem prohibet? Fortasse mercurii sublimati corrosivi efficacia in curatione morbi

venerei ab eodem principio pendet; acidum namque marinum phlogisti avidissimum tenacem viscidam & ideo phlogisticam luis venereæ causam ad se attrahit & per urinæ vias emittit. Mercurius tunc phlogisto etiam saturatus certam revivificationem subire debet, uti nonnulli scriptores suspicari sunt. Sed de hoc argumento suo loco differendum. Insignis rursus facultas resolvens salis marini, & peculiaris efficacia, quam hoc præsidium ostendit in præternaturali humorum densitate evidenter probatur admodum proficuo aquæ marinæ usu adversus obstructions viscerum naturalium & præsertim adversus tumores scrophulosos, qui a morbosa lymphæ coherentia oriuntur. Scrophulæ enim balneo marino, aqua marina intus assumpta & frictionibus mercurialibus feliciter curantur. Qui ob hepatis aut lienis obstructionem leucophlegmatici vel ascitici fiunt, usu interno aquæ marinæ perfecte aliquando sanantur. Mulieres, quæ ob sanguinis menstrui defectum, nempe ob adauctam particularum rubrarum spissitudinem chloroticæ fiunt epota ad uncias quotidie decem & ultra aqua marina pristinam sanitatem acquirunt. Mitto salis marini usum chirurgicum.

De sale ammoniaco.

Sal ammoniacus communis, constat acido muriatico & alcali volatili. Obtinetur ex omnibus fuliginis speciebus per sublimationem vel solutionem. Sequentes possidet proprietates. In aqua solubilis. Aeri expositus deliquescit. In aqua solutus, menstruum ita disponit, ut majorem sublimati corrosivi proportionem dissolvere valeat. Cum sale communi in aqua solutus, insigne

gne generat frigus. In spiritibus vinosis est solabilis. In modico calore fusilis. Neutro hoc sale frequenter medici utuntur ob summam volatilitatem particularum alcalinarum, unde sal ammoniacus totum pervadit corpus, fluidorum nimiam cohesionem imminuit, circulationem sdauget, ac proinde vel sudorem copiosum vel uberiores urinas affert. In lentis ideo febribus, intermittentibus præsertim, utiliter adhibetur a scrupulo ad drachmas duas quotidie; sæpe etiam in febribus cum cortice peruviano utiliter copulatur, & fortasse febrifugi activitatem adauget. Doses largiores alvum vehementer subducunt. Nostrates Medici sale ammoniaco communi utuntur in omnibus febribus indiscriminatim, & pauca tantum grana adhibere solent. Flores dicti salis ammoniaci, qui celeri vehementique sublimatione obtinentur, a sale ammoniaco puro nullo modo differunt, Ubi sudoris evacuatio desideratur sal ammoniacus una cum infuso calido florum Sambuci, radice Bardane & similibus exhibetur. Cum potionibus contra frigidis diureticam facultatem assumit. In faucium lymphatica præsertim congestione gargarismate utimur ex eodem sale. Tumores durissimi broncocele dicti, si solutione salis ammoniaci frequenter solventur, sæpe integre dissipantur. Qui sublimatum corrosivum interne adhibent mercurium cum sale ammoniaco conjungunt, ut medicamenti actio facilius reddatur. De ente veneris, panacea cinnabarina, floribusque salis ammoniaci martialibus alio in loco disputabimus. Ammoniaci effectus, qui in
pre-

⁶⁴
proximi observantur nunquam aut valde sensibiles aut certi sunt; ob particulas tamen insigniter volatiles ac penetrantes, inter præsidia resolventia & discutientia, non infimum meretur locum.

Tartarum regeneratum, tartarum solubile, & sal diureticum sunt synonymia ejusdem neutri ab acido vegetabili & alcali vegetabili compositi. Cum reliquis neutris omnino convenit & mirissime operatur alvum solvendo. Solubilis est in spiritibus vinosis; cum oleis gummi & resinis conjungitur; ac metalla in spiritibus vinosis solubilia reddit. Magnopere laudatur tanquam catharticum mixto & validum diureticum a scrupulo uno usque ad duas drachmas exhibitum. Lenior certe actio pendere debet a minori acidi & alcali vegetabilis proportione, unde non adeo valida oritur in corpore irritatio.

Sal Rupellensis ab acido vegetabili & alcali fossili factus idem est cum sale polychresto *de la Rochelle*, vel sale *de Seignette*. Non tam facile deliquescit ac tartarum regeneratum; atque inter mitissima cathartica collocatur. Hujusmodi tamen sales, uti tartarum regeneratum, & sal Rupellensis nunquam cum acidis aut fortioribus aut magis concentratis copulandi; in hoc enim casu integre decomponuntur.

Spiritus Minereri.

Postremum inter neutra salina locum occupat sal ammoniacus vegetabilis, vulgo spiritus Minereri dictus, atque ab acido vegetabili & alcali volatili compositus. Appellatur quoque salilago ammoniacalis acetosa. Componitur vero sequenti ratione:

R.

R. Aceti vini distillati acerrimi unc.2. Instilla paulatim sal. ammoniac. cum sale tartari, vel spiritus cornu cervi qu. suffic. ad satur. plenar. asserva in vitro probe clauso. Simplicior formula est:

R. Aceti distillati quant. plac. Instilla paulatim, subinde agitando spirit. sal. ammon. cum calce viva parati quantum sufficit ad justam & perfectam saturationem. Dosis est a drachma dimidia usque ad duas, cum syrupo quodam, vel cum aliis remediis. Cl. Pingle plurimum mixtura hac salina utebatur in febribus acutis, ad resolvendam humorum tenacitatem, atque ad procurandam diaphoresim. Decantatæ adeo vires non integre observationibus confirmantur. Sæpe tamen vidi summam utilitatem spiritus Mindereri externe confricati in vehementioribus rheumaticis doloribus. Quæ nuperrime a scriptoribus memorantur circa usum hujus præsidii, breviter hoc in loco adnotari merentur. Spiritus itaque Mindereri *Ase foetide vires præcipuas antispasmodicas, resolventes insigniter auget & secundat, in obstructionibus viscerum, in mensura suppressione & aliis sanguinis fluxibus: in asthmate, tussis suffocativa; morbis hystericis. Hinc consulto Millar Ase foetida uncias duas in hujus spiritus uncia una solvendas suadet, & cum aliquot unciis cujusdam aquæ distillatæ miscendas, ut infantes omni biberio aliquot cochlearia parva sumant, & adulti majora. Multa non adeo necessaria libenter præmittimus,*

SALES METALLICI.

S metallici. **M**etallorum particulæ ab acidis solutz, vel a peculiari erosione decompositæ salinas generant substantias, quæ phlogiston metallicum cum acido copulatum pro basi habent. Et quemadmodum neutri sales acutissimam & corrosivam acidorum qualitatem imminuunt, quia alcali relicto acido aëreo quo saturabatur, intime cum acido combinatur; sic contra ubi acidum, metallum phlogisto copiosissimo semper refertum offendit, phlogisticatur insigniter & corrosivam vim nanciscitur. Substantiæ illæ, quæ cum phlogisto affinitatem habent, si acido saturantur, sallem acerrimum & corrosivum constituunt, uti accidit in argilla, quæ ob affinitatem quam cum phlogisto gerit, si cum acido vitriolico combinatur, alumen acerrimum componit. Hac itaque ratione non adeo difficile erit intelligere cur ab iisdem acidis, a quibus mitissimi neutri sales exurgunt, combinatione cum alcalinis instituta, dum eadem acida metallicis corporibus adhærent, salibus corrosivis originem præbent. Hoc etiam ulterius probatur exemplo salium neutrorum, qui ab alcali volatili & acido componuntur. Hujusmodi enim sales acutissimi & pungentissimi sunt, quia alcali volatile procul dubio constat simplici sale alcalino, omni acido spoliato; componitur nempe substantia mere phlogistica, salina.

Dum

Dum opera calcis vivæ e sale ammoniaco educitur alcali volatile, particulæ alcalinæ phlogisto calcis vivæ saturatæ vehementer corrosivæ redduntur. Hæc necessaria prorsus videbantur ut differentia inter salina neutra & salina metallica quodammodo innotesceret; progrediamur modo ad historiam vitriolorum. Et primo vitriolum cæruleum, quod idem est ac vitriolum Romanum, vitriolum veneris, vitriolum cypricum, est artis ut plurimum productio, quæ constat acido vitriolico & cupro. A Cl. Bergman appellatur *cuprum vitriolatum*; reperitur omnibus in locis, in quibus pyrites cupri adest. Crystalla depressa, rhomboidea habet. Saporis est adstringentis, acris, ingratisissimi. Est fusile, & in magno caloris gradu calcinatur. Cæterum nomen genericum est cuprum vitriolatum, quia cuprum basim salinam constituit. Vitriolum viride est salinum metallicum ab acido vitriolico & ferro compositum; dici itaque debet *ferrum vitriolatum*. Synonyma ejus sunt vitriolum martis, vitriolum anglicum, & sal martis. Est nativum, sed plerumque per artem paratur. Crystalla pellucida rhomboidea exhibet, Saporis est adstringentis, subdulcis. Calcinari potest. In aqua facile solvitur, sedimentum deponens. Denique vitriolum album constat acido vitriolico & zinco; est ideo *zincum vitriolatum*. In fodinis reperitur atque saporis est subdulcis & adstringentis. Ad usum medicum vitriolorum externum aut internum quod attinet, caute omnino incedendum, omnes enim sales metallici causticam, inflammatoriam,

Vitriolum
cæruleum.

Vitriolum
album.

Usus vitrio-
lorum.

ideoque semper irritantem vim possident. Phlogificatur enim acidum a phlogisto metallico, cum quo perfecte combinatur. Hinc essentialiter salibus metallicis stomachus perturbatur. Vitriolis vomitus excitatur; ventriculum erodit mercurius sublimatus corrosivus. Cur itaque vitriolum cupri aut ferri commendetur a recentissimis medicis, ad vomitum procurandum in Phthisi pulmonali, prorsus ignoro? A multis etiam laudatur vitriolum martis ad drachmas duas cum terebinthinæ sufficienti quantitate trituratam, ac deinde quatuor aquæ libris solutum, & quotidie copiose exhibitum in memorato pulmonis morbo. Verum loco vitrioli, tutius semper erit acidum vitriolicum subministrare. Decantatam adeo vitrioli martis activitatem adversus hæmorrhagias omnes, & præsertim adversus fluxum hæmorrhoidalem, diarrhæam ac dysenteriam raro in auxilium advocari debere existimarem; nam primo sanguinis fluxus accidentaliter evenientes nullo adhibito remedio, ipsa virium debilitate compescuntur; fluxus illi, qui criticam evacuationem constituunt, nunquam fere compescendi sunt; multi denique, qui ab acri, scorbutica, vel corruptoria causa oriuntur, aliis prorsus prædiis curantur. Fluxus dysenterici, diarrhææ & similia salibus vitriolicis tractari non debent, quia irritationem, sive spasmus pro causa agnoscunt. Hujus naturæ perturbationes dulcibus, anodynis, & præsertim balneo ac lacte curantur. De stomachi debilitate, & obstructionibus viscerum naturalium nihil profecto adiciam; hisce enim in ca-

sibus semper a salibus metallicis abstinendum. In externa vero vitriolorum administratione passim chirurgi versantur; injectiones enim, collyria ophthalmica, lotiones & unguenta ex vitriolis parata usurpantur in gonorrhœa virulenta, oculorum inflammatione & ulceribus sordidis. Injectiones in urethram factæ cum vitriolo albo, aut viridi & aqua rosarum in recenti gonorrhœa plerumque noxiæ, versus finem morbi salutare redduntur, quia in vigore morbi magnum inflammationi momentum adiiciunt vitriolica, & omnia adstringentia. Subsidente inflammatione stimuloque sublato, quæ superest partium debilitas vitriolo tollitur. Neque simpliciter gonorrhœa inopportune sistitur injectionibus adstringentibus, verum frequenter in molestissimum spermatocele ægri incidunt. Hoc vero in casu videndum num simplici inflammatione testes, & potius membranz testium afficiantur, vel hic morbus a venereo veneno ad testes delapso ortum ducat. Ut plurimum vero spermatocele, mea quidem sententia, mere inflammatorius a stimulo & per consensum ortus morbus est; neque a venereo venereo immediate excitatur. Aquarum ophthalmicarum plures extant formulæ, quæ collyria exsiccantia, detergentia, & uti vulgo dicitur, refrigerantia componunt. Celeberrima aqua ophthalmica cærulea, sive saphirina, vel famosa Taylori sequenti ratione componitur. ℞. sal. ammon. depur. drachmas duas. aqu. calc. viv. rec. unc. 12. stent ad solutionem usque in vase cupreo, vel cum bracteis aliquot cupri, donec aqua colorem saphi-

phirinum acquisiverit per 24. horas; a quo aqua colorem saphirinum nocta filtretur & servetur usui. Usus externus aquarum vitriolo saturatarum ad sistendas hæmorrhagias, & præsertim in artuum amputationibus, jam exolevit; etenim vitriolo magnis canalibus insperso sæpe periculosa inflammationes, & magis etiam periculosa suppurationes supervenire solebant.

Lapis infernalis .

Acido nitroso & argento componitur substantia salina metallica, quæ *crystallorum lunæ*, *lapidis infernalis*, vel *caustici lunaris* nomine dignoscitur. Vim possident insigniter causticam crystallæ lunæ, & tantum externe adhibentur in curatione ulcerum sordidorum, & pro destructione carniū fungosarum, quibus ulcerum sanatio retardatur. Superficies itaque carniū flaccidarum & informium a chirurgis lapide infernali aduritur, & prima secedente lamina, renovatur operatio, usque ad integram cicatrificationem, quæ ideo acceleratur, quia non solum debilissimæ destruuntur fibræ, verum etiam quia caustici actione carnes irritatæ solidiores firmioresque redduntur. In venereis vero ulceribus, si lapide infernali utimur, ob irritationem ulceris veneni absorptio citissime accidit, & statim glandulæ inguinales in bubones intumescunt. Hoc vero non cum caustico tantum lunari, sed & cum reliquis etiam escharoticis evenire consuevit. Verrucæ demum lapide infernali tractatæ vel extirpan- tur, vel suppuratæ decidunt.

Mercurius sublimatus corrosivus.

Principem inter salina metallica locum tenet mercurius sublimatus corrosivus, ab acido muria-
ti-

tico & mercurio compositus, & insigni corrosiva & admodum venenata qualitate præditus. Colorem habet album; in spiritibus vinosis facile solvitur, parcius in aqua. Quamvis ad præparata mercurialia pertineat, qualitates tamen ejus hoc in loco recenseri debent, quia nunc proprie de salibus metallicis sermo est. Verustiores medici mercurium sublimatum corrosivum merito venenis adnumerarunt, atque ab ejus usu interno penitus abstinerunt. Causticitate etenim sua ventriculum primario inflammat, dein corrodit, ejusdemque naturæ damna intestinis affert. A vehementiori actione vomitus excitatur, os intumescit, fauces inflammantur, convulsiones superveniunt. Primus omnium Boerhaavius facultatem antiveneream essentialem sali huic metallico inesse suspicatus est, & pro usu interno, reliquis mercurialibus anteferendum remedium obtineri posse dubitavit. Tanti viri auctoritate permotus Swietenius specificum antivenereum suo nomine insignitum, nempe solutionem sublimati corrosivi in spiritu frumenti proposuit. Juxta Cl. viri formulam mercurii sublimati corrosivi grana 12 solvuntur in spiritus frumenti uncias 24; de qua mixtura dantur mane & vespere cochleara 1. 2. 3. superbibendo unc. 6. ad 12. decocti cujusdam demulcentis ex. gr. Hordei, Bardanæ &c. magnam copiam. Alii mercurium sublimatum non in spiritu frumenti, sed in spiritu vini, alii denique in aqua simpliciter solvunt. Specificum Swietenii omnes indiscriminate sequuti sunt medici, neque propriis ob-

servationibus aliquid novi huic praxi adicie-
 runt. Eodem specifico & ipse multis abhinc annis
 luem veneream confirmatam debellare conatus
 sum. Mercurium sublimatum spiritu vini solu-
 tum sæpe magno cum emolumento exhibui;
 criticos sudores & judicatorias urinas obtinui.
 Pilulas eodem remedio, additis simul opiatís,
 non sine optimo successu adhibui. Verum pro-
 gressu temporis non pauci se se obtulerunt ca-
 sus, in quibus post perfectam morbi venerei cu-
 rationem periculosissimi sanguinis sputus superve-
 nerunt in nonnullis; alii rursus macie confecti,
 perfectam ventriculi erosionem, & absolutam
 perforationem post mortem ostenderunt. Cum
 igitur de gravissimis a corrosiva substantia pro-
 venientibus damnis, & simul de insigni ejus an-
 tivenerea activitate serio cogitarem, usum exter-
 num ad examen revocare constitui; etenim ab
 inversa actione non modo innocuum verum
 etiam utilissimum effectum expectari posse existi-
 mavi. Magni sane momenti argumentis mea
 innitebatur sententia. Mercurialia externe appli-
 cata & per cutim suscepta, quibuscumque præ-
 parationibus intus assumptis anteferenda sunt;
 juvant enim semper nec unquam nocent; quia
 per vasa lymphatica in totam cutis superficiem
 hiantia recta feruntur ad glandulas conglobatas,
 nempe lymphaticas, quæ a causa venerea prima-
 rio afficiuntur, & pro morbi sede haberi de-
 bent. Mercurialia lympham veneno venereo in-
 spissatam attenuant, & in hac actione decompo-
 nuntur propriamque naturam, magna ex parte
 amit-

amittunt. Tunc dum ad interna organa perveniunt, & sanguinem intrans, nempe ubi ad loca pertingunt omni venerea labe carentia, nullam exercere activitatem poterunt. Si enim mercurialium viam integram persentiunt partes veneno venereo destituæ, statim essentialia exurgunt & valde periculosa incommoda; uti certe accidit ubi mercurialia per os assumuntur. Horum namque remediorum noxia efficacia internæ partes & sana organa vexantur, & quod etiam magis interest, mercurius post labefactam perturbatamque recte valentium organorum œconomiam, majori efficacia sua, ac propria antiveneræ actione spoliatus, humoribus lue venerea depravatis miscetur, sine ullo ægrotantium aut saltem parvo levamine. His ita se habentibus, ut certa vitarentur incommoda, certa que utilitas exurgeret, externum sublimari corrosivi usum instituendum curavi; aliaque aptiori excogitata methodo experimenta felicissimo cum successu institui, & post certum tempus numerosissimas observationes curationumque eventus cum publico communicavi. Simplicissima admodum ratione mercurius sublimatus corrosivus externe administratur. Urgenti primo sive linimenti formula, ita profecto se habet:

℞. Mercur. sublimat. corrosiv. drachmam unam, æung. porcine n. r. unciam unam m. triturentur simul in mortario vitreo vel marmoreo per hor. vi. ut f. l. a. linimentum.

Semidrachma, aut drachma una. descripti modo linimenti plantis pedum tantummodo, vesper-

spertinis horis confricantur & per plures dies administratur remedium, augendo dosim usque ad drachmas duas pro singulis frictionibus . Balnea tepidiuscula tempore curationis vel quotidie, vel frequenter sane adhibita utillima sunt ; uti etiam decoctum lignis antivenereis compositum & pro potu quotidiano usurpatum, nimiam sæpe medicamenti activitatem emendat . Mutationes quæ in corpore ægotantium tempore frictionum eveniunt , admodum constantes sunt ; nam fere semper primis diebus urinæ copiosissimæ excernuntur , postea albicantes fiunt , ac deinde uberimum cinerei coloris sedimentum deponunt ; & hac mediante evacuatione morbus perfecte judicatur . Salivatio nunquam oritur , sudores raro excitantur , rarissime etiam alvus solvitur ; & ante curationis terminum nutritio augetur , & amissus carniarum naturalis color resumitur . In omni confirmata vel incipienti lue , in gonorrhæa , ulceribus penis , bubone inguinali , tumoribus ossium , faucium ulceribus , nocturnis doloribus , gravissimisque aliis ejusdem morbi accidentibus tutissimum , felicissimum , jucundum & certe eradicativum remedium suppeditant frictiones unguento e sublimato corrosivo composito , institutæ . Adversus descriptam methodum insurrexerunt jam dudum vulgares medici , qui dum usum externum mercurii sublimati, tamquam perniciosissimum pharmacum damnant , eodem remedio interne utuntur , non sine magno ac certo ægotantium periculo . Sed opinionum commenta delet dies , & sophismata Neapolitanorum
 nume-

numerofis per totam Italiam . institutis feliciter experimentis penitus evertuntur . Videndum modo cur mercurius fublimatus corroſivus activitatem reliquis mercurialibus anteferendam poſſideat, per ſe ; nam de mercurialium externorum actione magis proficua nemo inter rationales medicos dubitare audet . Mercurialia falina primum omnium efficaciora ſunt , vehementiorem activitatem poſſident , & quam celerrime manifeſtum effectum gignunt . Calces mercuriales & inter reliquas *mercurius calcinatus per ſe , ſive præcipitatus per ſe* , ſummam activitatem oſtendunt . Sales mercuriales & calces mercurii tantam vim habent ut corroſiva ſemper compoſita eſſe deprehendantur . Sed mercurius falinus & mercurius calcinatus phlogiſto , nempe principio inflammabili caret , illoque acidi ope vel ignis actione privatur , hinc mercurii major efficacia a phlogiſti defectu pendet . Hoc confirmatur fundamentali obſervatione , nam efficacia & vis antiveneræ mercurii ſublimate corroſivi inſigniter a viribus mercurii dulcis differt , quia ſublimate addito novo mercurio , ob phlogiſti reſtitutionem valde corrigitur atque miteſcit . Acidum etiam ſalis marini eodem principio ſuſaturatum , vim etiam pungentem magna ex parte amittit . Hinc mercurius falinus , nempe in ſtatum calciformem ab acido marino reductus dum a lymphaticis cutaneis abſorbetur & recta ad glandulas conglobatas perducitur , lympham offendit a cauſa veneræ principio inflammabili , ſive principio tenacitatis refertiffima præternaturaliter inquinatam .

Pro-

Propria hinc affinitate cum tenaci lymphæ phlogisto saturata conjungitur, illamque fluidiorem ac satis meabilem reddit. Tenacissimæ profecto lymphæ venereæ particulæ, a sublimato corrosivo plantis pedum applicato, cum urina extra corpus feruntur; ac primis diebus urina tantum albicans & opaca, sine ullo sedimento excernitur; progrediente dein curatione albæ urinæ admodum sedimentosæ redduntur. Tanta enim copia lymphæ venereæ elementa sublimati actione soluta in urina suspenduntur, ut frigefacto, & extra corpus quiescente lotio, major horum morbificorum elementorum quantitas sedimenti forma matulæ fundum petere cogatur. Hæc vero sublimati corrosivi operatio tuta & eradicativam curationem afferens, raro aut a frictionibus simplici hydragro, aut ab internis mercurialibus obtinetur, ob rationes modo allatas. Immo si mercurialia excitato copiosissimo sudore sanitatem ægris absolutam promittunt, tamen precaria fere semper emolumenta inde manare deprehendi. Etenim cutaneæ evacuationes non modo vehementissimam postulant medicamenti actionem, verum etiam crassas viscidasque substantias nunquam secum ferre vel possunt vel valent. Non pauci itaque momenti differentiam inter diversas mercurii præparationes interesse existimarem, quamvis contrariam sententiam Cl. Joannes Hunterus in Tractatu de lue venerea tueatur. Eruditissimus auctor triplicem mercurio vim tribui posse existimat; vel enim cum veneno venereo copulatur & illud decomponit; unde actionem

nem irritandi amittit , vel extra corpus secum trahit , vel denique novam in animali œconomia irritationem veneræ irritationis destructivam gignit , unde morbus curatur . Alteram dein mercurii proprietatem , qua nempe in humoribus corporis humani facile solvitur , doctè admodum proponit . Experimentis namque in proprio corpore institutis cum mercurii diversis præparationibus , vel interne adhibitis , vel externe usurparis uniformitatem actionis evincete conatur . Mercurius enim dulcis , sublimatus corrosivus , hydrargyrus communis & mercurius calcinatus per se analogum semper saporem habent , ideoque eadem ratione uniformiterque in humoribus dissolvi debent . Quæcumque igitur evacuationes post mercurialium administrationem excitantur , mercurium semper extra corpus educunt . Addit tantummodo , quod mercurialia facilius in humoribus nostris solubilia , faciliorem morbi veneræ curationem reddere valent . Sed omnia , quæ mercurii actionem , & varia præparata respiciunt inferius enucleanda sunt ; satis erit in præsentia numerosis experimentis innixam sublimati corrosivi activitatem adversus luis veneræ graviora symptomata vobis indicare . Gonorrhææ enim virulentæ , bubones , ulcera , dolores & alia huiusmodi , frictionibus cum sublimato corrosivo institutis eradicative curantur . Desinant igitur imperiti quas ignorant doctrinas contemnere , servent suam in jecore masculam bilem invidi , & quæ ipsi neque attigere neque pertractare possunt , aliis perficienda relinquunt . Post detestatas

hujus

hujus generis frictions, inutile prorsus erit aquosis sublimati corrosivi solutionibus ulcera venerea, aut tumores inguinales fovere. Ulcera enim irritantibus remediis tractata bubones gignunt, & bubones topicis stimulantibus vel augmentur, vel venenum venereum in externa sede collectum internis partibus communicant. Hinc tempore frictionum partes affectæ simplicissimis, dulcissimisque lotionibus detergi tantummodo debent, ut ulterior irritatio & principium inflammatorium avertatur. Quæ usque adhuc de sublimato corrosivo ejusque usu medico dicta sunt reliquis mercurii præparationibus, magna ex parte aptari possunt; reliqua integram hujus metallicæ substantiæ historiam medicam complectuntur, & brevi a nobis debent illustrari.

Saccharum
saturni.

Postremum inter salina metallica locum occupat saccharum saturni, substantia nempe coloris albi, quæ componitur acido vegetabili & plumbo; *Acetites* hodie plumbi, juxta recentiorechemicam nomenclaturam appellatur. Facile in aqua solvitur, saporemque habet dulcem & adstringentem. Externe solummodo commendatur, & inter exsiccantia & detergentia præsidia collocatur. Chirurghi saccharo sive sale saturni frequenter utuntur in ophthalmia, ulceribus venereis & gonorrhæa virulenta. Solutionem enim instituunt pro lotionem & pro injectionibus. Internus usus valde suspectus est quia periculosissimas primo intestinorum ægrotudines, colicas saturninas & tabem inducit; effectus enim gignit operationi extracti saturni, aquæ vegetabilis & Cerussæ sim-

millimos; hæc namque plumbi præparata interne assumpta valde noxia sunt.

DE SALIBUS TERREIS.

BReviter admodum de salibus terreis differendum, quandoquidem de duobus tantum agitur nempe de sale cathartico amaro, & de alumine. Sal catharticus, anglicus & epsomienſis quoque dictus constat acido vitriolico & magnesia, ideoque magnam cum sale Glauberiano analogiam habet. Magnesia enim quamvis ab alcali fossili magnopere differat, nullam tamen in operatione salis anglici essentialem affert differentiam. Inter cathartica itaque mitiora, inter aperientia, & non parum etiam diuretica sal catharticus collocatur. Quemadmodum vero rarissime venalis reperitur, ejus loco practici Glauberiano sale utuntur, & huic vulgarissimum salis anglici nomen tribuere solent. Quæ superius de sale Glauberi dicta sunt & huic etiam aptari commode possunt.

Sales terrei.

Alumen proprie sive argilla vitriolata, substantia est salina ab acido vitriolico & terra argillacea composita. Interdum, uti scribit Cl. Bergman *sponſe generatur fatiſcentia pyritæ, in argilla vel ſchiſto argillaceo hoſpitantis*. Ob hanc ideo rationem frequenter occurrit in antiquissimis vulcanis, in quibus a lapidum pyritaceorum decompositione quæ oritur argilla, facile

aci-

acidum vitrioli assumit, & facilissima artis operatione in alumen vertitur. Alumen igne liquefcit. Decies quater aquæ pondus requirit ut solvatur; saporis est adstringentissimi. Crystalla octoædra pyramidalia exhibet. Si alumen igne vehementiori tractatur præbet spiritum vitrioli simul cum copiosa aqua & statim vertitur in substantiam acerrimam pungentem, & non leviter corrosivam, quæ in officinis dignoscitur nomine aluminis usi. Qualitas, juxta generalem sententiam, pendet a defectu aquæ crystallisationis, unde acidum valde concentratum suam actionem valde exsiccantem exercet. Ad usum medicum aluminis crudi quod attinet, inter fortiora adstringentia collocatur, atque in sanguinis fluxu immodico, atque etiam diarrhæa diuturna commendatur. Serum ideo aluminosum, aluminis grana quinque, sex, decem, & similia præparata aluminosa in supradictis morbis administrantur. Summa tamen prudentia opus est; siquidem adstringentissima aluminis qualitate alvus in stypticitatem invincibilem incidit; & intestina styptico remedio insignitur irritata inflammatione corripiuntur. Falluntur itaque nostrates medici, qui alumine crudo, aut aqua aluminosa naturali vel artificiali utuntur pro curatione intermittentium immo & acutarum febrium in quibus laxantibus, & dein tonicis simplicibus remediis succurrendum nimis humorum spissitudini. Sæpe collyria alumine & albumine ovi composita adhibentur in obstinatis ophthalmiis, ubi morbus lympham tenaciorem acerrimamque
pro

pro causa agnoscit . Ob ægritudinis quoque diu-
 turnitatem , lymphæ circulatio per externa oculi
 vasa retardatur ; hinc recte colyrii aluminosi
 stimulo utiliter acceleratur . In inflammationis
 contra maximo vigore , ab adstringentibus & sti-
 mulantibus externis omnino abstinendum . Inje-
 ctiones aquis aluminosis in gonorrhæa virulenta
 passim instituuntur , uti dictum est , sæpissimeque in
 ipso morbi vigore adhibentur . Rursum in habituali
 stillicidio , post inopportunam curationem perennan-
 te , ad injectiones aluminosas medici deveniunt . In
 primo quidem casu præmatura fluxus interruptio
 gravioribus affectibus & præsertim bubonibus
 venereis ansam præbet ; idem sæpe observatur
 ubi escharoticis & fortioribus irritantibus præsidii
 glandis penis & præputii ulcera foventur . Lym-
 phatica enim vasa , quæ in partium genitalium
 superficie aperiuntur , recta ad glandulas inguina-
 les feruntur . Hinc prohibito fluxu gonorrhœico ,
 atque interrupta ulceris suppuratione , statim ve-
 nenum venerèum glandulas conglobatas proxi-
 miores adoritur , & majoris momenti morbum
 gignit . Aluminosa itaque hisce in casibus peni-
 tus fere ableganda sunt . Possunt tantummodo
 adhiberi si post absolutam morbi venerei cura-
 tionem , ob persistentem affectuum partium re-
 laxationem ac debilitatem , lymphaticus tenuissi-
 mus humor per urethram adhuc evacuatur . Tunc
 immediata adstringentis præsidii actione , levissima
 illa ægritudo curatur . Solutiones aluminosæ a
 Chirurgis in magnis operationibus , ex. gr. in
 amputationibus artuum adhiberi solebant , adver-
 sus

fus magnorum vaforum hæmorrhagias . Accurati vero nostrorum temporum Chirurghi ab hac praxi merito abstinere , quandoquidem periculosa sæpius inflammationes & gravissima convulsiones usum aluminis sequuntur . Ulcerum denique sordidorum consolidatio , & carnum flaccidarum destructio procuratur alumine usto ; hoc enim satis vehementi escharotico fibris carnosæ tonus conciliatur, unde corruptæ sejunctæque carnes approximantur pro efficienda cicatrice . Oportet vero ut parcius alumine usto utamur ob qualitates quas habet causticas ,

DE INFLAMMABILIBUS .

HAc classe comprehenduntur substantiæ phlogisto per superabundantiam saturatæ, & quæ Inflammabilia. dum ignis actione, & aëris vitalis interventu attenuantur & evaporationi aptæ redduntur, flammam concipiunt, & atmosphæram noxiis vaporibus inficiunt. Huc pertinent oleosa omnia, non solum quæ e vegetabilibus, & animalibus obtinetur, verum, & corpora phlogistica fossilia, uti oleum fossile, sulphur, omnia bitumina in genere; spiritusque ardentés, ac ætheres proprie dicti. Dum de bituminosis loquitur Cl. Bergman, hujusmodi substantias eandem profecto naturam habere arbitratur, & differentiam inter genera diversa a quantitate phlogisti repetendam esse existimat. Hanc vero doctrinam, veritati procul dubio valde affinem, non est hujus loci vel temporis ad examen revocare. Generales vero Inflammabilium proprietates sunt, primo odor in nonnullis parum, in aliis gravissimus, nauseosus & capiti infestus; uti ex. gr. observatur in oleis expressis vegetabilium, in pinguedine animali & similibus: hujusmodi enim substantiæ dum recentes sunt, odorem haud ingratum spirant. Verum vel post certum tempus, vel postquam ignis actionem expertæ sunt, ingratum ambustorum odorem emittunt; atque propriis effluviis caput tentant. Hoc accidit ob superabundantem quam

assumunt phlogisti quantitatem . Ab eodem certe principio oritur insignis illa mutatio in oleosis & pinguibus corporis humani substantiis, quæ in nonnullis febrilibus morbis a principio inflammabili fere combustæ, vaporis formam assumunt, & exhalationem gignunt absolute empyreumaticam, odorem cornu cervi usti præferentem . Ab hac causa celerrime corpus macie conficitur, & paucorum horarum spatio arefcit . Simili empyreumatico odore donantur, olea empyreumatica, bitumina sive olea fossilia, multæque etiam peculiari fœtore præditæ resinæ . Sulphur tantam cum componentibus suis affinitatem habet, ut in statu concreto nullo fere odore distingui possit; verum ignis actione, dum nexus inter acidum vitriolicum & phlogiston separatur, substantiæ bituminosæ odorem sulphur adipiscitur . Alcohol, & spiritus omnes inflammabiles vegetabilium, qui fermentatione & distillatione obtinentur, dum accenduntur, bituminosum sive sulphureum odorem emittunt . Hujusmodi etiam substantiæ inflammabiles sulphuris volatilis naturam assumunt, dum acidis copulantur . Oriuntur hac ratione ætheres diversi, qui in perenni evaporationis statu versantur, semperque odorem bituminosum spargunt . Olea itaque expressa vegetabilium & pinguedines animalium sunt substantiæ glutinosæ, ac mucilaginosæ, quæ phlogiston retinent, & coërcere conantur, dum in naturali versantur statu; & tunc principium inflammabile nullum præfert peculiarem odorem . Acidum in genere coërcentis principii vices gerit in pinguedi-

dine, febo, & saccharo, in quo copiosa semper, uti in oleis, mucilago acidum abscondit; tunc memoratae substantiae dulces sunt. Acidum vitrioli in sulphure principium inflammabile includit, & tunc sulphur nullo peculiari odore distinguitur. Verum si ignis pinguedinem, sebum, sulphur aliaque inflammabilia adoritur, tunc decomponuntur olea, atque oleosae particulae ob acidi defectum, & phlogisti superabundantiam in vaporem attenuatae odorem bituminosum, empyreumaticum exhalant, & vim summopere gravativam adipiscuntur. Hanc qualitatem naturaliter possident olea fossilia universa, quae ignis subterranei actionem experta sunt, ac proinde effluvia empyreumatica foetidissima jugiter praebent, coloremque etiam obscurum piceumque, uti corpora omnia combusta nanciscuntur. Idem profecto evenire consuevit in pice communi, quae ab oleo pini ortum ducit, & ope ignis obtinetur. Oleum enim resinosum odorem gravem & aromaticum, colorem subflavum, & omnes substantiae inflammabilis naturales characteres habet. Verum statim ac ignis vehementia decomponitur pro picis compositione, vapores emittit empyreumaticos, atque quod superest substantia est coloris obscuri, & quae indolem insigniter inflammabilem possidet. Succini qualitates, quoad colorem & odorem, adnotatam modo doctrinam penitus confirmare videntur. Oleum quoque dulcissimum, sive principium mucilaginosum natura semper in animalibus & vegetabilibus substantiis collocavit, ut spissitudine particularum quibus

oleum componitur, particulas alimentorum, elementa solidorum, moleculasque admodum volatiles & acutas, vitæ sustinendæ admodum necessarias, retineret, conglutinareretque. Acerrimæ seminum Ricini particulæ, oleo ejusdem plantæ involutæ dulcissimum constituunt catharticum; particulæ acres & corrosivæ Euphorbiarum, Daphnidum, Ficum, oleo destituuntur. Animalia pinguedine destituta corrosivis humoribus absumuntur. Tenuissima cutis pinguedine, valde stimulans perspirationis materia obtunditur & corrigitur. Contra si oleosa & pingua phlogisto ultra modum saturantur, exsiccantia, stupefacientia & syderantia sunt, uti de oleis empyreumaticis, de bituminosis & sulphureis verissimum est. Olea expressa, pinguedinesque recentes animalium, quemadmodum subdulcem potius saporem, ac minus ingratum odorem habent, ideo inter medicamenta demulcentia, relaxantia & antispasmodica collocantur. Sed olea interne usurpata stomachum primario afficiunt, ac deinde internis sedibus communicata, non mediocrem sanitati noxam afferunt; quandoquidem caloris animalis accessione empyreumaticam naturam acquirunt, unde varia in corpore damna exurgunt. Nausea inde orta ab eodem principio nascitur, siquidem emetica ideo suam operationem exercent, quia principio inflammabili scatent. Inflammabilia vero oleosa secretionum abundantiam immineunt & præsertim insensibilem perspirationem retardant, uti observant recentiores practici, qui ab immoderato butyri

ri usu imminutam perspirationem, corpori-
 que pondus quotidie adauctum viderunt. A de-
 fectu perspirationis morbi oriuntur biliosi gra-
 vissimi, ac lethales phlogisticæ ægrotudines ge-
 nerantur. Sed de his alio in loco. Substantiæ
 inflammabiles e classe bituminum magnopere
 commendantur in morbis convulsivis, passione
 hysterica, motibus convulsivis infantum aliisque
 hujusmodi. Sunt qui tincturam oleumque succi-
 ni pro specifico anti-hysterico externo atque in-
 terno habent; alii rursus oleum animale empy-
 reumaticum, oleum animale Dippelii, oleum
 cornu cervi interne adhibent in gravissimis con-
 vulsionibus, atque valde inflammabili phlogi-
 sticoque remedio mirificas vires tribuunt. Sed acti-
 vitas antispasmodica horum remediorum non a
 calida & stimulantî qualitate, sed a fluidi ner-
 vei interrupto cursu repetenda est. Substantiæ
 enim omnes inflammabili principio saturatæ, flu-
 idum nerveum, scilicet omnium actionum ac sensa-
 tionum instrumentum potenter attrahunt, & cum
 principio vitalitatis strictissime copulantur. Hoc
 autem evenire debet ob summam, quæ inter
 principium inflammabile & materiam caloris in-
 tercedit differentiam. Sed fluidum nerveum ma-
 teriæ electricæ simillimum esse recentissimæ cer-
 tissimæque observationes ostendunt, & scintilla ele-
 cttrica calorifico principio præsertim componitur,
 hinc inflammabilia, bitumina & olea empyreu-
 matica fluidi nervei quantitatem imminuunt,
 motum retardant & efficaciam admodum iner-
 tem reddunt. Aëre inflammabili, phlogificato,

Inflammabi-
 lium usus.

& fixo per pulmones suscepto cordis irritabilitas amittitur, summa virium prostratio deprehenditur, caput stupore & lethargo afficitur, ac mortali pallore facies obducitur. A fumo carbonum similia nascuntur phænomena; pulmones enim statim perturbantur, pulsus parvi & admodum inæquales fiunt, homo apoplecticus redditur, ac generali frigore perturbatur. Palustris aër nostrarum regionum, qui æstivo tempore malignos morbos gignit, inflammabilibus scatet elementis, quibus calorem animale, atque ideo irritabilitatem destruit, omniaque mox allata accidentia gignit. Quæ usque adhuc de natura substantiarum inflammabilium adnotavimus, usum & vires olei animalis, olei succini & similibus adversus morbos convulsivos, nobis indicare videntur. Si enim in pertinacibus convulsionibus parvissimæ horum remediorum doses propinantur, fortasse aliquam utilitatem afferre poterunt, quia celerissimam & præternaturalem fluidi nervei distributionem & actionem prohibent. Abstinentium vero a dosibus valde adauctis, nam hac ratione non minuitur modo, sed deletur omnino fibræ muscularis necessaria oscillatio. De oleo fossili, petroleo scilicet, naphtha aliisque bituminosis nihil addam, semper enim noxias, non autem salutare vires possidere existimavi. Veteres petroleo, bitumineque judaico utebantur pro balsamatione cadaverum; mortua enim corpora foetidius hisce & unguinosis substantiis obducta, a corruptione intacta servabantur. Nos picem communem pro simili objecto utiliterque semper adhi-

hibuimus. De picis qualitatibus, & præsertim de pice navali alio in loco disputavimus.

Primarium inter inflammabilia locum tenet sulphur, substantia nempe acido vitriolico & phlogisto composita, juxta celebriorum chemicorum sententiam; quamvis alia ratione oriri Galli existiment. Sulphur est vel nativum vel factitium, coloremque habet dilute luteum. Nec aqua, spiritu vini, nec acido quocumque solubile est. Oleis tam expressis quam stillatitiis, ac petroleo solvitur. Cum alcalinis fixis unitur; hinc hepar sulphuris. Igne liquefcit. Metallicorum corporum fusionem promovet. Alcalinis volatilibus dissolubile. Vim mercurialium debilitat. Denique a suis constitutivis partibus sulphur appellatur *phlogiston acido vitriolico satiatum*. Loca vulcanica magnam sulphuris nativi copiam suppeditant, aliis sæpe mineralibus mixti. Purificatione purissimum obtinetur. Officinæ exhibent flores sulphuris, balsama sulphuris diversa, nempe balsamum sulphuris simplex, crassum, Barbadiense, Terebinthinatum, & Anisatum. Parantur etiam artis opera hepar sulphuris, lac sulphuris præcipitatum, tinctura sulphuris volatiliss, aqua sulphurata, unguentum ad scabiem. Pro præparatione florum sulphuris sublimetur sulphur ex vase idoneo, & flores qui concrefcunt, reducuntur in pulverem mola lignea, vel ligneo pistillo, in mortario marmoreo. Flores sulphuris omnium purissimi pro usu interno, & pro compositione remediorum sulphureorum adhibentur. Si sulphur interne assumitur totum pervadit corpus, per-

De sulphure.

spi-

ipiratio enim sulphureum odorem acquirit & instrumenta argentea corpori approximata nigra evadunt, uti semper cum sulphure accidit. Hæc simplicissimi sulphuris activitas morborum cutaneorum curationem promovet, juxta generalem sententiam, nam uti sulphure externe confricato scabies curatur, ita etiam ob insignes, quas possidet vires diaphoreticas morborum interiorum causas noxiosque humores ad exteriora pellit. Balsamicam quoque, pectoralem, sive pulmonicam facultatem sulphuri tribuunt practici, & ideo balsamo sulphuris Anisato, aut Terebinthinato utuntur in phthisi pulmonali. Internus vero usus balsami sulphuris in ulcere pulmonum ob analogiam commendatur, quandoquidem eodem medicamento ulcera externa admodum sordida repurgantur. Verum activitas hæc detergens externa non solum inutilitatem, sed damna etiam, quæ a balsamo sulphuris interne administrato expectari debent, manifeste declarat. Etenim ut ulcus externum detergatur, oportet ut medicamenta huic indicationi absolvendæ necessaria ab irritantium, calidorum & stimulantium classe defumantur. Sed diversum prorsus est externi ulceris sordes & impuritates dissipare; stimulis enim carnibus, & ulceris ipsius fundo exsiccato, salutaris obtinetur cicatrix, neque ab irritatione externa ullam generalis corporis œconomia noxam experitur. Contra insigniter stimulans, inflammans atque exsiccans balsami sulphuris actio internis sedibus applicata, partibus nullo peculiari morbo affectis, & quæ nullo indigent phar-
 ma-

maco primario inhæret, periculosasque ægritudines excitat. Et sane balsamum sulphuris, quo ulcus pulmonis curari deberet, ventriculum primo & intestina perturbat, dein universum corpus pervertit. Pauca tantum guttæ, utpote decem aut quindecim in phthisi commendantur a practicis; ipse vero numquam bonos hujus præsidii effectus expertus sum. Resinosa enim omnia, bituminosa, inflammabilia pectori & pulmonibus infesta sunt. Sed balsamum sulphuris inter præsidia pulmonicis proficua collocari posse suadet acidi vitriolici in sulphure præsentia. Hoc certe prima facie verum videtur, sed si res serio perpendatur fallacia doctrinæ facile apparebit; vel enim sulphur non decomponitur, & tunc nulla erit medicamenti operatio, vel contra in propria & distincta componentia sejungitur & tunc insignem actionem procul dubio exercebit. Sulphuream foetidissimam transpirationem exhalant corpora, quæ flores sulphuris, vel balsamum sulphuris assumpserunt, hinc certe hæc substantia intra corpus decomponitur & per omnia tenuissima etiam vasa diffunditur. Nam ut odor sulphureus persentiri possit, oportet ut ab igneo principio & ab oleosis particulis sulphuris dissolutio perficiatur. Oleum enim animale, & pinguedo, una cum calorificis elementis, sulphuris decompositioni interviunt. Sed particula sulphuris hac ratione indolem aëriformem qualitatemque acerrimam nanciscuntur; vapores etenim a sulphuris combustionem exurgentes valde irritantes, exsiccantes vitæque animali admodum infesti sunt. His positisdum

dum sulphur acidum vitriolicum humoribus corporis communicat, acidi particulæ acerrimo phlogisto saturatæ stimulantem, inflammantem & alterantem facultatem solidis valde noxiam exercent. Neque exanthemata illa, quæ ab interno sulphuris usu in superficie corporis efflorescunt, expulsionem morbificæ causæ tribuenda sunt; quandoquidem ab acri sanorum humorum diathesi, ope sulphuris procurata, ortum ducunt. Facultas vero specifica sulphuris in curatione scabiei, nullo modo ejusdem substantiæ efficaciam in morborum cutaneorum dissipatione probare aut confirmare videtur. Nam scabies morbus est omnino externus; quia acarus scabiei cutaneis squamulis absconditus & succis animalibus vivens pustulas efformat, atque simplici frictione linimenti sulphurei, aut unguenti mercurialis occiditur. Falluntur sane medici illi qui scabiem a superficie corporis exturbatam & ad interna vergentem gravissimorum morborum causam esse contendunt; & ideo scabiei renovationem mediante immediato contagio commendant. Si pus in pustulis scabiosis abundat, potest aliquando a lymphaticis cum ægrotantium damno absorberi; hoc vero rarissime accidit. Tutissimum igitur semper erit linimento sulphureo quamcumque scabiem curare. Sunt qui sulphur cum pinguedine vel oleo olivarum triturratum adhibent; alii rursum una cum sulphure mercurium etiam sublimatum corrosivum triturrare solent. Sed scabies etsi celtico conjuncta principio, nunquam tanto indiget remedio, quin sulphure tantum perfecte
cu-

curari non possit. Usitatiores præstantioresque unguenti ad scabiem præparationes sunt I. Unguentum e sulphure: \mathcal{R} . Unguenti simplicis lib. sem. Flor. sulph. non lot. drachm. duas essent. limon. scr. un. m. & f. l. a. unguentum. Secunda præparatio appellatur unguentum ad Psoram, pro quo: \mathcal{R} . Sulphur. drachm. unam pulv. radic. Helleb. vel sal. ammoniac. crud. unc. ij. Axung. porc. drachm. duas. m. f. unguentum. Ne generalis cutis obstipatio a generali frictione eveniat, quarta corporis pars unguento ad scabiem repetito confricatur nocte ingruente, usque ad perfectam curationem. Reliquæ sulphuris præparationes prorsus e materia medica eliminandæ, quandoquidem aut a sulphuræ puro parum differunt, aut nullam prorsus peculiarem efficaciam possident. Denique de spiritu sulphuris suo loco differuimus; etenim idem est ac spiritus vitrioli.

Materiae medicæ scriptores, ipsique sagaciores De aëre sulphureo loquuntur & tamen qualitates aëris sulphureo imprægnati, a qualitatibus vitalis & respirabilis aëris omnino differunt. Loca omnia vulcanorum effluviis referta genuinum exhibent sulphureum aërem, respirationi inimicum. In hisce regionibus ægotantes phthisi pulmonali affecti celerrime intereunt, quia loco purissimi aëris, vapore phlogistico insigniter noxio saturantur. Decipiuntur itaque medici dum sulphureum aërem phthisicis commendant; miselli enim hoc inspirato aëre celerrime moriuntur; quemadmodum experimenta frequentissima cum aëre Puteolano instituta

parenter evincunt . Neque ulla in aliis morbis ab aëre sulphureo utilitas expectanda ; aër enim sanguini commixtus si purus ac dephlogisticatus est vitam sustentat , morbosque periculosissimos superat ; contra impurus & phlogisticatus , uti aër sulphureus , vitalitati opponitur novorumque morborum fundamentum suppeditat . Aëris itaque sulphurei effectus valde pertimescendi sunt , siquidem circulationem retardat , nutritionem perturbat , ob tenacitatem quam in humoribus inducit , ac proinde æstivo tempore lethales phlogisticos ; hyberna vero tempestate chronicos , viscerum præsertim naturalium , morbos gignit . Aquæ tandem acidulæ , quæ ob vaporem , aëris hepatici nomine recte insignitum , sulphuræ dicuntur , salutares , & medicamentosæ sunt , non ob moleculas hepatis sulphuris quas continent , sed quia copiosissimo saluberrimoque acido aëreo sca-
tent , uti alio in loco adnotatum est .

De spiritibus ad Alcohol transeundum , atque de compo-
ardentibus . sitis a spiritibus hujusmodi differendum . Alcohol itaque , spiritus vini , & spiritus vinosus , unicum designant fluidam substantiam summo opere volatilem , principio inflammabili admodum saturatam , oleo essentiali , aqua & acido vegetabili compositam . Ocum vegetabile essentiali , uti ex materia medica vegetabili patet , obtinetur per distillationem vegetabilium a foliis , floribus , staminibus , lignis , corticibus , fructibus , seminibus , radicibus , balsamis & resinis . Saporis est odorisque penetrantis , unde subjectum a quo erat
sepa-

separatum plane declarat. Spiritibus vinosis solubile. Frigus insigne generat. Cum acido nitroso & vitriolico flammam concipit. Cum aqua per distillationem uniri potest, unde aquæ officinarum stillatitiæ. Cum alcali etiam fixo conjungitur, & saponem philosophicum vel Starkæi constituit; cum alcali vero volatili efformat spiritum volatilem aromaticum. Ab oleo essentiali modo descripto spirituum ardentium primariæ qualitates ortum ducunt, summa enim volatilitas, odor valde penetrans, sapor ardentissimus, & inflammabilitas ab oleoso principio nascitur; acidum vero vegetabile per se nunquam accenditur. Contra plantæ resinosæ, quæ oleo essentiali supra modum abundant, non solum igne admoto facile accenduntur; sed quam æstivo tempore emittunt oleosam atmosphæram accendit admota candela. Oleum itaque essentialè valde solutum & attenuatum occurrit in spiritibus ardentibus, unde flammam statim concipiunt. Summa inflammabilis principii attenuatio spiritum vini penetrantissimum, & insigniter noxium solidis fluidisque corporis animalis reddit, uti mox demonstrabitur. Sed priusquam ad theoriam actionis spirituum ardentium veniamus, essentialès harum substantiarum proprietates adnotabimus. Spiritus itaque ardens, sive spiritus vini ab oleo essentiali, acido vegetabili & aqua compositus, liquor est pellucidus & volatilis; qui cum aqua facillime miscetur; saporem odoremque habet ardentem ac pungentem. Igne admoto protinus accenditur; resinas, balsama & olea distil-

lata

lata ex toto dissolvit ; saccharum difficilius ; ceram imperfecte . Acidis per distillationem conjunctum dat spiritum dulcem , nempe æther ; cum alcali volatili caustico spiritum volatilem officinarum . Fluida animalia , quæ coagulabilia sunt coagulat . Fermentationem prohibet . Specificæ gravitatis est fere minimæ . Nullam inter se quoad præcipuam naturam diversi spiritus ardentis differentiam habent , nec non depurati & rectificati eandem actionem exercent ; hinc spiritus vini , frumenti , sacchari eodem genere complecti possunt . Ab enumeratione vero præcipuarum qualitatum facile eruuntur effectus , qui a spiritibus ardentibus in corpore animali oriri debent . Penetrantissimus enim , inflammabilis , pungentissimus liquor , stimulo vehementi & qualitate phlogistica , a fluidis solidisque maximam caloris copiam cum insigni damno educit ; liquores enim amisso calore concresecunt & coagulantur , fibræque solidæ ob eandem rationem rigescunt , & sicca inflammatione afficiuntur . Hoc probatur exemplo hominum , qui spiritus vinosos , spiritumque sacchari assatim bibunt ; primo tempore hebetes facti naturalium actionum promptitudinem amittunt , exquisito sensationum exercitio privantur , artuum torpore corripuntur , sanguinemque possident non solum atrum sed spissum , valde fibrosum , nempe phlogisticatum . A simplici abusu vini simillima nascuntur accidentia ; quandoquidem vinum spirituosas & inflammabiles particulas abundanter continet . Verum peculiari animadversione indigent gravissimi illi & sæpe-

nume.

numero lethales pectoris morbi, & præsertim, asthma & hydro-thorax, qui vini, & spirituum ardentium abusum proxime sequuntur. Facillimum tamen erit intelligere cur alcohol potius pulmonis & respirationis, quam aliarum partium œconomiam perturbat. Pulmonum cellulae, quæ vitiosum noxiumque phlogisticum totius corporis vaporem recipiunt, si ultra modum hoc fluido a spiritibus ardentibus proveniente saturantur, neque necessariam vitalis aëris proportionem suscipere possunt, a causa insigniter noxia obruantur. Respiratio tunc cum difficultate absolvitur. Rursum spirituum vinosorum coagulans activitas sanguinem crassum, humoresque lymphaticos admodum tenaces reddit; hac ratione ob retardatam circulationem pulmonalem aqua in cavitate thoracis colligitur; obstructionesque in substantia pulmonali nascuntur. Juxta theoriam modo adnotatam & firmissimis observationibus superstructam, spiritus ardentis semper œconomiae animalis noxii esse debent; nec unquam medicamentorum nomine insigniri merentur. Neque internus modo, sed externus quoque usus prima fronte proficiuus, suspectus esse debet; nam Chirurghi qui contusis, sugillatis compressisque partibus mederi posse opinantur, frictionibus simplici spiritu vini, vel calidis & aromaticis remediis saturato, magnopere falluntur; contusæ enim dolentesque sedes, quæ nova irritatione vexantur, periculosa inflammatione & gangræna corripere poterunt, ut sæpe praxis ostendit. Attamen quamvis recta materiae medicæ intelligentia experimentis suffulta internum

G

spiri-

spiritus vini usum improbare conatur , non defunt multi, qui spiritu vini, & præsertim spiritu sacchari interne utuntur in catarrho , tussi , & rheumatismo. Apparenti enim calore decepti, coctionem hoc præsidio procurari existimant . Magis véro reprehendendi sunt præctici illi, qui Swietenii aliorumque auctoritati innixi mercurium sublimatum corrosivum in spiritu vini, vel spiritu frumenti solutum interne adhibent in lue venerea . Gravissima ab hac praxi damna oriuntur; corpus enim urenti calore comburitur ; pulmonalia vasa sæpe lacerata sanguinem emittunt, & ventriculus non ulcere tantum sed corrosione affectus sæpenumero deprehenditur . Hoc autem pendet ab actione combinata sublimati corrosivi & spiritus ardentis. Alcohol tamen quia facile dissolvit substantias resinosas & gummosas vegetabilium commode pro menstruo adhibetur . Tincturæ enim spirituosæ omnes, particulis essentialibus & peculiaribus plantarum saturæ, spiritu vini tantummodo obtinentur . Et quamvis tincturæ spirituosæ parcius prudenterque administrari debeant, quia caloris non modo, verumetiam ardoris sensationem in ventriculo excitant; possunt tamen stomachi ipsius languorem, viscerumque naturalium debilitatem dissipare . Spiritus itaque ardentes potius tamquam instrumenta pro medicamentorum præparatione, quam ut præsidia per se considerari debent, & potius damna vitare quam genuina emolumenta expectare oportet .

Æther spiritum vini pro basi habet, atque
De æthere. est productio artificialis, quæ obtinetur per distillationem

lationem spiritus vini rectificatissimi, cum acido vitriolico, nitroso, muriatico vel vegetabili concentrato. Odor fragrantissimus est. Fluidorum omnium maxime levis, volatilis, inflammabilis, subtilis. Nec aqua, spiritu vini, nec liquoribus acidis, vel alcalinis conjungitur. Olea, resinas & balsama dissolvit. In proposita operatione prodit primo spiritus subtilissimus fragrantissimus; *qui liquoris anodyni mineralis Hluffmanni nomine insignitur*. Repetita deinde distillatione prodit naphtha vitrioli; & si residuo affunditur nova spiritus vini quantitas, denuo spiritus exurgit odoratissimus. Æther in genere inter antispasmodica, anodyna & sedativa remedia collocatur, summisque extollitur laudibus. Medici utuntur passim liquore anodyno minerali in convulsionibus hysteris, in internis externisque doloribus, & in morbis quoque renum & vesicæ, quia vires sedativas revera possidere existimant. Multi in gravi capitis dolore embrocationes hoc remedio factas adhibent. Dosis pro usu interno est a guttis 20. ad 40. & ultra. Vulgus medicorum, qui vim anodynam cum opiata confundit, doses uberiores liquoris anodyni damnat, & ultra decem vel duodecim raro progreditur. Experientia tamen docente asserere possumus liquorem anodynum non modo non suspectas sed magni momenti vires nunquam possidere. Frustra potius, & sine apparenti saltem utilitate hujus liquoris uberrimas doses, variis in morbis, sæpissimeque adhibuimus. Multi etiam primi sublellii practici de inefficacia liquoris anodyni conquerun-

tur . Quamvis enim in hac compositione insignis utilitas manare possit, ab acido vitrioli mediante spiritu vini in vapores attenuato, nunquam tamen res bene succedit, quia acidi particulae nullo modo intactae servantur, immo decomponuntur, propriamque naturam omnino amittunt. Ob eandem certe rationem spiritus vitrioli simplicissimus usurpatur. Æther resinas, olea & balsama dissolvit, hinc tamquam menstruum sæpe poterit usurpari.

M E T A L L I C A .

De metallis.

Corpora metallica, quæ præcipuam constituunt classem in regno minerali, non solum valde compacta, solida ac insigniter ponderosa sunt, verum etiam ob componentium indolem, ad substantias inflammabiles proxime accedunt. Quæ metallicam formam diutius retinent, vehementiori quamvis igne tractata, perfecta magis atque nobiliora; quæ vero, uti Cl. Bergman scribit, *sub vulgari fusione* aëri atmospherico exposita, cito in superficie exarescunt, & terrestrem porrigunt cremorem, & in pristinum statum restitui nequeunt, nisi addito principio inflammabili, ignobilia vocantur. Historia metallorum & metallicarum substantiarum omnium ad chemiam pertinet. Medici enim neque metalla in universum, aut integra pro morborum curatione, neque omnia adhibent, sed tantum acida metallis conjuncta,

ta, sive salina metallica superius descripta, vel terras singulis metallis peculiares usurpare consueverunt. Utuntur ex.gr. calce antimonii, aut mercurii aliisque terris metallicis, quibus essentialis inest facultas medicamentosa, juxta generalem sententiam. Non pauci vero inter recentiores calces metallicas omni phlogisto orbatas, nulloque acido copulatas omnino inertes, & quacumque activitate destitutas esse contendunt. Stibium ideo diaphoreticum bene lotum, stibium fixum & similia pro frustraneis præsiidiis habent. Contrarium porro dicendum de calcibus nonnullorum metallorum, quæ non terræ aut inertes, sed alterantes vehementerque corrosivæ sunt, quemadmodum accidit præsertim cum mercurii calcibus, etiam simplicissima methodo paratis. Nos vero quoad terras metallicas diversam a communi sententiam tuemur, uti inferius apparebit. Materia medica pauca tantum metalla inter medicamenta complectitur, nam aurum & argentum, quas vulgus imaginatur vires non possident, & potius empiricis sunt relinquenda. Tincturæ omnes aurificæ, sales ex auro parati & similia, quæ magno comparantur pretio remedia, nullam ægrotantibus utilitatem afferunt. His itaque posthabitis ad genuina e metallis comparata medicamenta describenda gradum faciamus.

DE HYDRARGYRO.

De hydrargy-
ro.

HYdrargyri five argenti vivi nomine designatur mercurius ab omnibus metallis diversissimus, quandoquidem insignem habet fluiditatem, nec concrefcit, nisi adhibito frigore graduum 380.; tunc concrefcit & malleo tractari potest uti plumbum. Argentum vivum post aurum ponderosissimum est. In igne est volatile, sed actione ignis lente procedente, post longum tempus in calcem rubram vertitur, & nomen *precipitati per se*, acquirit. Metalla & semimetalla parva, caloris vel triturationis ope solvit. Maxime dissolubile est, particulæque divisæ figuram semper sphericam assumunt. Balsamis, sulphure, vel corporibus unctuosissimis per triturationem uniri potest. Agitatione diuturna in pulverem mutatur. In acidis mineralibus solubile est; facillius tamen in acido nitroso solvitur, & pro solutione in acido vitriolico ebullitione opus est. Color mercurii currentis splendens, vivacissimus est. Saporem nullum habet mercurius vivus non solutus; ubi vero solvitur in humani corporis humoribus gustum præbet subdulcem. In saliva humana, & fluidis lymphaticis facillime solvitur, uti in substantiis gummosis, unde mercurius gummosus. Generalis, quæ in corpore humano actio a mercurio gignitur primo in pulsuum elevatione & præternaturali plenitudine versatur. Post qua-
tuor

tuor enim vel quinque frictiones arteriæ ampliores, magisque resistentes deprehenduntur; & quo major quantitas mercurii adhibetur, non solum major fit arteriarum diameter, sed pulsationes inæquales factæ undositatem & frequentiam assument. Hæc autem mutatio de critica aliqua futura evacuatione nos admonet, ac præsertim ostendit vel proximam salivationem, vel salutarem urinæ fluxum. Salivatio est primaria mercurii operatio, quæ variis conjungitur initio, variisque in progressu accidentibus copulatur. Primo enim salivæ sapor naturalis admodum dulcis redditur, densiorque antea saliva summam tenuitatem fluiditatemque nanciscitur; hujusmodi qualitates una cum quantitatis incremento observantur. Salivatione ultra modum & per plures dies adaugeta saliva foetidissima quoque redditur; atque gingivæ initio tantum tumidæ ac dolentes, sordidis ulceribus & molestissimis aphthis afficiuntur. Tempore salivationis palatum & fauces excoriantur, & ob glandularum omnium intumescenciam deglutitio difficulter absolvitur, ac respirationis integritas perturbatur. Foetida saliva, spiritus foetidus, & ulcera oris ac faucium cum generali perspirationis ac sudoris, pessimo odore, nec non cum urinæ sæpius foetore conjunguntur. Memorati effectus satis manifeste ostendunt essentialè mercurii actionem in corpore humano pendere a certo corruptelæ gradu in humoribus excitato; attenuari enim atque inde evacuari lymphæ tenacissimæ elementa non possunt, nisi antea corruptorii principii vim persentiant, uti inferius

demonstrabitur. Peculiari etiam coloris defœdatione vexantur, qui mercurialem salivationem experiuntur, non solum quia generalem humorum corruptionem patiuntur, verum etiam quia hoc tempore digestio ciborum essentialiter pervertitur. Mercurius salivationem gignit, non quia post integram veneni venerei subactionem, cum hac morbosa causa conjunctus per os exitum sibi parat, verum quia peculiarem cum saliva affinitatem habet. Hinc chemica potius attractione ad glandulas salivales fertur, salivæ attenuationem & corruptionem gignit, stimuloque vehementi gingivas ac totum os penetrando salivationem copiosissimam procurat. Quæ in morbo venereo mediante mercurio accidit salivatio, in hominibus quoque perfecte valentibus & mercurio tractatis, constanter deprehenditur. Mercurius etiam extra corpus cum saliva ope triturationis perfecte miscetur, atque extinguitur. Falluntur ideo vulgares practici, qui morbum venereum absque salivatione mercuriali curari non posse existimant. Contraria prorsus doctrina locum habet, quandoquidem salivatio aut præcox, aut valde copiosa, vel diuturna morbum non solum insanatum relinquit, verum aliis incommodis, sæpe gravissimis fundamentum suppeditat. Et sane si salivatio post primas frictions apparet, de mercurii per totum corpus rapidissimo progressu certi sumus; intacta hinc remanebit morbi causa, quia mercurius cum saliva simplici conjunctus foras egreditur. Hoc probatur frequentissimis exemplis ægrotantium, qui præmatura sali-

vatione correpti, dum perfecte se curatos esse existimant, paucis elapsis mensibus confirmatæ luis accidentibus denuo afficiuntur. Salivatio itaque mercurialis nunquam pro certo absolutæ curationis indicio haberi debet. Rursum si hæc evacuatio mercurii opera procurata per longum tempus sustinetur, non solum molesta & periculosa macie corpus conficitur, verum nova & magni momenti incommoda oriuntur. Febricula primum hecticæ feбри simillima vespertinis horis exsurgit; tussis oritur primo sicca, dein humida, neque raro alvi etiam fluxus oritur periculosus. Frequenter itaque post diuturnam salivationem mercurialem ægotantes phthifici fiunt. Ulcera etiam, quæ hoc tempore pertinaciter fauces occupant, morbis pectoris originem præbent. His positis a salivatione mercuriali, eradicativam morbi venerei curationem nunquam expectare debemus; eo magis quia tuta perfectaque curatio absque salivatione semper obtinetur. Nam si tempore frictionum unguento communi institutarum certæ in usum revocantur regulæ, & præsertim si balnea tepidiuscula administrantur, ad præcavendam salivationem, morbus omnino curatur. Si unguentum mercurio sublimato corrosivo paratur, morbi causa medicamento attenuata, & lymphæ venereæ ad certum corruptionis gradum perducta, lues venerea urinæ sedimentosæ profluvio eradicative curatur. Hæc breviter, arrepta occasione, de salivationis natura, effectu & causis lubenter adnotavimus, ut essentialis circa operationem mercurii doctrina illustraretur. Qua vero ratione perti-

pertinax & noxia salivatio coerceri possit, hoc in loco videndum, ut hujus theoriæ historia, quantum fieri possit, perfecta evadat. Ex dictis eruitur balneorum usum salivationem arcere; hinc in salivæ fluxu immodico eodem præsidio utendum. Lotiones deinde dulcibus medicamentis, uti solutione gummi arabici in aqua rosarum & similibus factæ, admodum utiles esse solent. In genere vero copiosissimus aquæ usus optimum in hoc casu effectum gignit. Sunt qui alvum frequenter purgantibus pharmacis laxare solent, ad avertendam salivationem; verum qui hac ægritudine laborant, sunt valde extenuati, ideoque numquam sine periculo purgantur; immo diarrhæa sæpe in morbo gallico diuturno suspecta est. Ab opiatis in eodem casu non mediocris certe obtinetur utilitas; imminuto enim generali stimulo, ac retardato circulationis impetu, minor semper erit versus partes superiores humorum affluxus. Pilulæ itaque e cynoglossa aut styrace, ad grana quinque vel sex quotidie exhibitæ proficua sunt; immo in universum mercurialia cum opiatis utiliter semper copulantur. Ubi tempore frictionum, vel salivatio exoritur, vel alii effectusprehenduntur, ab aëre frigido cavere debent ægrotantes; quæ enim in atmosphæra eveniunt mutationes actionem medicamenti penitus evertere possunt. Veteres medici aërem externum frigidiusculum omnino vitandum esse clamabant; ægrotos angustissimo & perfecte clauso conclavi detinebant, puriorisque externi aëris accessum arcere conabantur portis, fenestris, vitrisque per-

perpetuo firmiterque occultis. Igne assiduo aër artificialiter incalescebat, indusium ægrotantes unicum ab initio ad finem curationis retinebant, neque unquam lectuli lintea mutabantur. Mæphiticum aërem alcalicis, phlogisticisque effluviis saturatum ægri spirabant, & dum medici morbum venereum debellare nitebantur, putridarum magni momenti ægri tudinum fundamentum statuebant. Ab aëris vitiosa, & phlogistica indole coloris defædatio, macies lentæque febriculæ, cum maximo ægrotantium detrimento oriebantur. Nostri vero ætate contraria prorsus methode frictiones mercuriales administrantur; omnia enim, quæ ægro inserviunt purissima ut sint a medicis imperantur; aër frequenter renovatur, balnea sæpe usurpantur, ut copiosa eveniat perspiratio, atque ut mercurius facile intus suscipiatur. Certæ circa numerum frictionum, & circa quantitatem unguenti, quod adhiberi debet, regulæ constitui nequeunt; nam juxta morbi accidentia, tempus, corporis habitum, anni tempestatem, aliaque non pauca vel diuturnius progrediendum vel maturius abstinendum. In genere vero ab una tantum drachma initium facere oportet pro singula frictione, & dosis ad duas usque drachmas quotidie augeri potest. Primo enim parciore doses salivationem, fere semper noxiam, prohibent. Secundo mercurius ob operationis suæ tarditatem, per satis longum tempus intra corpus retinetur, unde venenum venereum integre decomponere, & penitus evacuare potest. Contrarium profecto accidit si affatim intus suscipitur medicamentum; nam

mo-

motu circulationis insigniter accelerato, non solum celerrime versus glandulas fertur, sed statim extra corpus eliminatur mercurius, causa morbi ex parte tantum subacta. Hinc imperfectæ illæ curationes, & tantum temporariæ utilitates, quæ luis venereæ regenerationi nullo modo opponuntur. Nunquam ideo a curatione cessandum, nisi prius accidentia morbosa omnia, mediante sensibili aliqua evacuatione penitus evanuerint; quod enim relinquitur in morbis, recidivas facere consuevit. Plethorici & biliosi homines lentam curationem, & tenues medicamenti doses adhibere debent, nam vehementiori actione, & quacumque nimis valida irritatione summopere perturbantur. Eadem prudentia cum melancholicis, aridis strigosisque incedendum, atque in hujusmodi subjectis, magis quam in aliis humectantia, diluentia, aquosa & demulcentia, immo & opiata etiam cum frictionibus mercurialibus sunt copulanda; ne aut ultra modum incalescant, aut insigniter corrugata & irritata corpora omnino exarescant. Liberalius ac largiori manu administrantur frictiones in phlegmaticis, humidis ac pituitosis, in quibus calor corporis impune augetur, & lenti viscidique humores, a validiori actione mercurii promptius attenuati, facile evacuantur. Varia morbi venerei accidentia, diversum prorsus in administratione mercurii methodum postulant; atque ipsius morbi diversa tempora absolutam in curatione mutationem requirunt. Inter dogmata tamen fundamentalia statuendum primo, quod recens morbus nulla interposita

mo-

mora nulloque palliatio præsidio præmissio, frictionibus tractandus sit, ut eradivative curetur. Gonorrhæa igitur aut benigna sit, aut virulenta, ulcera, bubones, spermatocele a gonorrhæa proveniens, & alia hujusmodi, diluentibus internis & frictionibus tractari debent. Nam parvi quamvis momenti ægritudines venereæ apparenter curatæ, diurni morbi firmissima fundamenta constituunt. Inter symptomata vero majoris notæ, & quæ morbum jam confirmatum esse significant, sunt ulcera penis aut præputii, quæ non solum in tumorem inguinalem desinunt, sed causam morbi humoribus omnibus & glandulis lymphaticis præsertim, jam communicatam esse declarant. In ulcere venereo & in tumore inguinis, statim ad friciones confugiendum, ne integra fluidorum, ac progressu temporis solidorum etiam & organorum œconomia pervertatur. Cavendum vero ne mercurio inungantur, aut alio medicamento foveantur partes affectæ; suppuratio enim omni modo, totisque viribus prohibenda est; magis operationes chirurgicæ ferro, magisque caustico remedio institutæ ablegandæ sunt a tumoribus inguinalibus. Suppuratio quantumvis copiosa ac diuturna nunquam corpus a veneno venereo repurgare valet; post longum enim puris fluxum gravissima morbi symptomata, dolores, pustulæ, nodi & similia superveniunt. Si emplastrum causticum crudo atque immaturo tumori applicatur, ut nulum resorptioni causæ morbificæ tempus relinquatur, juxta vulgarium medicorum sententiam,

NOB

non pertinacissimæ modo suppurationes, & sinuositates oriuntur, non solum sanguinis fluxus immodici, & mortificationes nascuntur, sed tetanus, insanabilis ac lethalis morbus exoritur, uti practicæ observationes quotidie nos admonent. Methodus inungendi mercurium, sive ipsa topica confricationis operatio suas quoque peculiare regulas, & differentias habet. Qui unguento mercuriali communi utuntur initio a plantis pedum factis, tibiis, femoribus, brachiis humerisque in progressu mercurium confricare consueverunt; alia enim ratione remedium per omnia ferri, omnesque partes subire non posse contendunt. Hoc vero minime verum est, nam si pedibus tantum confricatur, salivatio sæpissime excitatur, adeoque de generali remedii actione dubitari non potest. Generaliter tamen mercurio partes omnes simul inungere noxium profecto est; nam a pinguedine excalescens & a metallico principio in urentem substantiam penitus mutata, varia cutis loca irritantur inflammantur, pustulisque acerrimis eroduntur. Rursum insignis & superflua mercurii quantitas, cito exitum quærens, nondum absoluta veneni venerei subactione sive decompositione, extra corpus fertur, sanorumque etiam humorum particulas secum trahit. Hac methodo inopportune damnosæque eveniunt salivationes, quæ morbum venereum palliative curant, dum novas diversi generis ægritudines in corpore excitant. Hunterus meliori consilio unguento internas femorum regiones confricandas monet, quia exter-

na horum locorum lymphatica proxime ad organa sexus glandulasque inguinales feruntur. Mercurialia vero linimenta delicatioribus partibus dum insigni, & necessaria semper vehementia confricantur, præternaturalem calorem ac superficiale[m] sæpe inflammationem afferunt. Hæc itaque accidentia omnia avertuntur, neque remedii efficacia ullo modo minuitur, si tantummodo pedum plantis unguentum applicatur. Ab extremo pede, per furas & femora lymphatica numerosissima ad genitalia progrediuntur & glandulas conglobatas subeunt; ac proinde mercurius recta ad affectas sedes perducitur, nimioque immo noxio carens impetu, lentam actionem cum magna utilitate exercet. Tumores inguinales, ulcera, irritationes gonorrhœicæ, & nunquam irritandæ testiculorum intumescentiæ, quæ spermatocele constituunt, tarda mercurii activitate, evitata irritatione & inflammatione ad resolutionem per gradus feruntur. Ob memoratas igitur potissimas rationes, nostram methodum reliquis anteferendam esse existimamus. Ut curatio rite procedat operatoris manus sacculo ex corio, pinguedine sive axungia communi saturato & emollito tegenda, dein absque linimento per octo aut decem horæ minuta planta utriusque pedis confricanda, usque ad mediocrem incalescentiam. Unguenti dein mercurialis dosis illa, quæ morbosis accidentibus, ægroti temperamento, atque ætati convenientior existimabitur blandiori prius, dein celeriori fortiorique frictione adhibita, sedulo & repetito inungi debet, ut facile ac magnopere attenuata a
lym.

lymphaticis suscipiatur. Operatio vero protrahenda usque ad integram linimenti evanescentiam, quæ nunquam a sensibili pedum calore disjungitur. Vespertinis horis frictiones utilius instituuntur, nam relaxato æquabiliterque tempore somni perspirante corpore, majori cum facilitate secretiones mercurii actione promoveri possunt; hac etenim via morbosæ etiam causæ faciōr evacuatio procuratur. Urinæ post somnum superiores magisque concoctæ, veneni venerei particulis copiosius saturantur, & abundantior etiam perspiratio nocturna & matutina curationem accelerat. Tandem mercurii operatio, quæ multis post prandium horis incipit, a ventriculi actione, & digestionem ciborum, minime perturbatur. Frictionum numerus eradicatiuæ curationi necessarius exacte determinari nullo modo potest; pendet enim a natura morbi, atque a promptiori tardiorique medicamenti effectu; nunquam vero celeriter agendum, immo semper cunctando, diligenterque observando sanitati consulendum, præsertim in morbo venereo. Judicatur vero morbus evacuationibus a mercurio procuratis; hinc quo citius criticæ separationes, atque quo copiosius eveniunt, & majorem aut minorem utilitatem afferunt, absolvenda vel longius protrahenda est frictionum administratio. Si urinæ uberrimæ, crassæ, albicantes copiosaque sedimento refertæ apparent, nunquam de optimo medicamenti effectu dubitandum. Hæc vero urinarum qualitas non modo curationis tempore deprehendi solet, sed ad plures etiam

etiam menses superest, semperque beneficam mercurii activitatem declarat. Sudores qui aliquando mercurii opera excitantur in lue venerea, etsi sæpe salutare & palliati, raro tamen eradicatorii evadunt; quia cito attenuata & vehementiori medicamenti actione volatilem naturam adepta causa morbifica, ex parte tantum eliminatur, tenaciorque, quæ relinquitur, post certum tempus multiplicata recidivam affert. Hinc mercurius dum per urinæ vias fertur, perfectam semper curationem promittit. Cavendum magnopere ne diarrhæa a mercurialibus exciteretur; ob hanc enim evacuationem æger in languorem incidit, humores vix superabilem corruptionem nanciscuntur, atque tunc organa interna, ob generalem corporis imbecillitatem in essentielles morbos incidunt. Non omnes anni tempestates pro frictionibus opportunas esse medici docent; ideoque vere & autumnò frictiones instituunt; uti fieri solet in aliorum etiam medicamentorum administratione. Hyemali etenim tempore non solum a perspirationis impedimento plura oriri possunt essentialia damna; verum ob solidorum rigiditatem, ac retardatam simul fluidorum circulationem, magna medicamento obstacula opponuntur. Particulæ liquidæ metallicæ ægre suscipiuntur difficulterque angustioribus canalibus communicantur; ideoque curatio imperfecta semper evadit. Æstas contra statum corporis oppositum affert; nam ob generalem solidorum relaxationem, nimis facile mercurius per omnia ducitur, nullaque retardatus oppositione sive reactione, im-

H

mu-

mutatus foras egreditur. Intensus etiam atmos-
phære calor salutarem attenuationem, nempe ne-
cessariam corruptionem a mercurio procuratam, in
peffimam scorbuticam resolutionem putredinem-
que vertit. Bina vitantur extrema, ubi pro
frictione mercuriali media anni tempora seligun-
tur. Ipse vernam tempestatem autumnali an-
teferendam semper esse existimarem; nam po-
stremum curationis tempus æstate excipitur, at-
que ideo faciliori perspiratione, ac moderata
vasorum relaxatione medicamenti effectus adju-
vantur. Autumno contra aer semper frigidior
factus minime opportunam totius animalis œco-
nomiæ constrictionem rigiditatemque gignit.
Attramen quamvis hæc omnia verissima esse vi-
deantur, nos qui frictionibus sublimati corrosi-
vi utimur, curationes quocunque anni tempore,
cum æquali semper utilitate instituere solemus;
quia a mitissima operatione, & quæ prudentis me-
dici industria, non ultra votum suas exerit vi-
res, nulla a nimio calore nimioque frigore damna
sunt pertimescenda. Frictionum mercurialium
historiam, indolem & usum peculiariter illustra-
re conati sumus, quia hoc tantum præsidio mul-
tiplices a lue venerea pendentes ægitudines pe-
nitus profligantur. Reliquæ præparaciones mer-
curiales, & præsertim illæ, quæ interne usurpan-
tur, raro eradicativæ, sæpe palliativæ, sæpissi-
me vero damnosæ esse solent. Hujusmodi sunt
Pilulæ Bellostianæ, Pilulæ Rufferi a Gallis ce-
lebratæ, mercurius gummosus D. Plenck, syru-
pus mercurialis, mercurius præcipitatus, sive cal-

calcinatus per se, solutiones mercurii sublimati corrosivi, sive specificum antivenericum D. Swietenii, Panacea mercurialis, Panacea D. Thompson, Æthiops mineralis, Æthiops alkalifatus, Cinnabaris nativa, mercurius dulcis sive Calomelanus, innumeræque aliæ præparaciones a vulgaribus medicis usitatissimæ. De omnibus modo adnotatis mercurialibus nihil addendum, nam internæ præparaciones improbandæ semper sunt; magis vero illæ, quæ nudam acutamque metalli actionem valde irritabilibus simulque sanis sedibus communicant, uti mercurius gummosus, sublimatus corrosivus & mercurius alkalifatus; hisce enim præparatis magnæ perturbaciones, periculosique morbi in corpore excitantur. Mercurius contra cum sulphure conjunctus in cinnabare & æthiope minerali propria inutilitate distinguitur; quia a sulphure admodum difficulter separatur, ideoque suam activitatem exercere nequit. Frustra igitur remedia cinnabarina prædicantur tanquam summæ activitatis præsidia in capitis nervorumque morbis; omnes etiam medici in apoplexia, epilepsia, paralyti, convulsionibus hystericis, cinnabare nativa vel factitia a granis quatuor usque ad decem utuntur, sæpissimeque etiam cinnabarinis pulverem valerianæ sylvestris adiciunt. Multiplici diuturna que praxi edocti ab hujusmodi modo remediis semper abstinemus. Tandem quid de mercurio dulci, nempe de substantia salina mercuriali a medicis, usitatissima sentiendum? non modo enim adultis, sed puerulis etiam passim propinatur: alvum mediocri-

ter subducit, & inter remedia anthelmintica principem locum tenet. Nec desunt qui moderato attamen diuturno hujus remedii usu, confirmatæ luis veneræ curationem aggrediuntur; immo non quidem spernenda præparatio, quæ pulveris alterantis plummeriani nomine in officinis distinguitur, mercurio dulci & cerussa sibi præfertim componitur. In gonorrhæa denique usurpatur non solum interne verum etiam externe, quandoquidem injectiones frequenter aquis vitriolicis & mercurio dulci parantur. Vim anthelminticam aliquando ostendit, quia mercurialia omnia, magis quæ salina sunt, parva animalia & vermes occidunt. Rursum mediocris illa irritatio, quæ mercurium salinum catharticum reddit, dum alvum purgat, vermes etiam intestinales educit. Parcius vero calomelano utendum magis in ætate infantili, quippe non raro longam & periculosam salivationem affert. Dosis est a granis quatuor usque ad quindecim in adultis. Atque hæc de mercurialibus satis; si enim cum nostris de sublimato corrosivo superius expositis doctrinis conjunguntur, satis accuratam hujus metalli historiam medicam constituere posse videntur.

DE ANTIMONIO.

Antimonium vulgo sibiium, ultimum in De Antimo-
 ter imperfecta metalla occupat locum; nio.
 attamen quamvis nobilitate sua & pretio reli-
 quis comparari nequeat, insignes vero possidet
 qualitates medicamentosas, magnæque admodum
 utilitatis præparata nobis exhibet. Componitur
 substantia ponderosa, attamen friabili, partibus-
 que constat tenuibus, acutis, splendentibus, quibus
 miscetur obscurior plumboque similis materia.
 Reperitur frequenter in Germania, Hungaria,
 Gallia & Anglia, & ignis ope ab heterogeneis
 corporibus sejungitur & in massas conicas redi-
 gitur. Optima species illa est, quæ majori pon-
 dere & densitate, striisque amplioribus distin-
 guitur, atque vehementi adhibito igne integre
 evaporatur. Substantia hæc mineralis constat es-
 sentialiter metallo sive parte regulina, cum sul-
 phure intime combinata; tunc purissima obti-
 neri potest eadem ratione ac reliqua metalla.
 Antimonium in aqua regia solubile est; in aci-
 dis aliis & alcalinis difficulter & imperfecte.
 Igne sublimatur in flores. Sulphure conjunctum,
 vel cum nitro ex parte calcinatum, activitatem
 suam virulentam magnopere deponit. Calcina-
 tione fortiori, phlogisto in integrum spoliatum,
 in calcem mutatur inertem ponderis incremen-
 tum acquirantem. Veteres antimonium inter

venena collocabant illoque externe tantum utebantur pro collyrio antiphlogistico in morbis oculorum. Præparationes nonnullæ antimoniales etiam a recentioribus lethales esse pronunciantur. Calces denique inertissimis substantiis adnumerantur. Crudi antimonii nullam esse activitatem doctiores chemici merito contendunt, quia principio inflammabili copiosissimo particularum metallicarum actio integre coërcetur. Hinc pro frustranea habetur antimonii crudi additio in Prisanis purgantibus antivenereis; multique etiam inutilem esse pulverem antimonii interne assumptum in morbis cutaneis, asserunt. Verum quæ praxis nobis suppeditavit observata, ostenderunt pulverem antimonii, per certum tempus usurpatum, gravissimas sæpe attulisse ægritudines. Insignis enim internus externusque ab hoc remedio oritur calor, macies supervenit, ulcera sicca igneam ardorem afferentia, integram sæpe corporis superficiem infestant; nec deest incommoda & periculosa febricula. Quomodo hoc evenire possit, non adeo facile erit explicare. Fortasse partes sulphuris antimonii cum oleosis & pinguibus animalibus elementis conjunctæ acerrimam salinam substantiam, caloris etiam accessione constituunt, & hac ratione scorbuticæ gravioris ægritudinis modo descripta species oritur. Summa igitur prudentia opus est etiam in antimonii crudi administratione. Qui morbos a scabiei retropulsionem antimonii pulvere curare nituntur imaginariæ ægritudinis curationem, cum genuini novique morbi generatione commutant. Quemadmodum in
 cru-

crudo antimonio sulphuris intima cum metallicis elementis combinatio, substantiam hanc fere inactivam reddit, sic contra dissipato sulphure vel integre vel ex parte, quæ supersunt particulæ metallicæ, & quæ regulum antimonii componunt vehementissimum gignunt effectum; purgant enim per superiora & inferiora, sudorem excitant, validissimasque sæpe afferunt convulsiones, cum frigidis sudoribus, animi deliquis, pulsuque interno conjunctas. Adnotatas proprietates regulus antimonii, cum omnibus perfecte phlogisticis substantiis communes habet. Si abundanti quo scater inflammabili principio regulus calcinationis ope privatur, suam activitatem suamque virulentiam amittit, uti accidit in stibio diaphoretico, fixo, aliisque hujusmodi. Calx vero antimonii vehementiori igne tractata abit in vitrum, & sub hac forma amissas proprietates denuo resumit. Hac posita antimonii indole, præparaciones omnes, quæ ab hoc semimetallo obtinentur suam efficaciam majorem aut minorem, a minori, aut majori sulphuris quantitate accipiunt. Quo enim partes regulinæ majori sulphuris proportionem privantur, magis activæ redduntur; ac rursus si regulus calore calcinationis principium inflammabile amittit, suas vires omnino deponit. Sulphur facillime mediante nitro, nempe deflagratione, ab antimonio separatur; atque dum varia adhibetur nitri proportio, diversæ activitatis regulus efformatur. Nonnullas tantum, & quidem usitatiores præparaciones indicabimus, reliquæ ex libris materia

riæ medicinalis erui poterunt. Et primo crocus antimonii medicinalis, crocus antimonii mitior, & crocus metallorum sunt præparata antimonialia, quæ fiunt ab antimonio crudo & nitro, in crucibulum immixtis & post deflagrationem in pulverem reductis. Crocus antimonii medicinalis fit cum antimonii partibus octo, & nitri parte una; hinc mitissime operatur, & exhiberi potest usque ad grana viginti, quia regulus non paucas sulphuris particulas adhuc continet. Crocus antimonii mitior duabus componitur antimonii partibus & una parte nitri, majoremque habet efficaciam quam descripta modo præparatio. Crocus deinde metallorum constat antimonii & nitri partibus æqualibus, ac proinde sulphur omnino absumitur, regulinæ particulæ tunc nudæ, activitatis suæ vehementiam ostendunt. Quamvis vero tenuissimæ admodum doses, utpote unius vel duorum granorum croci metallorum incredibili vehementia operentur, a prudenti tamen medico hoc antimoniale præsidium in multis gravissimis casibus summo cum emolumento posset adhiberi. In acutis enim morbis a nimia humorum tenacitate, atque ab actionum pigritia pendentibus, medicamenta quæ parva dosi propinata, omnium functionum œconomiam perturbare, retardatos motus excitare, & deficientes evacuationes renovare valent, inter heroica habenda sunt. Idem de diuturnis quoque morbis, ac præsertim de congestionibus lymphaticis & glandularibus dicendum; medicamenta enim alterantia principem locum occupare merentur, ut in-

fe-

ferius apparebit. Sed præparationes antimonii distinguendæ sunt in duas classes, prior includit calces antimoniales vel simplices vel ferro etiam copulatas, uti est ex. gr. Cerussa martialis: altera continet præparationes regulinas, nempe particulis metallicis magis minusque refertas, uti sunt crocus antimonii, tartarum emeticum & similia. Quacumque ratione antimonii & nitri ope insignis conflagratio instituitur, juxta nitri proportionem, magis perfecta aut imperfecta antimonii calx obtinetur. Quo vero major ad antimonium nitri proportio adhibetur, antimonium amisso sulphure in albam vertitur terream substantiam, odoris saporisque omnino expertem. Hujus naturæ sunt præparationes illæ, quæ apud nos nomine sibi fixi vel diaphoretici dignoscuntur, atque ab omnibus simplici calcis antimonii appellatione designantur. Memorata calx metallica paratur ab antimonii parte una & tribus nitri partibus, & dum genuina est dicitur peculiariter antimonium sive sibi diaphoreticum nitratum, vel non lotum. Aqua pro repetitis calcis antimonii lotionibus usurpata, post filtrationem & evaporationem exhibet Nitrum sibiatum, vulgatissimum nempe nostratum medicorum febrifugum, diureticum & diaphoreticum præsidium. Calces antimoniales primo inter heroica medicamenta, & ideo summa prudentia administranda, collocabantur; in desperatis gravissimisque morbis sudores critici a sibi, calidissima metallica substantia expectabantur. Recentiores vero chemicis imbuti doctrinis contrariam sen-

sententiam proposuerunt, ac sibiata terris inertissimis, nulloque effectu distinctis adnumeranda esse contenderunt. Hanc prima facie veritati maxime consonam doctrinam fallacissimam esse suspicatus sum; nam ipsis chemicorum principiis innixus dubitare cæpi de jactata terrarum metallicarum inactivitate. Et sane dum calces metallicas tanquam peculiare terras, quæ ob phlogisti privationem naturam metallicam amittunt habendas esse existimabam, & simplici addito principio inflammabili metalla peculiariter repræsentari cum memoratis terris certus essem, calces tamen metallicas in morbis a causa mere phlogistica ortis, principii inflammabilis elementa propria affinitate resumere posse credidi. Hac eveniente mutatione corpus a causæ morbificæ insigni activitate facile liberari poterat. In morbis itaque febrilibus acutis, in quibus summa deprehendebatur humorum spissitudo, congestionesque ob lentescentiam in sedibus organicis aderant; in lethalibus febribus ab aëre palustri, nempe phlogificato ortis, doses stibii diaphoretici uberiores, utpote viginti ac triginta granorum, singulis diebus cum magno ægrotantium emolumento adhibui. Secretionum defectus, urinarum suppressio, cutis ariditas, caloris absentia, coloris defœdatio, & alia magni momenti accidentia penitus dissipabantur. Calor enim naturalis superveniebat; cutis madefacta sudore copiosissimo calidoque difflebat, urinæ copiosæ obtinebantur. Criticæ hujus naturæ evacuationes a calce antimonii oriebantur; phlogisti enim morbosi particule, quæ periculossimæ.

ffimama humoribus tenacitatē conciliant, calci metallicæ statim adhærent, unde morbi graviffimi causa decomponitur, ut itam dicam, suamque naturam omnino mutat. Sed si mediante hac operatione terra antimonii in corpore animali cum phlogisto conjungitur, facillimum erit determinare maximam hujus calcis utilitatem in morbis modo adnotatis. Nil igitur mirum si calx antimonii imperfecta, quæ procul dubio præstantiffimum D. James pulverem febrifugum constituit, tantam in desperatis etiam febrilibus morbis asserre utilitatem soleat. Nonnullæ enim in hoc remedio regulinæ partes supersunt, quæ necessariam in corpore criticam perturbationem excitant, dum moleculæ calcis proprio muneri incumbunt. Quamvis inter incognitas formulas collocetur, nuperrimi Scriptorum sequenti ratione pulverem D. James componi asserunt.

℞. Antimonii ad vitrum conficiendum calcinati,

Nitri pondera æqualia.

Commixta & in crucibulo indita terantur, ita ut per horam rubeat materia; quæ demum e crucibulo exempta, conteratur, & aqua calida sæpius lavetur, donec saporis expers sit. Multi sunt etiam qui pulverem febrifugum D. James pulveri antimoniali Pharm. Londinensis similem esse credunt. In hac compositione cum antimonio copulatur rasura cornu cervi, cujus terra post calcinationem cum calce antimonii conjuncta servatur. Processum pulveris antimonialis adnotavimus in nostris *formulis medicamentorum*. Calx hæc

hæc antimonii nitrata admodum salutare in morbis febrilibus effectus gignit ; quandoquidem sæpe vomitum, alvum & sudorem movet, sæpiusque copiosissimas urinas educit. In biliosis, rheumaticis, lymphaticisque morbis, in quibus nulla in organo aliquo peculiaris congestio aut inflammationis deprehenditur, magnum affert emolumentum ; & ubi alia, etsi decantata præsidia, incassum adhibita fuerunt, solo hoc remedio felicissimæ obtineantur curationes. Non raro evacuationes non apparent & ægroti in eodem permanent statu ; symptomatum tamen vehementia nullo modo augeatur. Aliquo dein temporis spatio elapso criticæ evacuationes beneficium morbi iudicium afferunt. Dosis a granis duobus vel tribus in infantibus, usque ad scrupulum unum, omni sexhorio propinatur usque ad manifestam operationem. Frigidæ potiones penitus vitandæ, neque æger frigidus aëri exponendus, ne corporis primò relaxatio, dein perspirationis evacuatio prohibeatur ; nam ut crises eveniant, oportet ut omnia laxa & perfecte pervia sint. Criticæ evacuationes, quæ per diaphoresim aut urinæ fluxum perficiuntur, cæteris paribus, alvi fluxibus & anacatharsi præferendæ sunt ; hac enim ratione de majori materiæ morbificæ attenuatione certi sumus. Juscula ideo tenuissima cum pulvere febrifugo abundanter propinantur, neque uliis aliis præsidiiis a sua operatione natura perturbatur. Non raro post secundam aut tertiam medicamenti dosim, & post profusum sudorem alvinæ evacuationes necessariae sunt ; tunc commode repetitis dosibus olei semi-

num

num Ricini alvus repurgatur. Hæc ab observationibus practicis immediate deprompta de pulvere D. James adnotare potui. Reliqua remedia quæ calcem antimonii perfectam pro basi habent, & peculiariter in pharmacopœis reperiuntur libenter prætermittam, alterantem enim semper, attenuantem & deobstruentem facultatem possident, & a granis quatuor vel quinque usque ad decem vel duodecim administrari possunt. Kermes mineralis est sulphuris aurati antimonii species, quæ componitur antimonio crudo & sale aliquo alcalino fixo, sive lixivio alcalino. Post longam coctionem & filtrationem, dum refrigeratur liquor, Kermes mineralis forma pulveris obscure-rubri fundum petit. In hac compositione, quæ etiam *pulveris carthusianorum* nomine dignoscitur, non solum sulphureæ, sed regulinæ etiam particulæ reperiuntur. Hinc non raro vomitus hoc remedio gignitur. Sed si sulphuri tantum fidendum esset, frustranea Kermes administratio evaderet. Ob hanc igitur qualitatem repetitæ paucorum, utpote duorum vel trium granorum doses utilissimæ sunt in morbis lymphaticis lentis, congestionibus pituitosis, ac præsertim in catharro diuturno, asthma, & hydro-thorace. Acuti pectoris & suppuratorii simul morbi, uti pleuritides ac peripneumonix hoc remedio ad grana decem vel quindecim quotidie utiliter tractantur; nam Kermes aliquando sudorem, sæpe urinam, sæpiusque etiam expectorationem promovet. Qui magna a largioribus dosibus damna reformidant, dubitabunt semper dum materiæ medicæ fundamenta ignorant.

Pri.

De tartaro
emetico.

Primaria atque omnium utilissima pro praxi medica antimonii præparatio appellatur proprie tartarum emeticum vel stibiatum, quia facultatem insigniter emeticam habet. Varia ratione paratur, nempe cum croco antimonii loto & crystallis tartari, vel cum cremore tartari & vitro antimonii, vel cum pulvere Algarotti, juxta methodum a Cl. Bergman indicatam. In omnibus vero præparationibus partes regulinæ a salinis substantiis solutæ mitiores redduntur, & vehementissima nudi reguli actione spoliantur. Quo vera elementa metallica puriora pro compositione tartari reperirentur, laudatus Bergman loco croci antimonii, vel vitri, pulverem Algarotti, sive mercurium vitæ adhibuit; hic enim pulvis obtinetur solutione butyri antimonii in aqua pura, atque post repetitam lotionem cum tartaro conjungitur. Summa principii metallici puritas differentiam facit. Tartaro emetico vomitus procuratur; sudor gignitur, & alvus solvitur; hinc merito in acutorum principiiis, cum maximo ægrotantium emolumento propinatur. Dum enim materia turget, natura ipsa monstrante viam, tartari granum unum aut alterum purgat per superiora & inferiora, sæpissimeque sudorem affert. Non unico tamen haustu tartarum assumere necesse est, siquidem deses solutionis per intervalla exhibentur, usque quo manifesta medicamenti operatio animadvertitur. Vomitu namque superveniente diluentia tantum affatim ingurgitanda, uti aqua tepida, juscula tenuia, & decoctiones chamæmeli theiformes. Si operatio diuturnior ac juxta vehementer

mentior erit, iusculis pinguioribus, atque opiatis moderanda. In acutorum principio si lingua tartaro crasso tegitur, si nausea adest, ac vires ob viscerum vitiosam repletionem languent, repetito ad tartarum emeticum deveniendum est, etiam contra vulgarium medicorum sententiam, qui assiduis vociferationibus de tartari venenata qualitate, & de gravissimis ægrotantium damnis loquuntur. Etenim revera unico hoc remedio opportuno tempore administrato, morborum gravissimorum initiis opponi potest medicorum industria; frequenterque periculosa accidentia, quæ supervenire solent omnino prohibentur. In chronicis quoque febrilibus morbis, qui plerumque a lymphæ præternaturali tenacitate, & a secretionum impedimento oriuntur, ipse tenuissimas tartari emetici doses quotidie adhibui, & nunquam eradicatione ægri frustrabantur. Eadem methodo debellare constanter soleo pertinaces nervorum morbos, & præsertim paralyfim artuum, emiplegias, & epilepsias; dato enim quotidie tartari emetici grano dimidio, una cum infuso aliquo diaphoretico, curationes absolvuntur spatio duorum mensium. Hæc de antimonio dixisse satis, reliqua ex libris hauriri poterunt.

Inter metallica, quæ a medicis pro morborum curatione usurpantur non iæsum certe locum De Ferro, tenet ferrum, sive mars chemicorum vel chalybs, unde medicamenta, quæ ab hoc metallo parantur vulgo chalybeata aut martialia nuncupantur. Qualitates chemicas ferri longum sane esset enumerare in præsentis temporis angustia; hinc satis

tis erit animadvertere ejus colorem ex nigro-
 purpureum & quandoque violaceum esse, præler-
 tim dum igne tractatur. In statu vero calciformi,
 & postquam aëris atmosphærici actionem
 sustinuit, in rufum & proprie ferrugineum colo-
 rem, nempe in veram æruginem sive rubiginem
 mutatur. Ubicumque ferrum rubigine inducitur,
 uti accidit si humido ac magis si maritimo aëri
 exponitur, particulæ metallicæ propria natura
 relicta, nempe phlogisto spoliaturæ in calcem ru-
 fam, sive mineram ferri calciformem vertuntur.
 Hæc autem mutatio, quæ pro vera ferri decom-
 positione haberi debet, magni faciendæ ac pe-
 culiariter a medicis intelligendæ est; nam ferri
 proprietates medicinales ab hac proprietate tan-
 tummodo pendent, uti mox eluiscet. Medica-
 menta roborantia nempe tonica, emmenagoga
 in chloroticis mulieribus & in cachecticis valde
 laudata, sæpissime vel purum ferrum, vel præ-
 parata ex hoc metallo pro basi habent. A sa-
 pore styptico particularum hujus metalli, ab in-
 cremento virium ventriculi, atque a generali
 robore, quo mediante, ferro partes antea debiles
 firmantur, præcipuas vires practici deduxerunt.
 Ideo varia usurpare consueverunt martialia, in-
 ter quæ vulgatissima sunt limatura ferri vel
 chalybis, dulcedo martis, syrupus chalybeatus,
 tinctura martis in spiritu salis, sal martis, vi-
 num chalybeatum, & innumeræ aliæ ex eodem
 metallo factæ compositiones. In stomachi debi-
 litate, ventris fluxu diuturno, lyenteria, chloro-
 si, mensium defectu, confirmata cachexia, mor-
 bilque

bisque omnibus a solidorum debilitate & lymphæ tenacioris congestionibus & aliis hujusmodi, chalybeatis quotidie utimur, quia amissus solidorum tonus hisce præsiidiis denuo restituitur. Sed memoratæ ægritudines, quæ semper cum secretionum retardato munere, ac vitalis principii inertia, ac proinde cum generali frigoris sensatione conjunguntur, pro morbis phlogisticis haberi debent. Metallica & medicamenta a perfectis metallis deprompta nullam utilitatem, immo potius detrimentum afferre possunt, quia metalla perfecta principium inflammabile copiosissimum & insigniter noxium corpori communicant. Verum ferri præparata, quamvis metallicam penitus naturam habere existimentur, ab inferioris ordinis medicis, sunt tamen substantiæ calciformes, quæ vel aëris actione, vel acidorum activitate propriam amiserunt phlogiston. Rubigo etenim ferri utilissimum reddit in adnotatis morbis vinum chalybeatum rubiginosis ferri frustulis, & ferro, vini, nempe acidi vegetabilis actione decomposito, paratum. Syrupus martialis oritur a solutione ferri in acido vegetabili, saccharo deinde sive syrupo communi edulcorata. Idem dicendum de omnibus fere medicamentis cum ferro compositis. Calces itaque ferri, quæ magna ex parte principio inflammabili privantur, dephlogisticantes esse procul dubio debent: ideo

cidit in aquis nostris chalybeatis acidulis, in quibus ferrum ab acido aëreo solutum existit; ideoque ob tenuitatem & dephlogisticationem suam; majorem semper activitatem habet. Attrahunt igitur particulæ calciformes ferri tenacissima humorum elementa, & fluidis lymphaticis naturalem tenacitatem restitunt. Reddit post chalybeatorum usum digestionis vigor, muscoli roborantur, secretiones fiunt liberæ, defœdatus faciei color in naturalem floridumque transit. Atque hac ratione martialium operatio in corpore humano facile intelligitur. Præparaciones quoad titulum diversæ, magnam tamen inter se analogiam habent; quæ fluidæ sunt, cæteris paribus, anteferendæ, quia particulæ medicamentosæ facilius penetrare, faciliusque humoribus misceri, solidisque aptari possunt. Vinum chalybeatum cum incredibili emolumento ad uncias quinque vel sex, ante prandium exhibere solemus in cachexia, & menstruorum defectu. Eodem cum successu administratur quotidie syrupus chalybeatus ad unciam unam, in decocto graminis officinalis. Remedia hæc rectius usurpantur vere vel autumno, quam hyeme aut æstate, quia hisce tempestatibus corpora humana laxiora, magisque pervia sunt. Cum moderata exercitatione martialia conjungenda sunt, quia hujus naturæ medicamenta, quæ debili plerumque stomacho committuntur difficulter digeruntur. Omnia denique ferri præparata a parva dosi incipienda, utpote a quinque vel sex granis, atque ad scrupulum unum augenda, Excipi

pi tantum debet mars solubilis, sive tartarum solubile martiale. Hoc remedium inter omnia calybeata utilissimum, sequenti ratione paratur:

℞. Limatur. ferr. &

Crystall. tartar. singulorum part. æqual.

Aqu. pluv. qu. su. ut redig. in mass. calore arenæ exsiccand. f. dein pulv. humect. & denuo exsicceetur. Hoc per plures vices factò, materia redigatur in pulverem impalpabilem.

In hac præparatione crystalla tartari ferrum in humoribus corporis humani solubilem reddunt; hinc majorem semper ac reliqua martialia utilitatem affert. Dosis est a granis quinque usque ad drachmam unam.

De plumbo, stanno, zinco & bismutho in calce materiæ medicæ mineralis disputare frustraneum profecto est; externas plumbi qualitates alio in loco recensuimus; vires stanni anthelminticæ incertæ sunt; atque florum zinci facultatem antiepilepticam imaginariam esse experimenta practitorum ostenderunt. Heroica remedia indicavimus, actionem veram a componentibus, ab analogia, ab effectu investigare conati sumus, magnam molem oculis vestris subjecimus, nunc vestrum erit utiliora seligere, adhibere, experiri, & philosophica temeritate imperitorum turbam funditus evertere.

I N D E X

R E R U M.

<i>Substantiæ salinæ</i>	pag. 3
<i>Salium characteres generales</i>	5
<i>Sales acidi & alcalini</i>	7
<i>Acidum vitriolicum</i>	9
<i>Acidum vitriolicum phlogisticatum</i>	10
<i>Acidi vitriolici usus</i>	12
<i>Inflammationis causa</i>	16
<i>Ratio administrandi acidum vitrioli</i>	18
<i>Acidum nitrosum</i>	21
<i>Usus Acidi Nitrosi</i>	22
<i>Acidum muriaticum</i>	25
<i>Usus acidi muriatici</i>	ivi
<i>Aër muriaticus</i>	27
<i>Novæ acidarum species</i>	ivi
<i>Acidum arsenicale</i>	28
<i>Acidum aëreum</i>	29
<i>Acidum succini</i>	33
<i>Sales alcalini</i>	35
<i>Alcalinorum usus</i>	37
<i>Aqua calcis</i>	42
<i>De Salibus Neutri</i>	50
<i>Salium neutrorum usus</i>	54
<i>Nitri usus</i>	56
<i>Nitri stibiati usus</i>	59
<i>Sal marinus</i>	60
<i>Salis marini usus</i>	61
	De

<i>De sale ammoniaco</i>	62
<i>Spiritus Mindereri</i>	64
<i>Sales metallici</i>	66
<i>Vitriolum ceruleum</i>	67
<i>Vitriolum album</i>	ivi
<i>Usus vitriolorum</i>	ivi
<i>Lapis infernalis</i>	70
<i>Mercurius sublimatus corrosivus</i>	ivi
<i>Saccharum saturni</i>	78
<i>Sales terrei</i>	79
<i>De alumine</i>	ivi
<i>Inflammabilia</i>	83
<i>Inflammabilium usus</i>	87
<i>De sulphure</i>	89
<i>De aëre sulphureo</i>	93
<i>De spiritibus ardentibus</i>	94
<i>De æthere</i>	98
<i>De metallicis</i>	100
<i>De hydrargyro</i>	102
<i>De Antimonio</i>	117
<i>De tartaro emetico</i>	126
<i>De Ferro</i>	127

AVIS AU PUBLIC.

LE Docteur Cirillo Professeur de Medicine dans l' Université de Naples vient de publier les trois premiers Cahiers d' un Ouvrage d' Histoire Naturelle , qui a pour titre : *Entomologia Neapolitana specimen primum &c.* in fol. grand papier . L' Ouvrage regarde les insectes rares du Royaume de Naples , qui ont été décrits & non gravés par les Auteurs , ou les especes inconnues jusqu' a présent . Ces trois Cahiers consistent chacun de quatre planches de différentes insectes dessinés & colorés d' après nature par l' Auteur lui meme , & enluminées avec le plus grand soin . Tout l' Ouvrage , frontispice , preface , descriptions &c. est gravé avec beaucoup d' attention . Le prix de chaque Cahier est de six ducats, monnoie de Naples , & sera toujours le meme pour la suite de l' Ouvrage .

ducats 6

Le quatrieme Cahier sera publié vers la fin de l' année 1792.

O P E R E

DEL DOTT. DOMENICO CIRILLO .

I.	<i>Osservazioni pratiche intorno alla Lue Venerea in 8.</i>	duc. gr. I
II.	<i>Nosologia Method. rudimenta in 8.</i>	60
III.	<i>De essentialibus nonnullarum Plantarum characteribus in 8.</i>	I
IV.	<i>Riflessioni intorno all'acque adoperate per la Concia de' Cuoi; seconda edizione in 8.</i>	20
V.	<i>Fundamenta Botanica; sive Philosophiæ Botanica explicatio, in 8. Vol. 2. Pars secunda complectitur materiam Medicam Regni Vegetabilis. . .</i>	2
VI.	<i>Oratio pro Studiorum Instauratione, in 4.</i>	10
VII.	<i>Plantarum rariorum Regni Neapolitani Fasciculus primus, & secundus, in fol. cum Tab. 12.</i>	4
	<i>Idem cum figuris ad naturam coloratis. Fasciculus tertius sub prælo.</i>	12
VIII.	<i>Entomologiæ Neapolitanæ specimen primum, fol. maj. cum Tab. 12. ad viv. colorat. & explicationibus ære incis.</i>	18
IX.	<i>Discorsi Accademici, in 12. Napoli 1789.</i>	60
X.	<i>Tabulæ Botanicae Elementares quatuor primæ, in 4.</i>	1. 20
	Reliquæ diverso tempore lucem videbunt .	
	PROPEDIEM EVULGARARI DEBENT .	
XI.	<i>Cyperus Papyrus. Monographia fol. maj. cum tabulis duobus, typis Bodonianis</i>	
XII.	<i>Formulae Medicamentorum usitiores &c. in 8.</i>	I. 20
XIII.	<i>Materia Medica Regni Mineralis in 8. 1792. Jam evulgata est</i>	50

UA11542099